

ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์
และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD WITH PLACE-BASED EDUCATION APPROACH
ON HISTORICAL ISSUES ANALYSIS ABILITY AND ATTITUDE TOWARDS
HISTORICAL STUDY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Mr. Nutchadin Ma-inkaew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Curriculum and Instruction

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด
การศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์
ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษา
ประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย

นายณัฐชฎิล มาอินแก้ว

สาขาวิชา

หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวิรัญญู

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวิรัญญู)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา)

ณัฐชฎิล มาอินแก้ว : ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD WITH PLACE-BASED EDUCATION APPROACH ON HISTORICAL ISSUES ANALYSIS ABILITY AND ATTITUDE TOWARDS HISTORICAL STUDY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ชาริณี ตรีวิริญญู, 193 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 70 คน และดำเนินการสุ่มนักเรียน 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนทั้งสองกลุ่มด้วยตนเองโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ เครื่องที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏดังนี้

1.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏดังนี้

2.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2560

5883869927 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORDS: HISTORICAL METHODS / PLACE-BASED EDUCATION / HISTORICAL ISSUES ANALYSIS ABILITY / ATTITUDE TOWARDS HISTORICAL STUDY

NUTCHADIN MA-INKAEW: EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD WITH PLACE-BASED EDUCATION APPROACH ON HISTORICAL ISSUES ANALYSIS ABILITY AND ATTITUDE TOWARDS HISTORICAL STUDY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS. ADVISOR: ASST. PROF. CHARINEE TRIWARANYU, Ph.D., 193 pp.

This research aimed to (1) study the effect of using historical method with place-based education approach on historical issues analysis ability of upper secondary school students and (2) study the effect of using historical method with place-based education approach on attitude towards historical study of upper secondary school students. The samples were 70 of grade 11 students in a secondary school under the secondary school educational service area 1, Bangkok, semester 2 in academic year 2017. The samples were selected by using purposive sampling. They were divided into two groups. The first experimental group was taught by using historical method with place-based education approach, while the second experimental group was taught by using only historical method. Both groups were taught for 12 weeks long by the researcher. Two research instruments- the Historical Issues Analysis Ability Test and the Attitude towards Historical Study test were used. Means, Standard Deviation, T-test were used for data analysis.

The research results were as follows:

1. The effects of using historical method with place-based education approach on historical issues analysis ability of upper secondary school students were as follows:

1.1 The mean post-test score on the historical issues analysis ability of students taught using historical method with place-based education approach was higher than the mean pre-test score at a .05 of significant.

1.2 The mean post-test score on the historical issues analysis ability of students taught using historical method with place-based education approach was higher than the mean post-test score of students taught using only historical method at a .05 of significant.

2. The effects of using historical method with place-based education approach on attitude towards historical study of upper secondary school students were as follows:

2.1 The mean post-test score on the attitude towards historical study of students taught using historical method with place-based education approach was higher than the mean pre-test score at a .05 of significant

2.2 The mean post-test score on the attitude towards historical study of students taught using historical method with place-based education approach was higher than the mean post-test score of students taught using only historical method at a .05 of significant.

Department: Curriculum and Instruction

Student's Signature

Field of Study: Curriculum and Instruction

Advisor's Signature

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ เพราะความเมตตาปรารถนาดีและการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาโรณี ตรีวรัญญ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ ติดตาม สอบถามความก้าวหน้า สละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และให้กำลังใจในการดำเนินงานตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคอง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเมตตาจนทำให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ อบรม ชัดถลา และฝึกฝนทักษะต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย เพื่อให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการทำประโยชน์ให้แก่สังคม

กราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดลองจัดการเรียนการสอน ขอขอบคุณคณะครูเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนสามเสนวิทยาลัยที่เป็นทั้งกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณครูปราณี สุวรรณทัต หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และครูอังศนา กาญจนภาคย์ รวมถึงครูเม้งน้อย แสงพล ทั้งสามเป็นที่พึ่ง เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง และขอบคุณครูสุภชาติ สะอิมิ ครูวรธรรม ปาริฉัตร และน้องสุชาดา มะหาวันที่ช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบใจนักเรียนโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 เป็นกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือที่ได้สละเวลาในการทำแบบวัดเครื่องมือในการวิจัยทั้งสองฉบับเพื่อนำข้อมูลมาตรวจสอบคุณภาพ และที่ลืมไม่ได้เป็นอย่างยิ่ง คือ ขอบใจนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 และ 5/8 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่สละเวลาตั้งใจเรียน ทำกิจกรรม และให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เกิดขึ้นได้

ขอบคุณชาวบ้านในชุมชนพิบูลวัฒนา ชุมชนซอยศาสนา ชุมชนประดิพัทธ์-สะพานควาย ชุมชนบ้านถวน ชุมชนบ้านบาตร ชุมชนสำเพ็ง-เยาวราช ชุมชนสามย่าน และชุมชนวัดกัลยาณมิตรที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในชุมชนอันเป็นความรู้ที่มีค่าแก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ขอบคุณเพื่อนพี่น้องทุกคนที่ให้คำแนะนำและกำลังใจที่ดีแก่กันเสมอมาในระหว่างที่ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ อาจารย์พจนา อาภาบุรุษย์ และน้องพิทยา รัชย์ศรีที่ช่วยเหลือผู้วิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งครูทัศน์ทอง เข้มกัณฑ์คอยช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ผู้วิจัยซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนๆ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ครุศาสตรมหาบัณฑิต รุ่นที่ 1 ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยเสมอมา จึงขอแสดงความระลึกถึงมา ณ ที่นี้

ที่สำคัญที่สุดในชีวิตของผู้วิจัย กราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในการศึกษาให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา และเป็นบุคคลที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	15
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.....	17
1.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.....	17
1.2 หลักการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.....	18
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอิงสถานที่.....	26
2.1 ความหมายและความเป็นมาของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่.....	26
2.2 จุดมุ่งหมายและหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่.....	28
2.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่.....	33

2.4 คุณค่าของการศึกษาอิงสถานที่	35
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์.....	36
3.1 ความหมายและองค์ประกอบการวิเคราะห์.....	36
3.2 แนวทางการวัดและประเมินความสามารถในการวิเคราะห์	42
3.3 ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์.....	44
ตอนที่ 4 เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์.....	47
4.1 ความหมายของเจตคติ	47
4.2 ลักษณะสำคัญของเจตคติ.....	48
4.3 องค์ประกอบของเจตคติ.....	51
4.4 การวัดและประเมินเจตคติ	53
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์	56
5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่.....	59
5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาทางสังคมศึกษา	61
กรอบแนวคิดในการวิจัย	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
1. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
2. การออกแบบการวิจัย	64
3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	80

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	96
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
ตอนที่ 1 ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อ ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์	100
ตอนที่ 2 ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติ ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์	102
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
สรุปผลการวิจัย	106
อภิปรายผลการวิจัย	107
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	129
รายการอ้างอิง.....	133
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	141
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	144
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	155
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้.....	159
ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ของแผนการจัดการ เรียนรู้.....	176
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน	182
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	193

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์.....	25
ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้อิงบริบท.....	31
ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบองค์ประกอบของการวิเคราะห์.....	42
ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบองค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์กับองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
ตารางที่ 5 แบบแผนการวิจัย.....	64
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแปรปรวนค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนรายวิชา ส 32102 ประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้งสองกลุ่ม.....	66
ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนระหว่างนักเรียนที่กลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2.....	67
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของ เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียน ระหว่างนักเรียนที่กลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2.....	67
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ทางประวัติศาสตร์.....	70
ตารางที่ 10 โครงสร้างของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์.....	72
ตารางที่ 11 ประเภทและจำนวนของข้อความในแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ จำแนกตามองค์ประกอบของเจตคติและขอบเขตเนื้อหา.....	77
ตารางที่ 12 เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า.....	77

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่และกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์.....	83
ตารางที่ 14 แนวทางการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	85
ตารางที่ 15 สารการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.....	90
ตารางที่ 16 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	92
ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้	95
ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1.....	100
ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2.....	101
ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1.....	102
ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียน (t-test) ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2	103
ตารางที่ 22 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index-Of Consistency: IOC) ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์.....	156
ตารางที่ 23 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index-Of Consistency: IOC) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์.....	157

ตารางที่ 24 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index-Of Consistency: IOC ของแผนการ
จัดการเรียนรู้..... 177

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	62
แผนภาพที่ 2 การนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์	82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติเป็นต้นตามทีบันทึกไว้เป็นหลักฐาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) อริสโตเติล นักปรัชญาเมธีชาวกรีกได้ให้ความหมายไว้เช่นเดียวกันว่า ประวัติศาสตร์เป็นรายละเอียดของปรากฏการณ์โดยเฉพาะกิจกรรมในอดีตของมนุษยชาติซึ่งเรียงลำดับตามเวลา (Gottschalk, 1950) ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ของการศึกษาจากร่องรอยหลักฐานจากมนุษย์สร้างไว้แล้วตั้งแต่อดีตที่ยังหลงเหลืออยู่ เพื่อพยายามบอกเล่าหรืออธิบายถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญที่มนุษย์ได้กระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในอดีตให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญในแง่ของการเป็นพื้นฐานของการศึกษาในศาสตร์อื่นๆ ที่จะอธิบายพัฒนาการของการกำเนิดสิ่งต่างๆ ที่สร้างสรรค์ของโดยมนุษย์และเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนความเป็นมาของประเทศชาติบ้านเมืองตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาประวัติศาสตร์จะส่งผลต่อชีวิต สังคม และประเทศชาติ คือ (1) ประวัติศาสตร์ส่งผลต่อชีวิตในการช่วยกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับมนุษย์ชาติทั้งในอดีตและปัจจุบัน สนองตอบความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องราวของชนชาติต่างๆ และช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์และมีวิจารณ์ญาณ รวมทั้งความรู้สึกเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ (2) ประวัติศาสตร์ส่งผลต่อสังคมในการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพของคนในสังคม ประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจปัญหาในสังคมปัจจุบันอย่างมีเหตุมีผล ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการอภิปรายและหาข้อสรุปโดยการประนีประนอมเข้าหากัน นั่นคือ การศึกษาอดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน และเห็นแนวทางก้าวสู่นาคต เนื่องจากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันล้วนเป็นผลผลิตของประสบการณ์ในอดีต (3) ประวัติศาสตร์ส่งผลต่อประเทศชาติในการช่วยเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ นำมาซึ่งความเป็นหนึ่งของคนในชาติ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554)

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์แก่ผู้เรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดจุดเน้นในการจัดการศึกษาของประเทศในหมวด 4 มาตรา 23 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่างๆ เช่น ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบัน และเห็นแนวทางก้าวสู่นาคต การเรียนการสอนประวัติศาสตร์จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักคิด เป็นผู้มีเหตุผล รู้จักตนเอง รู้ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของชนชาติ เรียนรู้พฤติกรรมและเหตุการณ์ของสังคมมนุษย์ เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ วิวัฒนาการและความเจริญรุ่งเรืองที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน รับรู้บทเรียนในอดีตทั้งความสำเร็จและความผิดพลาดในอดีต นำไปสู่การสร้างความเข้าใจปัญหาของสังคมปัจจุบัน และมีส่วนช่วยตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมและบ้านเมือง รวมไปถึงสร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติ เกิดความรักความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและมีส่วนร่วมในการสืบทอดส่งต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันกลับพบปัญหาว่า ผู้เรียนขาดทักษะการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ นักเรียนมองว่าประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้จดจำเนื้อหา นักเรียนขาดการศึกษาค้นคว้า การตีความและการสืบสอบทางประวัติศาสตร์ การวัดผลก็เน้นความสามารถในการท่องจำ (Burenheide, 2007) ส่งผลให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญที่จะใช้ข้อเท็จจริงในอดีตเป็นบทเรียนในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น หรือประเทศชาติ และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสืบหาสาเหตุของปัญหา คิดหาวิธีการแก้ปัญหา และผลที่เกิดขึ้นที่มีรากฐานมาจากบริบทในอดีต นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดความสนใจที่จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รู้สึกเบื่อหน่าย โดยมองว่าเป็นเรื่องโบราณ ในอดีตที่จบสิ้นไปแล้ว ไม่มีคุณค่าอาจเป็นสิ่งที่ไกลตัว และไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของตนมากนัก เกิดเจตคติเชิงลบต่อการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนน้อยมาก (กรมวิชาการ, 2543; ธิดา สารระยา, 2539; เสกสรรค์ แยมพิณีจ, 2550)

เมื่อพิจารณาบริบทสภาพปัญหาของนักเรียนต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ พบว่า มีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน จากรายงานการศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ศาสนา เรียงความและย่อความ” ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสอบถามครูต้นแบบ และการจัดสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ว่า ส่วนใหญ่ยังคงเน้นข้อมูลและสร้างความเข้าใจในสาระเนื้อหา โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนปกติทั่วไป เช่น การบรรยาย การเล่าเรื่อง การใช้สื่อวีดิทัศน์ หนังสือ การเล่นเกมหรือบทบาทสมมติ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีการศึกษาแหล่งเรียนในชุมชน และสถานที่ทางประวัติศาสตร์บ้าง ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยมาก ขาดความสนใจในการเรียน

อาจเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ไม่ให้ความสำคัญของการเรียน ขาดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549; เสกสรรค์ แยมพิณิจ, 2550) ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลของ กรมวิชาการ (2543) ที่ระบุถึงสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน กลับพบอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเน้นวิธีสอนแบบบรรยายตามเนื้อหาจากแบบเรียนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนมากกว่าให้ผู้เรียนแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ทั้งนี้ ปัจจุบันพบว่า มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์อยู่เช่นกัน คือ การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เป็นกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เรียนสนใจจากหลักฐานและเอกสารต่างๆ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผลผ่านการตั้งสมมติฐาน รวบรวม วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ (กรมวิชาการ, 2543; ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีผู้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์อย่างหลากหลาย ดังผลการวิจัยของ (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555) พบว่า การเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้พบว่า ยังมีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์เช่นกัน ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่องการรับรู้ของนักการศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิในห้องเรียนสังคมศึกษาของ Clabough (2012) พบว่าเด็กในปัจจุบันยังขาดทักษะการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์

อีกหนึ่งสาเหตุที่ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ อาจมาจากแนวการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปัจจุบันส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ชาติไทยหรือเป็นประวัติศาสตร์แห่งพระบรมเดชานุภาพของพระมหากษัตริย์ แต่เรื่องราวของวิถีชีวิตกลุ่มคนผู้ได้มีส่วนร่วมสร้างประวัติศาสตร์ของชาติกลับถูกละเลยที่จะหยิบยกมากล่าวถึง (พวงร้อย กล่อมเอี้ยง มนัสสวาส กุลวงศ์ และโชคชัย วงศ์ธานี, 2546) เมื่อเกิดปัญหาขึ้นทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น หรือประเทศชาติ คนไทยจึงละเลยที่จะใช้ประวัติศาสตร์เป็นบทเรียนในการสืบหาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ในอดีต เหตุผลเหล่านี้จึงส่งผลให้เด็กไทยในปัจจุบันขาดความสนใจที่จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัย เพราะมองว่าเป็นเรื่องในอดีตจบสิ้นไปแล้ว ไกลตัว ไม่ใช่เรื่องสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของตนมากนัก แต่ในความเป็นจริง อดีตเป็นสาเหตุของปัจจุบัน เราจะสามารถเข้าใจปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ เมื่ออดีตช่วยชี้ทาง

ให้ (ธิดา สารระยา, 2539) สภาพการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบันที่มีเนื้อหาสาระเน้นประวัติศาสตร์ชาติไทยเป็นหลัก จึงทำให้นักเรียนมองเป็นเรื่องไกลตัว ส่งผลให้นักเรียนขาดเจตคติในการศึกษาประวัติศาสตร์ และขาดความสนใจที่จะใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ในการวิเคราะห์ประเด็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อีกด้วย

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ดีจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดทางประวัติศาสตร์ รู้จักคิดวิเคราะห์และวิพากษ์ รวมไปถึงสอนให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ (Clark, 1973) กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดีควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ (Historical Issues Analysis) ซึ่งเป็นความสามารถในการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีต เพื่อตรวจสอบประเด็นหรือปัญหาในช่วงเวลาอดีตหรือใกล้เคียงกับปัจจุบัน วิเคราะห์บริบท ผลประโยชน์และการให้คุณค่าในสถานการณ์และผลสะท้อนจากผลที่เกิดขึ้นผ่านการปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยต้องใช้คำถามระดับสูงในการหาคำตอบ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์หลักฐาน โดยความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (Historical Thinking Skills) เป็นกระบวนการใช้ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลในการลำดับเวลา ตรวจสอบวิเคราะห์ และตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ในการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ช่วยพัฒนาความสามารถในการสืบสอบอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เป็นผู้ที่มีเหตุผล ไม่นำบรรทัดฐานและค่านิยมในปัจจุบันไปตัดสินบริบทในอดีต และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้การแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา อันจะนำไปสู่การเกิดลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (National Center for History in the Schools, 1996)

นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนมีเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก็เป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดี เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์เป็นสภาพความรู้ ความรู้สึก หรือท่าทีการแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อการศึกษาศาสตร์ หลังจากเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ และกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตอบสนองต่อการศึกษาศาสตร์ ซึ่งในการศึกษาศาสตร์ที่ดีควรเริ่มต้นจากการกำหนดทัศนคติ (attitude) และค่านิยม (value) ในการศึกษาศาสตร์ของผู้เรียนให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนยอมรับและเห็นความสำคัญของการศึกษา อันจะนำไปสู่การเกิดความอยากรู้อยากเข้าใจในการศึกษาศาสตร์ของผู้เรียนได้ (เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2559)

ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่จะสามารถส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น ควรเริ่มต้นจากสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียน นั่นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน ซึ่งในประเทศไทยมีสถานที่ต่างๆ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบทเรียนในห้องเรียน ก่อนที่จะขยายไปสู่การเรียนรู้ที่อยู่ไกลตัวออกไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรัก ความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (ดวงกมล สิ้นเพ็ง, 2553) ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ประกอบด้วย สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมนั้นที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจะนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาต่อถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นจากสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ชุมชนท้องถิ่น พบว่า มีแนวคิดน่าสนใจที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ดีคือ แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ (Place - Based Education Approach)

การศึกษาอิงสถานที่เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถศึกษาประวัติศาสตร์ที่เริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวได้ โดยการใช้ชุมชนท้องถิ่นให้ทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการการเรียนรู้ (อมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร, 2558) โดยเปิดโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นการทำลายกำแพงของห้องเรียนที่ปิดกั้นความคิดและประสบการณ์ของผู้เรียนไปสู่โลกภายนอกที่สอดคล้องกับชีวิตจริง การศึกษาอิงสถานที่เป็นการนำบริบทของชุมชนในท้องถิ่นบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างหลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติหรือศึกษาเรียนรู้ในสถานที่จริง ให้ความสำคัญกับสภาพจริงที่เป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน เพื่อพัฒนาสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ (sense of place) คุณลักษณะ บทบาทและหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมความยั่งยืนของท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาอิงสถานที่เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการนำไปใช้ได้จริง และเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้เดิมกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการสร้างประสบการณ์และเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การนำไปปฏิบัติ (Sobel, 2004)

เมื่อนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาร่วมกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จะทำให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนซึ่งเป็นสมาชิกของท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย ทำให้ได้ทราบพฤติกรรมและความคิด ความเชื่อของคนในสังคมเกิดขึ้นอย่างไรมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการพัฒนาอย่างไร และในการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยการศึกษาสถานที่จริงในชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น เพราะได้สัมผัสกับบรรยากาศจริง นักเรียนรู้สึกสนุกสนานได้เคลื่อนไหว ไม่จำเจซ้ำซาก อยู่แต่ในบทเรียนหรือห้องเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554) การใช้แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาประเด็นสำคัญในสถานที่จริงในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการวิเคราะห์ประเด็นของนักเรียนได้ (Keith & Linda, 2010)

ทั้งนี้ ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ โดย Egan (1997 อ้างถึงในชัยรัตน์ โตศิลา, 2555) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ต้องพิจารณาถึงลำดับขั้นตามช่วงวัยของผู้เรียนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้การเรียนการสอนประวัติศาสตร์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตรงกับขั้นที่ 3 Philosophic ของ Egan ผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นวัยเริ่มต้นในการค้นหาความจริงทางประวัติศาสตร์ด้วยการทำวิจัยในเรื่องทั่วไปและประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ในภาพรวม เมื่อนำข้อมูลลำดับขั้นตามช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์มาพิจารณาร่วมกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 4 และ 5 ของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ความสามารถในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์ประเด็นและการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ และเมื่อพิจารณาจากปัญหาในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่กล่าวไปจะสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานที่ 5 ในทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีแนวโน้มที่จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ เพราะวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ให้ผู้ศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผลผ่านการตั้งสมมติฐาน รวบรวม วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ดีกว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว

เนื่องจากแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีหลักการเรียนรู้แบบบูรณาการ ฝึกให้ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายเข้ากับสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (Sobel, 2004) นอกจากนี้ การศึกษาอิงสถานที่มีแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหา เป็นการเชื่อมโยงผู้เรียนกับสถานที่ชุมชนของตนและเนื้อหาสาระที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Problem – Based) เกิดความเข้าใจและคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (McLaughlin and Blank, 2004 อ้างถึงในปิยะดา จุลวรรณา, 2553) สอดคล้องกับจุดเน้นของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นและตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดขึ้นโดย National Center for History in the Schools (1996) โดยเสนอว่า การวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ประเด็นปัญหา ตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งจึงประกอบด้วย การวิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษา ซึ่งมีรากฐานมาจากเหตุการณ์ในอดีต โดยการค้นคว้า รวบรวม และตรวจสอบวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน จึงเป็นกระบวนการที่สามารถใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัวนักเรียนเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเอง เป็นการศึกษาบริบทข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์จากการค้นคว้าสำรวจ และตรวจสอบวิเคราะห์หลักฐานที่พบในสถานที่ชุมชนและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและเห็นเป็นรูปธรรมจากการที่สมาชิกในสถานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาในฐานะผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ร่วมกับหลักฐานที่เป็นเอกสารและโบราณคดีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บริบทข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ได้จะนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่นที่มีรากฐานมาจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เพื่อการสืบหาสาเหตุของปัญหา คิดหาวิธีการแก้ปัญหา และผลที่เกิดขึ้น (Sobel, 2004)

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่น่าจะส่งผลให้เกิดเจตคติต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์มากขึ้น เนื่องจากแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรที่เน้นบริบทด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น มีรูปแบบบูรณาการและมีความหมายต่อชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ (Meichtry & Smith, 2007) ดังนั้นการประยุกต์แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่กับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นการนำบริบทของการศึกษาท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ก็มีขอบเขตการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในแง่ของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ (sense of place) ได้ ซึ่งสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ย่อมน่าจะส่งผลต่อเจตคติต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้เช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่เปรียบเทียบกับผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ตามปกติโดยทั่วไปในการจัดการเรียน การสอนว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแบบมีผลต่อความสามารถในการวิเคราะห์ ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาทักษะการคิดทาง ประวัติศาสตร์ในด้านการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ผ่านการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงจากการศึกษาในพื้นที่จริง และเป็นแนวทางในการส่งเสริมเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์

คำถามการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อ การศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียน การสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อ ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

1.1 เปรียบเทียบความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

1.2 เปรียบเทียบความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนของ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

2. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อ เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียน การสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2 เปรียบเทียบเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เรียนสนใจจากหลักฐานและเอกสารต่างๆ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผลผ่านการตั้งสมมติฐาน รวบรวม วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ (กรมวิชาการ, 2543; ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ทั้งนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ดีควรเริ่มต้นจากสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียน นั่นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน ซึ่งในประเทศไทยมีสถานที่ต่างๆ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบทเรียนในห้องเรียน ก่อนที่จะขยายไปสู่การเรียนรู้ที่อยู่ไกลตัวออกไป

ทั้งนี้ ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร (2558) ระบุว่า แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เป็นการใช้ชุมชนท้องถิ่นให้ทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาชุมชนของตน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานที่สำคัญ องค์กรต่างๆ รวมทั้งแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อศึกษาประเด็นที่เกิดขึ้นจากชุมชนด้วยตนเองในเชิงลึก วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนฝึกฝนการเป็นเยาวชนนักวิจัย (Student as researcher) อีกทั้ง Sobel (2004) ได้กล่าวว่า แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีลักษณะบูรณาการฝึกให้นักเรียนพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายเข้ากับสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวม

McLaughlin and Black (2004 อ้างถึงในปิยะดา จุลวรรณา, 2553) ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีแนวคิดที่ผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาเป็นการเชื่อมโยงผู้เรียนกับสถานที่ชุมชนของตนและเนื้อหาสาระที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Problem – Based) มีความเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้สอดคล้องกับจุดเน้นของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นและตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดขึ้นโดย National Center for History in the Schools (1996) โดยเสนอว่า การวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ประเด็นปัญหา

Meichtry & Smith (2007) ระบุว่า แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรที่เน้นบริบทด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น มีรูปแบบบูรณาการและมีความหมายต่อชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เมื่อนำมาใช้ร่วมกับวิธีการทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นถึงจุดเน้นที่การศึกษาประเด็นปัญหาจากบริบททางประวัติศาสตร์ที่เริ่มต้นจากสิ่งใกล้ตัวของนักเรียน คือ การศึกษาประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่นในลักษณะบูรณาการ ฝึกให้นักเรียนพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายเข้ากับสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวม นักเรียนสามารถใช้กระบวนการวิจัยตามแนวทางของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เน้นการใช้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัวนักเรียน โดยค้นคว้าสำรวจ และตรวจสอบวิเคราะห์หลักฐานที่พบในสถานที่ชุมชนและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและเห็นเป็นรูปธรรมจากการที่สมาชิกในสถานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาในฐานะผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ร่วมกับหลักฐานที่เป็นเอกสารและโบราณคดีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บริบทข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ได้จะนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่นที่มีรากฐานมาจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่จึงสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ นอกจากนี้แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สามารถส่งเสริมเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ (sense of place) ได้ ซึ่งสำนึกเกี่ยวกับสถานที่ย่อมส่งผลต่อเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่

1. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่

2. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

- ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

2. เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ สารการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เรื่องพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน ในดินแดนไทยกับการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4. เวลาที่ใช้ในการวิจัย ทั้งหมด 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์จากหลักฐานและเอกสารต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล ผ่านการตั้งสมมติฐาน รวบรวม วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐาน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ มีขั้นตอนได้แก่ 1) การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา 2) การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง 3) การประเมินค่าและวิเคราะห์ข้อมูล 4) การตีความและสังเคราะห์ข้อเท็จจริง และ 5) การเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา ทั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้เป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามลำดับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนกำหนดประเด็นที่ศึกษาให้ชัดเจน โดยระบุว่าจะศึกษาอะไร ที่ไหน ช่วงเวลาไหน สมัยใด เพราะเหตุใด
2. ขั้นรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนทำการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากฐานข้อมูลที่เป็นเอกสารและโบราณคดี และหลักฐานข้อมูลในสถานที่จริง
3. ขั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนศึกษาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือของหลักฐานด้วยวิธีการประเมินค่าและตีความหลักฐาน
4. ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงต่างๆ หรืออธิบายสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาหรือผลที่เกิดจากเหตุการณ์นั้น
5. ขั้นเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเสนอความรู้และแนวความคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้ว อาจกระทำได้โดยการบรรยาย อภิปราย สัมมนา เขียนบทความ ทำรายงาน

แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ หมายถึง แนวคิดในการเรียนรู้ที่ใช้บริบทพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรเข้ากับเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นในลักษณะบูรณาการแบบองค์รวม มุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงในสถานที่ที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยมีเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์เป็นแกนและบูรณาการเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ วัฒนธรรม และศาสนา

การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวทางการศึกษาอิงสถานที่ หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามลำดับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้บริบทพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่ไปศึกษาเรียนรู้ในสถานที่ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาประวัติศาสตร์ในลักษณะบูรณาการเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยมีสมาชิกของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้นำหลักการของแนวทางการศึกษาอิงสถานที่มาใช้ร่วมกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนกำหนดสถานที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้เรียน และพิจารณาเลือกประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานที่ในท้องถิ่นให้ชัดเจนตามบริบททางประวัติศาสตร์
2. ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานในสถานที่ชุมชน มีการสอบถามหรือสัมภาษณ์จากผู้รู้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานที่ชุมชน ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าหลักฐานตามฐานข้อมูลที่เป็นเอกสารและโบราณคดี
3. ขั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนศึกษาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือของหลักฐานด้วยวิธีการประเมินค่าและตีความหลักฐาน โดยมุ่งไปที่หลักฐานประวัติศาสตร์คำบอกเล่าและประวัติศาสตร์ความทรงจำของคนในชุมชน ประกอบข้อมูลจากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร
4. ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษา ได้แก่ สาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบที่มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ โดยพิจารณาทั้งในด้านภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนาและลงพื้นที่ไปสะท้อนความรู้ความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกับคนในพื้นที่ แล้วสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่นักเรียนรับรู้ร่วมกับคนในพื้นที่นั้น
5. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและขยายผลการศึกษาสู่สาธารณะ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนท้องถิ่นและต่อสาธารณะ โดยจัดทำเป็นสื่อหรือนิทรรศการชุดความรู้ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้และความรู้สึกร่วมกันต่อท้องถิ่น และนำเสนอผลการศึกษาในชั้นเรียนร่วมกัน เพื่ออภิปรายหาข้อสรุปในการขยายผลการศึกษาจากการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานจากในสถานที่ชุมชนไปสู่รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย

ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จัดลำดับหลักฐาน และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหา ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์มีดังนี้

1. ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา

2. จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน

3. จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วมสมัย

สามารถวัดผลได้จากแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ หมายถึง สภาพความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มของท่าทีการแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เกี่ยวกับการตระหนักหรือไม่ตระหนัก เห็นคุณค่าหรือไม่เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์หรือไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษาประวัติศาสตร์

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจในการศึกษาประวัติศาสตร์

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมกรรมการแสดงออก (Behavioral Component) เกี่ยวกับความพร้อมที่จะกระทำ หรือหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการศึกษาประวัติศาสตร์

สามารถวัดผลได้จากแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแบบมาตรฐานค่า 4 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

นักเรียน หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน

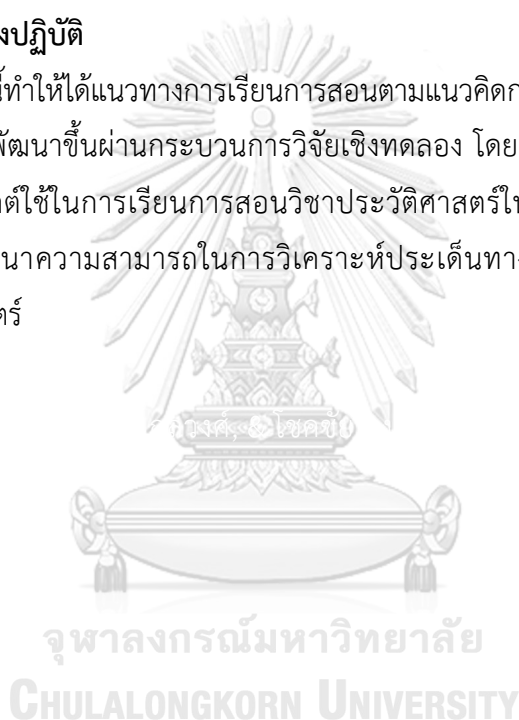
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์เชิงวิชาการ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่สนใจอีกแนวทางหนึ่งที่แตกต่างจากแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ เกิดเจตคติที่ดีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์และต่อชุมชนท้องถิ่น และสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครู โรงเรียน และผู้สนใจไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

ประโยชน์ทางปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ในการศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นผ่านกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง โดยครูผู้สอนประวัติศาสตร์ที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษา
อิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษา
ประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจาก
เอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัย เสนอเป็นสาระสำคัญตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

- 1.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
- 1.2 หลักการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
- 1.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอิงสถานที่

- 2.1 ความหมายของและความเป็นมาของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
- 2.2 จุดมุ่งหมายและหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
- 2.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
- 2.4 คุณค่าของการศึกษาอิงสถานที่

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

- 3.1 ความหมายและองค์ประกอบการวิเคราะห์
- 3.2 แนวทางการวัดและประเมินความสามารถในการวิเคราะห์
- 3.3 ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์

- 4.1 ความหมายของเจตคติ
- 4.2 ลักษณะของเจตคติ
- 4.3 องค์ประกอบของเจตคติ
- 4.4 การวัดและประเมินเจตคติ

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็น
ทางประวัติศาสตร์
- 5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
- 5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ทางสังคมศึกษา

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

1.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์และหน่วยงานทางการศึกษาได้ระบุถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

Lavisse (อ้างถึงในเฉลิม นิตีเขตต์ปรีชา, 2559) ระบุว่า การสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและความเจริญของประเทศชาติ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของโลกที่มีต่อประเทศชาติของตน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับโลก สอนให้มีความคิดกว้างขวางขึ้น และเกิดความเข้าใจสภาพการณ์ปัจจุบันของประเทศและโลก รวมทั้งเข้าใจหน้าที่ของตนเองที่จำเป็นต้องมีต่อประเทศของตนด้วย

Hill (อ้างถึงในเฉลิม นิตีเขตต์ปรีชา, 2559) ระบุว่า การสอนประวัติศาสตร์ช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและแสดงออกที่มั่นคงได้อย่างถูกต้องและแน่นอน นอกจากนี้ยังช่วยแยกแยะสิ่งที่มีประโยชน์ออกจากกันอย่างชัดเจน ประวัติศาสตร์เป็นเสมือนบทเรียนที่สอนให้เข้าใจ เพื่อเตรียมรับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วงเดือน นาราสาจ (2550) ระบุถึงประโยชน์ของการเรียนประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสำนึกในการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน
2. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากอดีตเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับปัจจุบัน
3. การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลายที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินนโยบายต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. แนวทางการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และทักษะในการวิเคราะห์ ใต้สวน และแก้ปัญหา โดยเฉพาะการค้นหาสาเหตุของปัญหา

เฉลิม นิตีเขตต์ปรีชา (2559) ระบุว่า ความมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน อาจจำแนกเป็นขั้นดังนี้

1. ขั้นการเรียนรู้ (learning) มนุษย์เรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อให้เกิดประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสติปัญญา
2. ขั้นนำไปใช้ (application) มนุษย์นำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้และฝึกฝน เพื่อให้เกิดปัญญา ความคิด ความสามารถ และความชำนาญไปใช้ในการดำรงชีวิตในทางปฏิบัติ ได้แก่ การศึกษาต่อ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผน และการประเมินคุณค่า

3. ขั้นพัฒนา (development) มนุษย์ใช้สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความสามารถ ความรอบรู้ ความละเอียดรอบคอบ และการสังเกต เพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงข้อบกพร่องสำหรับประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า เป็นประสบการณ์ย้อนกลับไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต และก้าวหน้าไปสู่การสร้างและพัฒนาประวัติศาสตร์หรือประสบการณ์ใหม่จากสิ่งที่มีมนุษย์ได้ประสบความสำเร็จ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ระบุว่า การเรียนประวัติศาสตร์มีคุณค่าดังนี้

1. สร้างความเข้าใจปัญหาและสิ่งแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน
2. รู้รากเหง้าความเป็นไทย เข้าใจ และภูมิใจในชาติตน
3. รู้บทเรียนในอดีต เห็นข้อบกพร่อง-ความผิดพลาด ความสำเร็จ ความดีงามของบรรพบุรุษ
4. รู้ความเป็นมาและวัฒนธรรมของประเทศตนและประเทศอื่นๆ
5. รู้บันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต
6. รู้วิธีการศึกษาเรื่องราวสำคัญที่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง

จากการศึกษาจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจ การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนรู้พัฒนาการความเป็นมาของบ้านเมือง รู้พฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต
2. เพื่อเข้าใจบทเรียนจากอดีตนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนได้เห็นความสำเร็จ ความผิดพลาด ความดีงาม และข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อเตรียมรับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต
3. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหา การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาและสิ่งแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในสังคม

ทั้งนี้ งานวิจัยนี้จึงนำจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่สรุปได้ข้างต้นนี้ไปเป็นองค์ประกอบในการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

1.2 หลักการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

Clark (1973) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์มีหลักดังนี้

1. สอนให้นักเรียนมีความคิดทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างความเข้าใจประวัติศาสตร์ว่าเป็นการนำเรื่องราวในอดีตมาศึกษาเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต
2. สอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และวิพากษ์

3. สอนให้นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ เรียนรู้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ดำเนินไปอย่างไร โดยใช้ความรู้ในอดีตเพื่อทำความเข้าใจปัจจุบัน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

4. สอนให้นักเรียนเข้าใจวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งสภาพการณ์ในปัจจุบันมีความสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีต และมีอิทธิพลต่ออนาคต

5. สอนให้นักเรียนเกิดความรักในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2559) ระบุถึงหลักการสอนประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

1. ครูประวัติศาสตร์ควรสอนโดยใช้หลักการที่มีความยากง่ายแตกต่างกันในระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือ

1.1 การสอนประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้สอนควรยึดหลักการสอนให้ผู้เรียน รู้จักใช้เหตุผล เลือกรำและทำความเข้าใจเรื่องราว เหตุการณ์ และความสำคัญของข้อเท็จจริงในทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้โดยอาศัยการพิจารณาการสังเกตอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ มีเหตุผล เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และทำความเข้าใจ ในขั้นนี้อาจฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ในขั้นพื้นฐานหรือเบื้องต้นได้

1.2 การสอนประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้สอนควรยึดหลักการฝึกให้ผู้เรียน ได้รู้จักการคิดและคิดให้เป็น ซึ่งหมายถึงการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ รู้จักการวิเคราะห์ สรุพบเหตุผล และผลสะท้อนของเหตุการณ์และเรื่องราว ตลอดจนการรู้จักเปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินค่า ข้อเท็จจริงในทางประวัติศาสตร์ทั้งในขั้นเบื้องต้นและสูงกวานั้น รวมทั้งรู้จักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ และรักที่จะใช้ช่วยการค้นหาคำความรู้เพิ่มเติมจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประเภทต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อจุดประสงค์สำคัญ คือ การเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ครูประวัติศาสตร์ควรสอนเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ การจัดเนื้อหาต้องเริ่มจากมโนทัศน์ ซึ่งเป็นแก่นแท้ของเนื้อหาแต่ละเรื่องหรือแต่ละหัวข้อ แล้วจึงนำรายละเอียดของประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้มาครอบคลุมหรือเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ จึงจะได้สื่อการสอนไว้เป็นเครื่องมือในการสอนให้เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้สัมพันธ์กับวิชาในแขนงสังคมศึกษา ซึ่งได้แก่ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม และภูมิศาสตร์ และควรให้สัมพันธ์กับวิชาในแขนงสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา รวมทั้งวิชาในสาขาอื่นๆ เช่น ภาษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามแนวความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรทางการศึกษา

3. ครูประวัติศาสตร์ควรสอนโดยการกำหนดงานให้ผู้เรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าและประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่

- 3.1 ส่งเสริมผู้เรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน
- 3.2 เป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักมีความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 3.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ระเบียบวิธีการค้นคว้าหาความรู้
- 3.4 เป็นการส่งเสริมและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวางแผนงาน ก่อนปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลดี
- 3.5 เป็นการส่งเสริมและฝึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและรักที่จะนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการค้นคว้าวิเคราะห์ สรุป และนำเสนอ
- 3.6 เป็นการส่งเสริมและฝึกผู้เรียนให้รู้จักวิธีและกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง สมควรและอย่างมีเหตุผล เช่น การพูด การอภิปราย การประชุม การสัมมนาเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำในรูปของการนำเสนอข้อมูล

ประสบการณ์ที่ได้กล่าวและอื่นๆ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนอย่างมาก ในขั้นของการนำไปใช้ ทั้งในขณะนั้นและหลังจากนั้น

4. ครูประวัติศาสตร์ควรสอนโดยการจัดสถานการณ์จำลอง จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยวิธีการแสดงออกในหลายแบบ ซึ่งมีความเกี่ยวพันและส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งสิ้น วิธีเหล่านี้ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกหัดตัดสินใจ การศึกษาเป็นรายเรื่อง วิทยากรณี และการแก้ปัญหา

5. ครูประวัติศาสตร์ควรสอนโดยวิธีการไปทัศนศึกษาหรือไปศึกษานอกสถานที่ เป็นแนวทางทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์ตรง ซึ่งได้แก่ ภูมิประเทศ สภาพการณ์ต่างๆ สถานที่ โบราณวัตถุ สัญลักษณ์ คำบอกเล่า และคำบรรยายประกอบความรู้ความคิดของผู้รู้ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นข้อมูลและข้อเท็จจริง มีส่วนสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างขวางให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

จากหลักการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปออกแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษามองสถานที่ ซึ่งส่งเสริมความคิดทางประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนผ่านการไปศึกษานอกสถานที่ในชุมชนท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์สะท้อนเหตุการณ์หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีการเปรียบเทียบและประเมินค่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งบูรณาการกับเนื้อหาวิชาอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้าใจประวัติศาสตร์ และเกิดความสนใจหรือรักที่จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เห็นคุณค่าของการศึกษาประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนในอดีตที่สะท้อนความเป็นไปในปัจจุบันและอนาคต

1.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

แนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยพื้นฐานแล้วควรใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์

เกิดขึ้นมายาวนานกว่า 2,500 ปี ธูซิดิดีส (Thucydides) ผู้เขียนประวัติศาสตร์ของสงครามเพโลพอนนีเซียนในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลได้บอกแก่ผู้อ่านอย่างตระหนักในหน้าที่ถึงวิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีตรวจสอบและแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากนวนิยาย (Gottschalk, 1950)

1.3.1 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์และหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้นิยามของวิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

Gottschalk (1950) ให้ความหมายว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการตรวจสอบอย่างวิพากษ์และวิเคราะห์จากหลักฐานและสิ่งที่หลงเหลือจากอดีต

ลาวัลย์ วิทยายุทธพิบูล (2543) ให้ความหมายว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง วิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ โดยมีการตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อสมมติฐานบนพื้นฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบ และตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การดำเนินการโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยเน้นที่กระบวนการสืบสอบ สืบค้นข้อมูล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ บันทึกและเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วแปลความ ตีความข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2558) ให้ความหมายว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นทักษะกระบวนการที่ใช้ในการรวบรวม แยกแยะ จัดระบบ วิเคราะห์ วิพากษ์ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนอดีต เข้าใจปัจจุบัน และมองสู่อนาคตให้ได้มาซึ่งความรู้ทางประวัติศาสตร์

จากความหมายที่นักประวัติศาสตร์และหน่วยงานทางการศึกษาได้นิยามไว้ สามารถสรุปได้ว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์จากหลักฐานและเอกสารต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล ผ่านการตั้งสมมติฐาน รวบรวม วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูล และหลักฐาน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์

1.3.2 ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์และหน่วยงานทางการศึกษาได้อธิบายโดยมีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกัน (เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2559; ลาวัลย์ วิทยายุทธพิบูล, 2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552, 2554; สิริวรรณ ศรีพหล, 2553) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.3.2.1 การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในขั้นนี้อยู่ที่การใช้ การสังเกต (observation) ของผู้เรียนและผู้สอนรวมกัน เพื่อค้นให้พบข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเนื้อหาของบทเรียน ผู้สอนควรจะดำเนินการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า ต้องฝึกผู้เรียนให้สังเกตหรือตั้งข้อสงสัย เกี่ยวกับเรื่องราวของเหตุการณ์ในอดีต หรือการกระทำของบุคคลในประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความ พร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้เกิดข้อคิดขณะเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดปัญหาหรือ ประเด็นศึกษาและค้นหาคำตอบได้ หลังจากนั้นก็จะถึงขั้นดำเนินการศึกษาขอบเขตและแนวทางของ ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียด ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ต้องการศึกษาอะไร ที่ไหน ช่วงเวลา ไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เหมาะสมกับระดับความรู้ ความสามารถของผู้ศึกษา หากผู้เรียนและผู้สอนกระทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ผลจะออกมาในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาเป็นจำนวนมาก ถ้าเป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาแล้วก็อาจดำเนินการให้ ผู้เรียนเดาคำตอบหรือกำหนดแนวทางที่คาดว่าจะเป็นไปได้เกี่ยวกับคำตอบของปัญหาหรือประเด็นศึกษา ในรูปของการกำหนดสมมติฐาน (hypothesis) ได้ด้วย ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ผู้เรียนอาศัยพื้นฐานจาก แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มาตั้งสมมติฐาน สมมติฐานที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการศึกษา ให้ตรงประเด็น

1.3.2.2 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนจะต้องแนะนำวิธีค้นคว้า และบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ เช่น

- แนะนำประเภทหลักฐาน ได้แก่ หลักฐานขั้นต้น (primary sources) และหลักฐาน ขั้นรอง (secondary sources) หรือหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์ อักษร ผู้เรียนจะต้องมีการจำแนกประเภทของหลักฐานเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ โดยคำนึงถึง ลำดับความเชื่อถือ (reliability) ของหลักฐานเป็นเกณฑ์

- แนะนำวิธีการค้นคว้าข้อมูลหรือหลักฐานในห้องสมุด และบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะ สามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ ผู้เรียนอาจเริ่มต้นรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามผู้รู้ ผู้ที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา หรืออาจศึกษาจากหลักฐานต่างๆ ที่ผู้คนในอดีตได้รวบรวมไว้ เช่น โบราณวัตถุ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต การรวบรวมข้อมูลควรแนะนำถึงวิธีการการ สอบถาม การเล่าเรื่อง การระบุหลักฐาน แหล่งข้อมูล การแยกแยะประเภทหลักฐาน

- แนะนำแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับเอกสาร ได้แก่ หนังสือ บทความ อาจกำหนดให้ใน รูปของการบอกบรรณานุกรม หรือหนังสืออ้างอิง

- แนะนำการค้นคว้าหาข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา หากเป็นไปได้ ผู้สอนอาจจัดเตรียมหลักฐานหรือเอกสาร เพื่อประกอบการเรียนและค้นคว้า โดยรวบรวมไว้ใน ห้องสมุดหรือมุมหนังสือภายในห้องเรียน ก็จะทำให้เกิดความสะดวกในการค้นคว้าแก่ผู้เรียน และเป็นการ

สนองตอบความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ให้สามารถดำเนินการรวบรวมและคัดเลือกเอกสารหลักฐานที่มีคุณค่าตรงกับปัญหาหรือข้อสมมติฐานได้ทันทีก็ยิ่งดี

อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนคงไม่สามารถหาคำตอบจากคำบอกเล่าของคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวหรือจากหนังสือเพียงเล่มเดียว จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน ผู้เรียนจะต้องรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และคัดแยกข้อมูลหรือหลักฐานจำแนกประเภทตามความสำคัญของหลักฐาน

1.3.2.3 การประเมินค่าและวิเคราะห์ข้อมูล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยหรือสิ่งทีคนในอดีตสร้างขึ้น ซึ่งหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบันและสามารถบอกเล่าเรื่องราวในอดีตได้โดยอาศัยการวิเคราะห์ เนื่องจากหลักฐานเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจึงอาจมิได้บอกความจริงทั้งหมด ดังนั้นผู้เรียนจะต้องตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ผู้สอนก็ต้องให้คำแนะนำและสาธิตวิธีการวิเคราะห์และประเมินค่าหลักฐาน การประเมินค่าหลักฐานสามารถทำได้ 2 ทาง คือ

(1) การประเมินค่าภายนอก เพื่อประเมินว่าหลักฐานนั้นเป็นของจริง โดยพิจารณาจากตัวของหลักฐาน เช่น พิจารณาผู้สร้างหรือผู้เขียนหลักฐาน เวลาที่สร้างหรือเขียนหลักฐานขึ้น จุดมุ่งหมายของการสร้างหรือเขียนหลักฐาน ความสอดคล้องระหว่างลักษณะภาษาที่ใช้กับช่วงเวลา นั้น ความมีอคติของผู้เขียน หรือใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาตรวจสอบวัสดุที่ใช้ในการบันทึก เป็นต้น

(2) การประเมินค่าภายใน เป็นการพิจารณาข้อมูลเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักฐานนั้นถึงความหมายที่แท้จริง คุณค่าในการนำมาใช้หรือมีความน่าเชื่อถือ ความขัดแย้งกับหลักฐานอื่นๆ

ขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินค่าหลักฐานผู้ศึกษาควรศึกษาจากหลักฐานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ จะทำให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์

1.3.2.4 การตีความและสังเคราะห์ข้อเท็จจริง เพื่อตอบประเด็นคำถามที่ผู้เรียนต้องการสืบค้นตามที่ได้ตั้งประเด็นศึกษาในขั้นตอนแรก ขั้นตอนนี้คือการเลือกสรรข้อเท็จจริงที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินค่ามาแล้วมาตีความและสังเคราะห์ โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงต่างๆ หรืออธิบายสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงตามเวลาหรือผลที่เกิดจากเหตุการณ์นั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงในรูปของแนวคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์เป็นเรื่องราว ซึ่งจะกระทำได้โดยการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณา อธิบาย วิพากษ์ และแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสังเคราะห์โดยพยายามเรียบเรียงเนื้อหาในลักษณะการอธิบายโดยมีความคิดของตนเองประกอบ และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและแนวคิดเข้าด้วยกัน โดยอาศัยข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์กลายเป็นมโนทัศน์ของการเรียนรู้ หากพบข้อค้นพบใหม่ๆ ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปศึกษาหลักฐานหรือข้อมูลที่เพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์

ผู้เรียนควรต้องตระหนักว่าประวัติศาสตร์มิได้มีความหมายเพียงแค่การรวบรวมข้อเท็จจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตตามลำดับกาลเวลานั้น แต่เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ต่างมีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องกัน นักประวัติศาสตร์จะต้องสร้างความเข้าใจอดีตโดยไม่ใช้ค่านิยมของตนเองหรือคนปัจจุบันไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต แต่ต้องพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นโดยนำตนเองเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา

1.3.2.5 การเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา เป็นการนำเสนอความรู้และแนวความคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้ว อาจกระทำได้โดยการบรรยาย อภิปราย สัมมนา เขียนบทความ ทำรายงาน และอื่นๆ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่องและน่าสนใจพร้อมทั้งอ้างอิงหลักฐาน เพื่อให้ผู้ศึกษาผลงานของผู้เรียนสามารถตรวจสอบและวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเรื่องที่น่าเสนอได้ในเวลาต่อมา ความสำคัญอยู่ที่ผู้นำเสนอจะต้องใช้ความสามารถในการร่างโครงเรื่องและแนวการเขียนอย่างรัดกุม เพื่อให้น่าสนใจ มีคุณค่า และเร้าให้อ่านหรือผู้ฟังให้ติดตามการนำเสนอ การนำเสนอเรื่องที่ได้ศึกษาค้นคว้าและค้นพบข้อมูลใหม่ ถือว่าเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์

การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน วินัย พงศ์ศรีเพียร (2547) ให้ข้อสังเกตที่ครูควรจะต้องพิจารณาต่อไปนี้

1. ครูสังคมศึกษาจะต้องพิจารณาความเหมาะสมในด้านวัยวุฒิของผู้เรียน
2. ครูไม่ควรเน้นให้นักเรียนท่องจำลำดับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพราะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ แก่ผู้เรียน
3. การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นครูอาจประยุกต์ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยนำมาใช้เพียงบางขั้นหรืออาจจะให้ทุกขั้นตอนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษา วัยวุฒิของผู้เรียน เวลา และคุณค่าที่นักเรียนจะได้รับในการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษา โดยจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ไม่สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในทุกประเด็นหรือหัวข้อทางประวัติศาสตร์ได้
4. การให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ครูจะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลในประเด็นที่จะศึกษาค้นคว้าค่อนข้างมาก และติดตามการศึกษาค้นคว้ารวบรวมหลักฐานและการตีความ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้เรียนหลงประเด็นหรือใช้หลักฐานที่ผิดพลาด
5. วิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาที่มีลักษณะสหวิทยาการ (interdisciplinary) ดังนั้นการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในวิชาสังคมศึกษาควรมีการใช้ศึกษาในประเด็นที่เป็นองค์รวม (holistic) มากกว่าการศึกษาแบบแยกส่วน

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์	ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์และหน่วยงานทางการศึกษา					
	ลาวีย์ วิทยายุทธพิบูล (2543)	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554)	สิริวรรณ ศรีพหล (2553)	เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2559)
1. กำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา	1. กำหนดประเด็นปัญหา หรือเรื่องที่จะศึกษา	1. กำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา	1. กำหนดประเด็นศึกษา	1. ตั้งประเด็นศึกษา	1. กำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน	1. กำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน
2. รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	2. ค้นหาและรวบรวมข้อมูล	2. ค้นหาและรวบรวมหลักฐาน	2. ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักฐาน	2. ค้นหาแหล่งข้อมูลหลักฐาน	2. รวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน	2. แสวงหาความรู้โดยการรวมหลักฐาน
3. ประเมินค่าและวิเคราะห์ข้อมูล	3. วิเคราะห์และตีความหลักฐาน	3. วิเคราะห์และตีความหลักฐาน	3. ตรวจสอบความจริงจากหลักฐานและการตีความหลักฐาน	4. ตรวจสอบและประเมินคุณค่าหลักฐาน	3. ประเมินคุณค่า สร้างสรรค์ความรู้จากข้อมูลหรือหลักฐาน	3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล
4. ตีความและสังเคราะห์ข้อเท็จจริง	4. สรุปข้อเท็จจริง	4. สรุปข้อเท็จจริง	4. สรุปข้อเท็จจริง	5. ตีความเพื่อตอบประเด็นศึกษา	4. ตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูล	4. ตีความและสังเคราะห์
5. เรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา	5. นำเสนอเรื่องศึกษา	5. นำเสนอเรื่องศึกษา	5. นำเสนอเรื่องศึกษา	6. นำเสนอเรื่องราวที่ค้นพบ	5. วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล	5. นำเสนอข้อมูล

จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์และหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยได้นำไปออกแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา
2. การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
3. การประเมินค่าและวิเคราะห์ข้อมูล
4. การตีความและสังเคราะห์ข้อเท็จจริง
5. การเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาข้างต้นมาเป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอิงสถานที่

2.1 ความหมายและความเป็นมาของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

การศึกษาอิงสถานที่ (Place – Based Education) เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่นักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาได้ศึกษาอย่างแพร่หลายตั้งแต่ศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งให้ความหมายของการศึกษาอิงสถานที่ไว้หลากหลาย ดังนี้

Sobel (2004) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นกระบวนการใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ในหลักสูตร โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

Semken (2005 อ้างถึงในพัชราภรณ์ พุทธิกุล, 2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ออกไปเรียนรู้หรือปฏิบัติกิจกรรมในชุมชนท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างวิถีชีวิตแบบยั่งยืนให้เกิดขึ้นในระบบนิเวศและวัฒนธรรมของสถานที่นั้น

Gruenewald & Smith (2008) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างความเข้าใจในพื้นที่ที่ผู้เรียนอาศัยอยู่เป็นฐานเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น มุ่งเน้นการศึกษาด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติ และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อพัฒนาทั้งตัวผู้เรียนและพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย

Center for Place – based learning and community engagement (2008) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในประเด็นเกี่ยวกับท้องถิ่น สังคมและวัฒนธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในทุกเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร และการสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรูปแบบโครงการบริการท้องถิ่นหรือชุมชนบริเวณโรงเรียน

The Rural School and Community Trust (2008) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาอิงสถานที่ เป็นกระบวนการการศึกษาบนพื้นฐานของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมตลอดจนวรรณคดีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจของชุมชน สมาชิกของชุมชนมีบทบาทเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และผู้มีส่วนร่วมในทุกมิติของการเรียนการสอน

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2553 อ้างถึงในพัชราภรณ์ พุทธิกุล, 2558) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาอิงสถานที่ คือ การใช้สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมผนวกกับนิเวศวิทยาให้เป็นจุดศูนย์รวมเพื่อการจัดระบบ มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน เยาวชน และชุมชน ให้โอกาสนักเรียนเชื่อมโยงตนเองเข้ากับชุมชนและสิ่งแวดล้อมของตนเอง อาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้โลกผ่านกิจกรรมบูรณาการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา นิเทศศิลป์ และวิจิตรศิลป์ ทำให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับโลก สามารถเชื่อมโยงส่วนอื่นๆ ของโลกได้อย่างเป็นธรรมชาติ และสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีความตระหนักและมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ Gussow (1974 อ้างถึงในพิรุณ ศิริศักดิ์, 2554) ได้ระบุถึงความหมายของสถานที่ (Place) ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไว้ว่า “สถานที่ที่เป็นพื้นที่ที่อาจอยู่ในเขตโรงเรียนหรือชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ โดยพื้นที่นั้นต้องมีความหมายต่อความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อพื้นที่นั้น” (sense of place) สอดคล้องกับ Semken (2005 อ้างถึงในพัชราภรณ์ พุทธิกุล, 2558) ที่เสนอว่า สถานที่ (Place) เป็นบริบทหรือหัวข้อเรื่องของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ สังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เป็นสำนึกด้านสถานที่ (sense of place)

จากการศึกษาความหมายของการศึกษาอิงสถานที่ที่นักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาได้นิยามไว้ สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาอิงสถานที่ หมายถึง แนวคิดในการเรียนรู้ที่ใช้บริบทพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาที่หลากหลายตามหลักสูตรเข้ากับเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นในลักษณะบูรณาการแบบองค์รวม มุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงในสถานที่ที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

Sobel (2004) ระบุถึงความเป็นมาและของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไว้ว่า การจัดการศึกษาอิงสถานที่เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่กำเนิดขึ้นโดยศาสตราจารย์ David Sobel แห่งมหาวิทยาลัยแอนติออคนิวอิงแลนด์ (Antioch University New England) ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษ 2000 และได้ถูกนำไปใช้เป็นหลักในการจัดการหลักสูตร โปรแกรมการศึกษา และหลักการจัดการสอนหลากหลายลักษณะและหลากหลายบริบท แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่พัฒนาขึ้นจากความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ John Dewey ที่เสนอว่า ผู้เรียนจะเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดีจากการมีโอกาสได้เรียนรู้จากบริบทสภาพจริง และเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้อยู่เดิม เข้ากับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการสร้างประสบการณ์และเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การนำไปปฏิบัติและการนำไปใช้ในชีวิตจริงด้วยตนเอง โดยแนวคิดนี้มีหลักสำคัญ คือ การเชื่อมโยงสถานที่ใกล้ตัวในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยหรือโรงเรียนเข้ากับการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสัมพันธ์ด้านสถานที่ คุณลักษณะ บทบาท และหน้าที่ของพลเมืองที่ส่งเสริมความยั่งยืนของท้องถิ่น

Knapp (2008) เสนอว่า การศึกษาอิงสถานที่มีรูปแบบที่มีมายาวนานแล้ว แต่มิได้มีนักการศึกษากำหนดชื่อหรือนิยามความหมายไว้อย่างชัดเจน จึงมีศัพท์ทางการศึกษาที่สัมพันธ์กับการศึกษาอิงสถานที่อย่างหลากหลาย เช่น การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community - Based Education) การเรียนรู้แบบบริการ (Service Learning) การศึกษาโดยใช้สิ่งแวดล้อมเป็นฐาน (Environment Based Education) การศึกษานอกห้องเรียน (Outdoor Education) วารสารทางวัฒนธรรม (Cultural Journalism) การศึกษาธรรมชาติ (Nature Studies) การแก้ปัญหาในโลกความจริง (Real - World Problem Solving) เป็นต้น ซึ่งนักวิจัยหลายคนเชื่อว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นศัพท์ที่นิยามขึ้นมาจากการรวมนิยามศัพท์ทางการศึกษาข้างต้น

Dewey (1989) and Rugg (1936) อ้างถึงในออมสิน จตุพร และอมรรรัตน์ วัฒนาธร (2558) มองว่าโรงเรียนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นๆ อย่างแยกไม่ออก กิจกรรมใดๆ ก็ตามของนักเรียนและโรงเรียนมีผลต่อชุมชน และในขณะเดียวกันพลวัตที่เกิดขึ้นในชุมชนทุกมิติก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนด้วยเช่นกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาในโรงเรียนควรจะเป็นวิถีในการเตรียมความพร้อมให้แก่นักเรียน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการปฏิรูปสังคมให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2.2 จุดมุ่งหมายและหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

ปิยะดา จุลวรรณา (2553) ได้ศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาอิงสถานที่ไว้ว่า เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงในพื้นที่ ตลอดจนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือการพัฒนาพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนที่มีความตระหนักในคุณค่า และเกิดความรักความผูกพันกับพื้นที่

พิรุณ ศิริศักดิ์ (2554) ได้ศึกษาเป้าหมายของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่นำมาเป็นแนวจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้พิทักษ์รักษาสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนและท้องถิ่น
2. สร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างสภาพสังคมกับการจัดระบบสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและประชาชนที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและดำรงรักษาสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

Sobel (2004) and Knapp (2008) ได้ระบุถึงหลักการสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นในสถานที่จริงที่มีบริบทเกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในสถานศึกษาเท่านั้น
2. การเรียนรู้มาจากการกำหนดหลักสูตร หัวเรื่อง กิจกรรม และเนื้อหาสาระที่มีจุดเน้นเกี่ยวกับท้องถิ่น เน้นการลงมือปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการเรียนรู้
3. การเรียนรู้ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้อย่างกว้างขวางและสร้างสรรค์
4. การจัดประสบการณ์เรียนรู้นำไปสู่การเห็นความสำคัญของพื้นที่
5. การเรียนรู้ต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนที่ดีจากคนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นั้น
6. การเรียนรู้เป็นแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และยืดหยุ่นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว
7. การจัดประสบการณ์เรียนรู้จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ แต่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน
8. การเรียนรู้นำไปสู่การเกิดความรักหรือผูกพันในสถานที่นั้น
9. การเรียนรู้ในระดับท้องถิ่นจะเป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในประเด็นปัญหาระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป
10. รูปแบบการเรียนรู้จะมีการบูรณาการกับเป้าหมายขององค์กรที่จัดการศึกษา

Gruenewald & Smith (2008) ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่เน้นการลงมือปฏิบัติและให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงบริบทของการเรียนรู้ของชุมชนและสถานที่เข้ากับการศึกษาในระบบโรงเรียน การเรียนการสอนจึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงความรู้และ

ประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมขึ้น เป็นวัฒนธรรมของโลกให้เข้าสู่กระบวนการรับรู้และชีวิตของผู้เรียน

Knapp (2008) ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่ไม่ได้อยู่แต่ในห้องเรียนและสาระที่มีอยู่ในตำรา แต่ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ตรงจากบุคคลและสถานที่ในบริบทจริงของท้องถิ่น ห้องเรียน จึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ตามบริบทธรรมชาติ โดยอาศัยวงจรการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (experiential learning cycle) เริ่มตั้งแต่การปฏิบัติการ (action) การสะท้อนประสบการณ์ (reflection) การสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) การพัฒนาทักษะ (skill development) การสร้างคุณค่า (value formation) และการประยุกต์ใช้ (application) แล้วกลับไปเริ่มต้นการปฏิบัติอีกครั้ง

จากหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่นักศึกษาระดับถึง ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาอิงสถานที่มีหลักการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นในสถานที่จริงในชุมชนท้องถิ่นที่มีผูกพันหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ ผู้เรียน เช่น ที่อยู่อาศัย สถานศึกษา เส้นทางผ่านในการเดินทางประจำวัน
2. เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวมหรือบูรณาการ ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้เนื้อหาวิชา ประวัติศาสตร์เป็นแกนและบูรณาการเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ วัฒนธรรม และศาสนา
3. เน้นการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน
4. การจัดประสบการณ์เรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้จากบุคคลในพื้นที่ หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความผูกพันหรือเห็นความสำคัญในสถานที่
7. พัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ประเด็นปัญหาในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแนวคิดอื่นที่อาจมองได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับการศึกษาอิงสถานที่ (Place – Based Education) ได้แก่ การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community - Based Education) และการเรียนรู้อิงบริบท (Context – Based Learning) ซึ่งในที่นี้ขอเสนอเพื่อแสดง ให้เห็นความแตกต่างดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้อิงบริบท (Sobel, 2004),(Hiemstra,1993 อ้างถึงในประไพ ศิวะลีราวีลาต, 2549; ยงยุทธ พงษ์สุภาพ, 2559)

ประเด็น	การศึกษาอิงสถานที่	การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	การเรียนรู้อิงบริบท
ความหมาย	แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดโอกาสรับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับท้องถิ่น มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในสถานที่ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน เป็นพื้นที่ที่ผู้เรียนรู้สึกเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตน โดยมีสมาชิกชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	กระบวนการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ตอบสนองการดำรงชีวิตความต้องการของชุมชน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	การจัดการเรียนรู้ในบริบทตามเงื่อนไขและองค์ประกอบสภาพแวดล้อมที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน
จุดมุ่งหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในพื้นที่แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน 2. เพื่อเสริมสร้างความรักความผูกพันต่อพื้นที่แก่ผู้เรียน 3. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในสถานที่ชุมชนท้องถิ่น รักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาความเป็นพลเมืองดีแก่ผู้เรียน 	เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนตามความต้องการของชุมชนโดยความร่วมมือจากคนในชุมชน	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้กับการเรียนรู้ที่มีบริบทที่คล้ายคลึงกันได้
หลักการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้เกิดขึ้นในสถานที่จริงที่มีบริบทเกี่ยวข้องกับผู้เรียน 2. การเรียนรู้มีจุดเน้นเกี่ยวกับท้องถิ่น เน้นลงมือปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ 3. การเรียนรู้ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้เรียน 4. การจัดประสบการณ์เรียนรู้นำไปสู่การเห็นความสำคัญหรือผูกพันในสถานที่นั้น 5. การเรียนรู้ต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนที่ดีจากคนในพื้นที่ หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้เกิดขึ้นในชุมชนมีบริบทเกี่ยวข้องกับสมาชิกในชุมชนในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน 2. การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในชุมชน 3. การเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปสู่สมาชิกในชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาาร่วมกัน 4. การจัดประสบการณ์เรียนรู้นำไปสู่ความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องสาธารณะ 5. การเรียนรู้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากคนในชุมชน องค์กรสำคัญ และหน่วยงานต่างๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกับแหล่งเรียนรู้จริงของผู้เรียน 2. การเรียนรู้มีจุดเน้นให้ปฏิบัติได้ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากปัญหา 3. การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้เรียน 4. การจัดประสบการณ์เรียนรู้นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีบริบทที่คล้ายคลึงกันได้ 5. ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดทิศทาง การเรียนรู้ตามความจำเป็นในการเรียนรู้

ประเด็น	การศึกษาอิงสถานที่	การศึกษาโดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน	การเรียนรู้อิงบริบท
หลักการ (ต่อ)	6. การเรียนรู้เป็นแบบองค์รวมหรือบูรณาการเข้ากับเป้าหมายขององค์กรที่จัดการศึกษา 7. การจัดประสบการณ์เรียนรู้จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ แต่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน 8. การเรียนรู้เป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป	6. การเรียนรู้นำไปสู่การยอมรับในความหลากหลายในชุมชน 7. การเรียนรู้เกิดจากสมาชิกในชุมชนร่วมกำหนดความต้องการของชุมชน 8. การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดชีวิต 9. การเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาความเป็นผู้นำ	

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้อิงบริบท ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์จากการลงพื้นที่ไปสัมผัสสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัว ผูกพัน และมีความหมายกับวิถีชีวิต ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ในการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงตามประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุที่มีปัจจัยมาจากบริบทในอดีต และส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน รวมไปถึงการเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมเพื่ออนาคตของท้องถิ่นที่ดีขึ้น อันจะนำมาสู่การเกิดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่มีบริบทใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตน ดังนั้นแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่จึงมีแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับตัวแปรในการวิจัย และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในขณะที่การศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการศึกษาและมีบทบาทเข้าไปพัฒนาชุมชนของตนตามความต้องการของชุมชน โดยความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งแม้ว่าจะส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน แต่มีแนวทางการศึกษาที่มีกรอบการดำเนินงานที่ซับซ้อนและใช้เวลามากกว่าแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ จึงอาจจะไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ยังไม่พร้อมในการลงพื้นที่พัฒนาชุมชนร่วมกับคนอื่นในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ส่วนการเรียนรู้อิงบริบทเป็นแนวที่มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในบริบทที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับบริบทการเรียนรู้จริง ซึ่งอาจจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ได้ไม่มากเท่ากับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ เนื่องจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ได้เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ด้นั้นควรเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียน นั่นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน

2.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

(Gruenewald & Smith, 2008) เสนอว่า การศึกษาอิงสถานที่ไม่ได้เป็นรูปแบบการสอนที่มีขั้นตอนตายตัว นักการศึกษาหรือครูผู้สอนจึงไม่สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาหรือจัดการเรียนการสอนได้ในทันที ดังนั้นการศึกษาที่อิงสถานที่จำเป็นต้องอาศัยครูที่เป็นนักพัฒนาและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ความเป็นไปได้ และคุณลักษณะเฉพาะของสถานที่แต่ละแห่ง แล้วจึงสร้างโอกาสและขยายขอบเขตการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สัมพันธ์กับชุมชนและสถานที่

McLaughlin and Blank (2004 อ้างถึงในปิยะดา จุลวรรณา, 2553) ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่เชื่อมโยงและส่งเสริมให้ผู้เรียนผูกพันในสถานที่นั้นมีแนวคิดที่ว่าผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหา เป็นการเชื่อมโยงผู้เรียนกับสถานที่ชุมชนของตนและเนื้อหาสาระที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Problem - Based) มีความเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ออมสิน จตุพร และอมรรรัตน์ วัฒนาธร (2558) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เป็นการใช้ชุมชนท้องถิ่นให้ทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาชุมชนของตน ดังเช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในพื้นที่ แนวการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานที่สำคัญ องค์กรต่างๆ รวมทั้งแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อศึกษาประเด็นที่เกิดขึ้นจากชุมชนด้วยตนเองในเชิงลึก วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนฝึกฝนการเป็นเยาวชนนักวิจัย (Student as researcher)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่จากตัวอย่างงานวิจัยที่ประยุกต์แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

National Center for History in the Schools (1996) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่โดยทั่วไปให้ครูทุกวิชาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้บริบทท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังนี้

1. การคัดเลือกสถานที่ในชุมชน ครูอาจเป็นผู้กำหนด หรือครูกำหนดพื้นที่ร่วมกับนักเรียนตามความสนใจ
2. การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มทำงาน ครูอาจเป็นผู้จัดตามความเหมาะสมของประเด็นและหัวข้อที่ศึกษา หรือนักเรียนอาจเลือกด้วยตนเอง

3. การใช้กระบวนการวิจัยศึกษาในพื้นที่ นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการศึกษาผ่านกระบวนการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลเอกสาร เพื่อเป็นพื้นฐานในการรู้จักชุมชนก่อนออกภาคสนามเก็บข้อมูลจริง จากนั้นจึงศึกษาข้อมูลพื้นฐานในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์หรือการสอบถามชาวบ้านในพื้นที่

4. การนำเสนอผลการวิจัย นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาของกลุ่มตนเองให้เพื่อนๆ ในชั้นเรียนทราบ โดยที่นักเรียนทุกคนในชั้นสามารถให้ข้อมูลหรือคำแนะนำเพิ่มเติมแก่เพื่อนๆ กลุ่มอื่นได้ เนื่องจากว่าบางหัวข้อหรือบางประเด็นที่ศึกษาอาจมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกัน

5. การนำเสนอรายงานในรูปเอกสาร นักเรียนเป็นผู้ใช้ผลการศึกษาวิจัยของตนเองและผลการศึกษาวิจัยของเพื่อนกลุ่มๆ โดยเขียนรายงานเปรียบเทียบความสัมพันธ์

6. การปฏิบัติการในฐานะพลเมืองดีของชุมชน ครูกระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทในฐานะพลเมืองดี โดยที่แต่ละกลุ่มต้องแสดงถึงทักษะและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นนัยว่าบทเรียนนี้ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

Sprangers (2004; ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร, 2558) ระบุถึง กิจกรรมรณรงค์ เพื่อเพิ่มจำนวนปลาแซลมอนในแถบ East Machias โดยการประยุกต์แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียน Washington Academy ในมลรัฐไมอามี ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยในพื้นที่ โครงการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่ของปลาแซลมอน กองทุนปลาแซลมอนในแอตแลนติก และกองทุนปลาแซลมอนในแถบตะวันออกเฉียงใต้ โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนำเอาลูกปลาแซลมอนมาเลี้ยงอนุบาลในบ่อที่มีการควบคุมอุณหภูมิที่ใกล้เคียงกับอุณหภูมิของน้ำ และก่อนที่จะปล่อยลงแม่น้ำ นักเรียนลงพื้นที่ไปศึกษาสภาวะแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์สภาวะทางด้านฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา อุณหภูมิ คุณภาพน้ำ และสภาพความเป็นกรดและด่างของน้ำ สัมภาษณ์ประชาชนที่เกี่ยวข้องในชุมชน ท้ายที่สุดจึงจัดทำวีดิทัศน์ เพื่อนำเสนอแนวคิดและข้อเท็จจริงแก่ที่ประชุมสัมมนาผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรื่องน้ำของมลรัฐ ซึ่งนำไปสู่การตื่นตัวของประชาชนที่เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สภาวะแวดล้อมและรักษาคุณภาพของน้ำเพิ่มมากขึ้น

กิจกรรมซีรธึบแอว์แวดบ้าน (ซีรธึบจกรยานที่เี่ยวรอบหมู่บ้าน) ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน เป็นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการบูรณาการระหว่างโรงเรียนและชุมชน ได้แก่ผู้ปกครอง ผู้อำนวยการศูนย์การเกษตรและเทคโนโลยีประจำตำบล พระสงฆ์ คณะกรรมการสถานศึกษา มัคทายก เจ้าของกิจการร้านค้า ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล แม่บ้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จนเกิดเป็นกิจกรรมที่มาจากความต้องการของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ เพื่อไปศึกษาเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รอบชุมชน ได้แก่ วัด อ่างเก็บน้ำ หุ่นา ป่าชุมชน แปลงเพาะกล้าไม้ โรงโมหิน ผักพื้นบ้าน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ (ออมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาธร, 2558)

1. วางแผนร่วมกัน : นักเรียนร่วมกันวางแผนกิจกรรมด้วยตนเองได้อย่างเป็นระบบ
2. ผูกพันชุมชน : นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อโรงเรียน
3. สนได้เรื่อง : นักเรียนเริ่มปฏิบัติกิจกรรมได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน โดยที่มีครูติดตามไปเพื่อเชื่อมโยงความรู้
4. เรื่องความรู้นักเรียน : ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นอกจากการชี้แจงรายละเอียดรอบหมู่บ้านโดยวิธีการหลากหลาย
5. สู่การวิเคราะห์ : มีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง
6. เหมาะสถานการณ์ : นักเรียนได้สามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
7. ผ่านการเรียนรู้ : นักเรียนร่วมกันเสนอปัญหาต่อชุมชนและพิจารณาแก้ไขร่วมกัน
8. สู่การพัฒนา : นักเรียนและชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชน

2.4 คุณค่าของการศึกษาอิงสถานที่

นักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาได้ระบุถึงคุณค่าของการศึกษาอิงสถานที่ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

Sobel (2004) ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เกิดความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น เสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดี สร้างเครือข่ายองค์กรในท้องถิ่น และนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

Gruenewald (2004 อ้างถึงในปิยะดา จุลวรรณา, 2553) ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน ผู้เรียนจะประยุกต์ใช้ประสบการณ์ของตนเองที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในพื้นที่ที่ตนอาศัย

Knapp (2008) ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในประเด็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคหรือสังคมโลกได้อย่างลึกซึ้งขึ้น

The Rural School and Community Trust (2008) ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นบริบทการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทั้งที่บ้านและชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีที่มีความเคารพต่อชุมชนและสามารถดำรงอยู่ในท้องถิ่นของตนเองอย่างมีสันติสุข

พิรุณ ศิริศักดิ์ (2554) ได้ศึกษาคุณค่าของการศึกษาอิงสถานที่ โดยระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่กระตุ้นความสนใจใคร่รู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงสอดคล้องกับชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนร่วมของการขยายโครงสร้างทางการศึกษาออกไปสู่ท้องถิ่น ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน ครู และชุมชน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถตั้งคำถามและสืบค้นความเป็นมาของสถานที่นั้น มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมตามหลักการประชาธิปไตยภายใต้คำแนะนำที่เหมาะสมจากครูหรือผู้ใหญ่ และมีทักษะจำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย ซึ่งนับเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนในการทำความเข้าใจความหมายและการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาอิงสถานที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและสัมผัสประสบการณ์ทางประชาธิปไตย ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ให้ความเจริญ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในตัวครู จากการมีส่วนร่วมกับนักการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่ใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

จากคุณค่าของการศึกษาอิงสถานที่ที่นักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาระบุถึงข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุป ดังนี้ การศึกษาอิงสถานที่เป็นการขยายความคิดและประสบการณ์ของผู้เรียนไปสู่โลกภายนอกที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้รับประสบการณ์จากการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และการตระหนักถึงคุณค่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในสถานที่ชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและขยายการเรียนรู้ออกไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน ครู และชุมชน

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

3.1 ความหมายและองค์ประกอบการวิเคราะห์

3.1.1 ความหมายของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นคำที่มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คำว่า “Analuein” แปลว่า คลายออก แยกแยะออกเป็นองค์ประกอบต่างๆ (ลักษณา สรีวิวัฒน์, 2549)

ความหมายของการวิเคราะห์ที่ให้นักการศึกษาและนักวิชาการให้ความหมายไว้โดยส่วนใหญ่เห็นว่า การวิเคราะห์เป็นการจำแนกข้อมูลหรือข้อเท็จจริงออกเป็นส่วนย่อย เพื่อพิจารณาโครงสร้าง ความสัมพันธ์ และหลักการขององค์ประกอบแต่ละส่วน นักการศึกษาและนักวิชาการที่ให้ความหมายของการวิเคราะห์ในลักษณะนี้ได้แก่

Bloom (1956) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เป็นการจำแนกข้อเท็จจริงออกเป็นส่วนย่อย เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้าง ความสัมพันธ์ และหลักการของแต่ละส่วน

Clark (1968) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์ คือ การแยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนต่างๆ และพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงเพื่อจัดระบบความคิดระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วน

Anderson & Krathwohl (2001) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์ คือ การแยกองค์ประกอบเป็นส่วนย่อย ระบุความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วน และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยกับโครงสร้างและวัตถุประสงค์ของข้อมูล

Krawthwohl (2016) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์ คือ การแยกข้อมูลออกเป็นส่วนประกอบย่อย และตรวจสอบความสัมพันธ์ของแต่ละส่วน รวมไปถึงโครงสร้างทั้งหมดหรือวัตถุประสงค์

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์ คือ การจำแนกและหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ให้ความหมายสอดคล้องในลักษณะเดียวกันว่า การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ว่า สิ่งเหล่านั้นประกอบกันอยู่ในลักษณะใด มีความเกี่ยวพันกันอย่างไร และมีความสำคัญเช่นไร

สุวิทย์ มูลคำ (2547) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

สุคนธ์ สินธพานนท์ วรรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรณี สินธพานนท์ (2555) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการจำแนก แยกแยะข้อมูลหรือวัตถุสิ่งของต่างๆ หรือเรื่องราว เหตุการณ์ออกเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อค้นหาความจริง หรือความสำคัญที่แฝงอยู่ หรือปรากฏอยู่จนได้ความคิดที่จะนำไปสู่ข้อสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้

นอกจากนี้ ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการให้ความหมายของการวิเคราะห์แตกต่างกันออกไป ดังนี้

Bank (1999) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์ คือ การแยกข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย เป็นการแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น สมมติฐานหรือข้อสรุป รวมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูลแต่ละส่วน

Marzano & Kendall (2008) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เป็นการใช้ความรู้ด้วยเหตุผล หรือการคิดขั้นสูง โดยการระบุความเหมือนกันหรือต่างกันของข้อมูลที่สำคัญออกจากข้อมูลที่ไม่สำคัญ จนสามารถสรุปเป็นข้อมูลใหม่ได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการมองเห็น รายละเอียดและจำแนกแยกแยะข้อมูลองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็วัตถุ เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ และจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อค้นหาความจริง ความสำคัญ แก่นแท้ องค์ประกอบหรือหลักการของเรื่องนั้นๆ สามารถอธิบายตีความสิ่งที่เห็น ทั้งที่อาจแฝงซ่อนอยู่ภายในสิ่งต่างๆ หรือปรากฏได้อย่างชัดเจน รวมทั้งหาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ว่า เกี่ยวพันกันอย่างไร อะไรเป็นสาเหตุ อะไรเป็นผล ส่งผลกระทบต่อกันอย่างไร อาศัยหลักการใด จนได้ความคิดเพื่อนำไปสู่การสรุป การประยุกต์ใช้ ทำนายหรือคาดการณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาความหมายของการวิเคราะห์ที่นักการศึกษาและนักวิชาการได้นิยามไว้ สามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกข้อมูล เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อพิจารณาหาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของแต่ละส่วนย่อย จนเกิดเป็นความรู้ที่นำไปสู่หลักการ ข้อสรุป การตัดสินใจ และการนำไปประยุกต์ใช้

3.1.2 องค์ประกอบของการวิเคราะห์

นักการศึกษาและนักวิชาการได้ระบุถึงองค์ประกอบของการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

Bloom (1956) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Analysis of Elements) เป็นความสามารถในการแยกองค์ประกอบเป็นส่วนย่อยทั้งจากข้อมูลที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการค้นหาประเด็นจากข้อมูลที่ไม่ชัดเจน

- 1.2 ทักษะในการแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากสมมติฐาน
- 1.3 ความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลทั่วไป
- 1.4 ทักษะในการระบุแรงจูงใจและพิจารณาแยกแยะพฤติกรรมเชิงกลไกของแต่ละบุคคล ออกจากกลุ่ม
- 1.5 ความสามารถในการแยกแยะข้อสรุปออกจากข้อมูลสนับสนุน
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการระบุความเหมือนและความแตกต่างขององค์ประกอบ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วน ความสัมพันธ์ระหว่างสมมติฐานกับหลักฐานเชิงประจักษ์ และความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุปกับสมมติฐาน ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 ทักษะการสร้างความเข้าใจในความสัมพันธ์ของแนวคิดแต่ละข้อความหรือบทความ
 - 2.2 ความสามารถในการตระหนักถึงข้อมูลสำคัญที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับความตรงในการตัดสินใจ
 - 2.3 ความสามารถในการทราบข้อเท็จจริงหรือสมมติฐานที่จำเป็นต่อประเด็นหลักหรือข้อถกเถียง ในการสนับสนุนประเด็นนั้น
 - 2.4 ความสามารถในการตรวจสอบความสอดคล้องของสมมติฐานกับข้อมูลและข้อตกลง
 - 2.5 ความสามารถในการจำแนกความสัมพันธ์เชิงเหตุผลออกจากความสัมพันธ์อื่นๆ อย่างเป็นลำดับ
 - 2.6 ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ขัดแย้งกัน เพื่อแยกแยะข้อมูลที่สอดคล้องกันออกจากข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกัน
 - 2.7 ความสามารถในการตรวจสอบการอ้างเหตุผลหรือความเชื่อที่ไม่ถูกต้องในข้อถกเถียง โดยใช้หลักการ
 - 2.8 ความสามารถในการตระหนักถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และรายละเอียดที่สำคัญและไม่สำคัญของเรื่องราวนั้น
3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและหลักการ เพื่อให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ มุมมอง หรือมโนทัศน์จากข้อมูลของผู้เขียนหรือผู้ประพันธ์ วิเคราะห์โครงสร้างและหลักการของข้อมูลว่าสิ่งนั้นคงอยู่ในสภาพนั้นได้อย่างไร เนื่องจากเหตุใด โดยใช้เทคนิคใด ซึ่งประกอบด้วย
 - 3.1 ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบส่วนย่อยและวัตถุประสงค์ของบทความหรือข้อมูล
 - 3.2 ความสามารถในการวิเคราะห์รูปแบบและแบบแผนของการเขียนที่แสดงถึงความเข้าใจในความหมายของผู้เขียน

3.3 ความสามารถในการอ้างอิงวัตถุประสงค์ของผู้เขียน มุมมองและความคิดที่แสดงออกมาในผลงาน

3.4 ความสามารถในการอ้างอิงโน้ตค้นทางวิทยาศาสตร์ ปรัชญา ประวัติศาสตร์ของผู้เขียนหรือศิลปะของผู้เขียน

3.5 ความสามารถในการค้นหาเทคนิคที่ใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อ

3.6 ความสามารถในการวิเคราะห์มุมมองหรืออคติของเขียน

Clark (1968) เสนอว่า องค์ประกอบของการวิเคราะห์ที่สำคัญมี 3 ประการ ได้แก่

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Analysis of Elements) คือ การระบุเนื้อหา การสื่อความหมายของข้อมูล และการจำแนกข้อเท็จจริงออกจากสมมติฐาน

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) คือ การเชื่อมโยงและการหาความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยย่อย

3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) คือ การจัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีความชัดเจนและสื่อความหมายข้อมูลโดยภาพรวม

Anderson & Krathwohl (2001) เสนอว่า การวิเคราะห์สามารถจำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การจำแนกส่วนประกอบ (Differentiating) คือ การแยกแยะองค์ประกอบส่วนย่อยออกจากโครงสร้างโดยรวมที่มีความสำคัญหรือความสัมพันธ์ต่อกัน รวมไปถึงการแยกแยะข้อมูลที่สัมพันธ์กันออกจากข้อมูลที่ไม่สัมพันธ์กัน รวมทั้งระบุข้อมูลที่มีความสำคัญหรือตรงประเด็นมากที่สุด

2. การจัดการอย่างเป็นระบบ (Organizing) คือ การระบุหลักเกณฑ์และค้นหาความสัมพันธ์ที่สอดคล้องของข้อมูลหรือเรื่องราว

3. การค้นหาลักษณะสำคัญ (Attributing) คือ การค้นหามุมมอง อคติ คุณค่า หรือเจตนาของผู้เขียนที่แสดงออกมาในข้อมูล

Marzano & Kendall (2008) ได้จำแนกองค์ประกอบของการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ประเภท ซึ่งประกอบด้วย

1. การจับคู่ (Matching) หมายถึง ความสามารถในการระบุความคล้ายคลึงและความแตกต่างที่สำคัญระหว่างองค์ประกอบของข้อมูลที่ยังมีหลักเกณฑ์ เป็นการใช้ความรู้พื้นฐานโดยการจับคู่อย่างง่ายไปจนถึงการจับคู่ที่ซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 การระบุสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

1.2 การระบุคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

1.3 การค้นหาความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

- 1.4 การอธิบายคล้ายคลึงและความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
 2. การจัดหมวดหมู่ (Classifying) หมายถึง ความสามารถในการจัดกระทำความรู้ให้เป็นหมวดหมู่หรือประเภทต่างๆ อย่างมีความหมาย โดยมุ่งจำแนกสิ่งที่อยู่เหนือกว่า (Superordinate) หรือสิ่งที่ด้อยกว่า (Subordinate) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 การระบุประเด็นและกำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการจัดหมวดหมู่
 - 2.2 การระบุนิยาม คุณลักษณะ หรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการจัดหมวดหมู่
 - 2.3 การระบุหัวข้อย่อยของหมวดหมู่ที่สอดคล้องกับประเด็นที่จัดหมวดหมู่
 - 2.4 การอธิบายเหตุผลในการกำหนดหัวข้อย่อยตามหมวดหมู่นั้น
 3. การวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อน (Analyzing Errors) หมายถึง ความสามารถในการระบุข้อผิดพลาด โดยใช้เหตุผล ตรรกะ และความรู้ที่แม่นยำ เพื่ออธิบายความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกันของสิ่งต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 การอ้างอิงความรู้เดิมหรือความรู้พื้นฐาน
 - 3.2 การฝึกฝนการใช้หลักฐาน
 - 3.3 ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ หรือมีข้อมูลสนับสนุน และสามารถขยายความคิดของตนเองให้เป็นที่ยอมรับ
 4. การสรุปอ้างอิงหลักการ (Generalizing) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้เดิมไปสรุปเป็นหลักการใหม่ หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างเหมาะสม ส่วนใหญ่เป็นการให้เหตุผลเชิงอุปนัย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้
 - 4.1 การให้ความสำคัญกับประเด็นสำคัญของข้อมูลหรือการสังเกต
 - 4.2 การค้นหารูปแบบหรือเชื่อมโยงข้อมูล
 - 4.3 การสร้างหลักการเพื่ออธิบายรูปแบบหรือการเชื่อมโยงข้อมูล
 5. การระบุรายละเอียด (Specifying) หมายถึง ความสามารถในการใช้ข้อมูลหรือหลักการที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ เป็นการใช้กระบวนการทางนิรนัย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้
 - 5.1 การระบุสถานการณ์ที่ศึกษา
 - 5.2 การระบุหลักการหรือข้อสรุปที่จะประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่ศึกษา
 - 5.3 การตรวจสอบหลักการหรือข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์ที่ศึกษาได้จริง
 - 5.4 การค้นหาหลักการหรือข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์ที่ศึกษาได้
- โดยทำนายผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้หลักการหรือข้อสรุป

จากการศึกษาองค์ประกอบของการวิเคราะห์ข้างต้น พบว่า นักการศึกษาและนักวิชาการได้เสนอองค์ประกอบของการวิเคราะห์ที่มีส่วนที่สอดคล้องกันตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบองค์ประกอบของการวิเคราะห์

Bloom (1956)	Clark (1968)	Anderson & Krathwohl (2001)	Marzano & Kendall (2008)
1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Analysis of Elements)	1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Analysis of Elements)	1. การจำแนกองค์ประกอบ (Differentiating)	1. การจับคู่ (Matching)
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship)	2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship)	2. การจัดการอย่างเป็นระบบ (Organizing)	2. การจัดหมวดหมู่ (Classifying)
3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles)	3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles)	3. การค้นหาลักษณะสำคัญ (Attributing)	3. การวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อน (Analyzing Errors)
			4. การสรุปอ้างอิงหลักการ (Generalizing)
			5. การระบุรายละเอียด (Specifying)

จากตารางการเปรียบเทียบองค์ประกอบของการวิเคราะห์ตามแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการทั้ง 4 ท่าน พบว่า มีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ ดังนั้นเมื่อพิจารณาในประเด็นที่สอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบของการวิเคราะห์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ สรุปองค์ประกอบของการวิเคราะห์ไว้ 3 ประการ ได้แก่

- (1) การจำแนกส่วนประกอบ เป็นการจำแนกแยกแยะประเด็นสำคัญเป็นส่วนย่อยออกจากข้อมูลที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน
- (2) การพิจารณาความสัมพันธ์ เป็นการพิจารณาความสอดคล้องสัมพันธ์กันขององค์ประกอบแต่ละส่วนโดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์
- (3) การระบุหลักการหรือโครงสร้างของข้อมูลที่สอดคล้องเชื่อมโยงกัน

3.2 แนวทางการวัดและประเมินความสามารถในการวิเคราะห์

Luo (2016) ระบุว่า ความสามารถในการวิเคราะห์เป็นการจัดกระทำข้อมูลที่ได้รับรวบรวมเข้าไปรวมอยู่ในแผนผังทางสติปัญญาหรือแสดงออกถึงกลยุทธ์ในการสร้างความเข้าใจข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยความสนใจ ความรู้ และความสามารถในการจัดกระทำและแปลความหมายข้อมูลด้วยการประยุกต์

ความรู้ทางสถิติ การใช้ผังกราฟฟิก และทักษะคอมพิวเตอร์ ความสามารถในการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับภูมิหลังทางการศึกษาและประสบการณ์ในการฝึกฝนที่ต้องอาศัยการตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่หลากหลาย

Bloom (1971) ระบุว่า ความสามารถในการวิเคราะห์เป็นทักษะและพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน นักเรียนเรียนรู้ได้จากการเรียนการสอนที่ใช้สื่อหลากหลาย โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้เรียนรู้ลักษณะเฉพาะของการวิเคราะห์ที่นำไปสู่การจำแนกความแตกต่างของสมมติฐานความสัมพันธ์ หรือองค์ประกอบ ซึ่งมีแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถานการณ์ ปัญหา เอกสาร หรือข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ต้องเป็นสิ่งใหม่ ไม่คุ้นเคย หรือแตกต่างจากสิ่งที่เคยใช้ในห้องเรียน
2. สถานการณ์ เอกสาร หรือเนื้อหาควรทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์อลงความเห็นต่อสถานการณ์ที่พยายามหาคำตอบหรือแก้ปัญหาได้
3. ปัญหาควรทดสอบพฤติกรรมความสามารถในการวิเคราะห์อย่างน้อย 1 พฤติกรรม
4. การวิเคราะห์ที่เหมาะสมควรมาจากการเปรียบเทียบโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น หรือโดยการตัดสินใจจากข้อมูลที่บอกถึงลักษณะที่ได้กล่าวไว้โดยเฉพาะ

Anderson & Krathwohl (2001) ระบุถึงการวัดและประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การจำแนกองค์ประกอบ (Differentiating) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนแยกแยะข้อมูลที่อธิบายเป็นข้อความ และนำมาเขียนใหม่เป็นขั้นตอนหลัก

รูปแบบการประเมินอาจเป็นแบบวัดที่มีคำตอบแบบมีโครงสร้าง (Constructed response) โดยนักเรียนจะได้รับข้อมูลเพื่อระบุงค์ประกอบสำคัญหรือที่สัมพันธ์กันจากข้อมูลนั้น หรือเป็นแบบวัดแบบเลือกตอบ (selection answers) โดยนักเรียนจะได้รับข้อมูลและให้เลือกตอบจากตัวเลือกที่เป็นองค์ประกอบสำคัญหรือสัมพันธ์กันมากที่สุด

2. การจัดการอย่างเป็นระบบ (Organizing) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนระบุความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงองค์ประกอบของสถานการณ์หรือปัญหาได้อย่างเป็นระบบ โดยจะเกิดขึ้นหลังจากที่นักเรียนทราบรายละเอียดของสถานการณ์หรือปัญหานั้น

การประเมินเป็นการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การวางโครงเรื่อง ตาราง เมทริกซ์ หรือผังไดอะแกรมลำดับชั้น ดังนั้นรูปแบบการประเมินสามารถประเมินด้วยแบบวัดที่มีคำตอบแบบมีโครงสร้าง (Constructed response) หรือเป็นแบบวัดแบบเลือกตอบ (selection answers) โดยให้นักเรียนเลือกลำดับชั้นหรือลำดับภาพของการจัดเรียงองค์ประกอบของข้อมูลได้ถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด

3. การค้นหาลักษณะสำคัญ (Attributing) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนระบุประเด็นหรือ เจตนาที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการสื่อ โดยจะเกิดขึ้นหลังจากที่นักเรียนได้รับข้อมูลบางอย่างแล้ว

การประเมินเป็นการนำเสนอข้อมูลในลักษณะข้อความหรือการพูด แล้วให้นักเรียนตอบ หรือเลือกคำอธิบายที่แสดงมุมมองและเจตนาของผู้เขียนหรือผู้พูด ดังนั้นรูปแบบการประเมินสามารถ ประเมินด้วยแบบวัดที่มีคำตอบแบบมีโครงสร้าง (Constructed response) หรือเป็นแบบวัดแบบ เลือกตอบ (selection answers)

3.3 ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

National Center for History in the Schools (1996) เสนอว่า ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประเด็นหรือปัญหาในช่วงเวลาอดีตและใกล้เคียงกับปัจจุบัน ซึ่งแสดง ให้เห็นถึงบริบท ความสนใจและค่านิยมในสถานการณ์และผลที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ประเด็นปัญหา เพราะนำไปสู่ปัญหาพื้นฐานในการวิเคราะห์ช่วงเวลาในอดีตและใกล้เคียงกับปัจจุบัน การเข้าไปสู่ ช่วงเวลาจะช่วยตรวจสอบประเด็นหรือปัญหาในช่วงเวลา เป็นการวิเคราะห์แนวทางหนึ่งที่เกี่ยวข้อง กับบริบท การวัดผลที่ตามมาซึ่งอาจจะมีการติดตามเกี่ยวกับการกระทำ ซึ่งไม่ใช่การเลือก และเปรียบเทียบกับผลของสิ่งที่นำมาใช้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สืบค้นเชิงลึกเกี่ยวกับ เหตุการณ์นั้น

แนวทางการจัดกิจกรรมประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนที่นำเสนอเกี่ยวกับยุคสมัย การสืบสอบ จะช่วยผู้เรียนในการตรวจสอบประเด็นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมได้ เช่น การโต้แย้งที่ สถานการณ์จำลอง และการอภิปรายที่ได้มีการสร้างขึ้นเพื่อให้สามารถใช้แนวทางการ เผชิญหน้า ความท้าทายในการประเมินผลและได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการนำเสนอต่อสาธารณชน และการนำเสนอในสถานการณ์ต่างๆ โดยที่ครูต้องมีส่วนช่วยผู้เรียนโดยการตั้งประเด็นที่เชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์ ต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความชัดเจนต่างๆ ส่วนผู้เรียนต้องเรียนโดยใช้ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์

3.3.1 ความเป็นมาของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานในทักษะ การคิดทางประวัติศาสตร์ (Historical Thinking) National Center for History in the Schools (1996) ได้กำหนดมาตรฐานของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ไว้ เพื่อให้ นักเรียนประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาจำเป็นต้องบรรลุตามเนื้อหาของทักษะดังกล่าว ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานที่เป็นองค์ประกอบ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ได้แก่

1. การคิดตามลำดับเวลา (Chronological Thinking)
2. ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ (Historical Comprehension)
3. การวิเคราะห์และตีความทางประวัติศาสตร์ (Historical Analysis and Interpretation)
4. ความสามารถในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research Capabilities)
5. การวิเคราะห์ประเด็นและการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ (Historical Issues – Analysis and Decision - Making)

ทั้งนี้ มาตรฐานของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์กำหนดขึ้นโดยศูนย์ประวัติศาสตร์ในโรงเรียนแห่งชาติ (National Center for History in the Schools: UCLA) ในปี ค.ศ.1996 เพื่อให้ผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 นำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน และวัดผลเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในแต่ละมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (National Center for History in the Schools, 1996)

Egan (1997 อ้างถึงในชัยรัตน์ โตศิลา, 2555) ระบุถึงจุดเน้นเกี่ยวกับการเริ่มต้นในการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยนำเสนอเป็นลำดับขั้นของช่วงอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งไว้ดังนี้

1. ชั้น Mythic อยู่ในช่วงอายุ 7 ปี ผู้เรียนในขั้นนี้จะสนใจเรื่องเล่าที่มีความเร้าใจ อาจจะเป็นเรื่องจริงหรือมาจากจินตนาการ และเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงข้อตรงกันข้าม เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับความดีและความชั่ว เป็นต้น
2. ชั้น Romantic อยู่ในช่วงอายุ 7 – 16 ปี ผู้เรียนในขั้นนี้จะสนใจเรื่องราวความจริงที่มีความสำคัญ มีความสนใจในการค้นหาอัตลักษณ์ของตัวเอง และต้องการที่จะได้ยินและมุ่งเน้นความสนใจไปที่เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือวีรกรรมสำคัญของบุคคลในประวัติศาสตร์ที่เป็นจริง
3. ชั้น Philosophic อยู่ในช่วงอายุ 16 – 20 ปี ผู้เรียนในขั้นนี้เหมาะที่จะเริ่มต้นในการทำวิจัยเพื่อค้นหาความจริงทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนทั่วไปและประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์โดยภาพรวม

ทั้งนี้ Egan (1997) ได้แนะนำแนวทางในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยให้คำนึงถึงลำดับขั้นเกี่ยวกับความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ตามช่วงวัยของผู้เรียนในแต่ละช่วงอายุ เพื่อให้จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับผู้เรียน

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากรที่อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีอายุประมาณ 16 – 17 ปี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลำดับขั้นตามช่วงวัยของผู้เรียนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ของ Egan (1997) จะสอดคล้องกับขั้นที่ 3 Philosophic โดยเป็นขั้นที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนทำวิจัยทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ประเด็น และการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ เพื่อค้นหาความจริงทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล ดังนั้นผู้เรียนในขั้นนี้จึงควรได้รับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในมาตรฐานที่ 4 และ 5 ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นและการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการวิจัยในครั้งนี้

3.3.2 ตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

National Center for History in the Schools (1996) ได้ระบุตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นและตัดสินใจทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานที่ 5 ในทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้ระบุสิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติได้ ดังนี้

3.3.2.1 ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนยะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา

3.3.2.2 จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน

3.3.2.3 จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต วิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วมสมัย และระบุแนวทางเลือกในการปฏิบัติ

3.3.2.4 ประเมินแนวทางเลือกของการกระทำในอดีต โดยพิจารณาผลกระทบที่ตามมาในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการตัดสินใจ

3.3.2.5 ตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา โดยระบุสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้จากแนวทางการปฏิบัติที่ประเมินอย่างรอบคอบ

3.3.2.6 ประเมินแนวทางในการตัดสินใจ โดยประเมินค่าจากหน้าที่ อำนาจ และบทบาท ความสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ทางจริยธรรมของการตัดสินใจ และประเมินผลกระทบและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องจากมุมมองที่หลากหลาย

ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำ 6 ตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นและตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ในมาตรฐานที่ 5 ของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ เพื่อจำแนกออกมาเป็นตัวชี้วัดเฉพาะของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาในงานวิจัยนี้

ตอนที่ 4 เจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์

4.1 ความหมายของเจตคติ

“เจตคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า “Attitude” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "Aptus" แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม ซึ่งมีผู้ใช้คำอื่นในความหมายเดียวกัน เช่น ทศนคติ เจตณคติ (ธีรภูมิ เอกะกุล, 2550) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้ความหมายของเจตคติไว้หลากหลาย ดังนี้

Thurstone (1929), Good (1945), Campbell (1950; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) และ Fishbien & Ajzen (1975) ให้ความหมายของเจตคติไว้คล้ายคลึงกันว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างคงเส้นคงวา เกิดจากการตอบสนองต่อเป้าหมายหลังจากการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ในสิ่งดังกล่าว แล้วแสดงความโน้มเอียงไปในทิศทางบวกหรือลบ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และแสดงระดับความเข้มมากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนหนึ่งให้ความหมายของเจตคติที่สอดคล้องกับความหมายข้างต้น และมีสาระสำคัญเพิ่มเติมแตกต่างกันออกไป ดังนี้

Allport (1954) ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมของจิตที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้เป็นตัวกำหนดทิศทางหรือเป็นตัวกระตุ้นการตอบสนองของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

Katz (1960 อ้างถึงใน จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2547) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นสิ่งที่มุ่งใจให้บุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งในรูปแบบของความชอบหรือไม่ชอบ รวมไปถึงความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนั้น คุณลักษณะ และส่วนที่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น

Anastasi (1961) ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่แสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆ เช่น เชื้อชาติ ประเพณี หรือสถาบันต่างๆ เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปได้จากพฤติกรรมภายนอกทั้งที่ใช้ภาษาหรือไม่ใช้ก็ได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิ (2518 อ้างถึงใน ธีรภูมิ เอกะกุล, 2550) ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ใดๆ ที่เป็นไปในทางที่ดี ชัดแจ้ง หรือเป็นกลางก็ได้ ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคลหรือสถานการณ์นั้นๆ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ให้ความหมายว่า เจตคติหรือทศนคติเป็นความรู้สึกเชื่อ ศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกิดความพร้อมที่จะกระทำออกมา ซึ่งอาจจะเป็นไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคติเป็นตัวการทำให้เกิดพฤติกรรมจึงเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน

สุรางค์ โค้วตระกูล (2559) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นอักษณาสัย (disposition) หรือ แนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด (ideas) เจตคติอาจเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่เผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติลบก็จะหลีกเลี่ยง

จากการศึกษาความหมายของเจตคติที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้นิยามไว้ สามารถสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือลักษณะท่าทางที่มีต่อเป้าหมายของแต่ละบุคคล เกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์หรือเรียนรู้กับเป้าหมายนั้นแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่โน้มเอียงไปในทิศทางบวก ลบ หรือเป็นกลาง เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายนั้น

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ ผู้วิจัยขอสรุปว่า เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์เป็น สภาพความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มของท่าทีการแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา ประวัติศาสตร์และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

4.2 ลักษณะสำคัญของเจตคติ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายคนได้ระบุถึงลักษณะสำคัญของเจตคติที่สอดคล้องกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

Shaw and Wright (1976 อ้างถึงในล้วน สายยศ & อังคณา สายยศ, 2543) และ(จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2547) ได้รวบรวมคุณลักษณะของเจตคติที่นักจิตวิทยาเห็นพ้องต้องกันไว้ ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ประสบการณ์มีอิทธิพลอย่างมากต่อเจตคติ การสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัวในสังคม ซึ่งเป็นเป้าเจตคติทั้งบุคคล สิ่งของ สถานการณ์แวดล้อม และความผันแปรในสังคมมีผลโดยตรงต่อเจตคติ ถ้าเรารู้ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติทางดี ถ้าเรารู้ว่าสิ่งนั้นไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติไม่ดี สิ่งใดเราไม่เคยรู้จักไม่เคยเรียนรู้เลยจะไม่เกิดเจตคติ เพราะไม่ได้ศึกษารายละเอียดของสิ่งนั้น ดังนั้นการศึกษาและทำความเข้าใจเจตคติจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้มาอธิบาย ซึ่งหมายถึงว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนรู้ แรงจูงใจ ความสนใจที่จะเลือกรับรู้ในสิ่งที่ตรงกับความต้องการ ฯลฯ การเพิ่มความรู้และประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

2. เจตคติมีคุณลักษณะของการประเมิน เจตคติเป็นเพียงความรู้สึกโน้มเอียงเกิดจากการประเมินความคิดหรือความเชื่อที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวกับสิ่งของ บุคคลอื่น หรือเหตุการณ์ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นสื่อกลางทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพฤติกรรมหรือแรงจูงใจ เจตคติจึงไม่ใช่พฤติกรรมหรือแรงจูงใจโดยตรง แต่เป็นตัวการทำให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม เจตคติมีธรรมชาติของการ

ประเมิน เป็นความคิดหรือความเชื่อที่มีความรู้สึกแฝงอยู่ด้วย การที่บุคคลหนึ่งจะมีเจตคติอย่างไรต่อสิ่งใดขึ้นอยู่กับผลการประเมินความรู้ ความคิด หรือความเชื่อที่มีเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งจะทำให้ผู้ประเมินเกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบต่อสิ่งดังกล่าว ผลการประเมินอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเนื่องจากมีความรู้และประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกัน

3. เจตคติมีคุณภาพและเปลี่ยนแปลงความเข้มตามแนวของทิศทาง คุณภาพและความเข้มของเจตคติจะเป็นสิ่งที่บอกถึงความแตกต่างของเจตคติที่แต่ละคนมีต่อสิ่งต่างๆ คุณภาพของเจตคติเป็นสิ่งที่ได้จากการประเมินเมื่อบุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็อาจมีเจตคติทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือเจตคติทางลบ (ความรู้สึกไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้น นั่นคือ ก่อให้เกิดสภาวะความพร้อมที่จะเข้าหาหรือหลีกเลี่ยงสิ่งดังกล่าว ส่วนความเข้มจะบอกถึงความมากน้อยของเจตคติทางบวกถึงลบ หรือบ่งชี้ระดับการประเมิน เช่น ชอบมาก ชอบปานกลาง ชอบน้อย นอกจากนี้ยังมีความเป็นกลางระหว่างบวกกับลบ แต่จุดที่เป็นกลางนั้นเป็นปัญหาต่อการแปลผล เพราะตามธรรมชาติจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตอบ (Central error) บางคนไม่คิดอะไรมักจะขีดลงตรงกลางก็มีมาก

4. เจตคติมีความมั่นคงเปลี่ยนแปลงยาก เจตคติคงทนและเปลี่ยนได้ไม่ถาวรนัก เจตคติฝังแน่นลึกซึ้ง เนื่องจากสิ่งที่ประเมินมีความชัดเจน ถูกต้อง แน่นนอน หรือในกรณีที่มีการสะสมประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้มานานพอ ในกรณีเช่นนี้ การเพิ่มความรู้ใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ หรือแม้การบังคับให้แสดงพฤติกรรมนั้นๆ อยู่เสมอก็อาจจะไม่มีผลทำให้เจตคติที่กล่าวข้างต้นเปลี่ยนแปลง เจตคติทำนองนี้จะสามารถใช้ทำนายหรืออธิบายพฤติกรรมในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในเวลาต่อมาได้อย่างถูกต้อง

5. เจตคติมีเป้าเจตคติหรือกลุ่มสิ่งเร้าเฉพาะอย่างแน่นอน นั่นคือ เจตคติต่อสิ่งใด จะไม่มีเจตคติลอยๆ ที่ไม่หมายถึงสิ่งใด อาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของ สถาบัน มโนภาพ อุดมการณ์ อาชีพ หรือสิ่งอื่นๆ ก็ได้บุคคลจะต้องมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น เจตคติจะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับสิ่งที่ประเมินได้สัมผัสเรียนรู้มากน้อยแตกต่างกันตามระดับความแน่นอนชัดเจน และขอบเขตโครงสร้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวน ชนิด และคุณลักษณะของส่วนประกอบของสิ่งนั้น

6. เจตคติแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับสิ่งของ บุคคลอื่นหรือสถานการณ์ และความสัมพันธ์นี้เป็นความรู้สึกงูใจ ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยง ดังนั้นเมื่อมีการประเมินความเชื่อ ความสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าวก็จะเกิดขึ้นในโครงสร้างของเจตติ นอกจากความสัมพันธ์ข้างต้นแล้วยังมีความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ทั้งนี้เนื่องจากเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะประกอบด้วยหลายเจตคติที่มีระดับความสัมพันธ์แตกต่างกัน กลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันเจตคติจะมีระดับความสัมพันธ์กันสูง กลุ่มที่มีลักษณะต่างกันจะมีระดับความสัมพันธ์กันต่ำ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่มีเจตคติต่อสิ่งเดียวกันย่อมมีความสัมพันธ์กันด้วย กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันสูงก็จะรวมตัวเป็นมิติของความรู้สึกหรือเจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้นตามคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ

ที่คล้ายคลึงกัน ความสัมพันธ์ยิ่งสูงมากเท่าใด การรวมตัวของแต่ละเจตคติก็จะยิ่งแน่นแฟ้น ความแน่นแฟ้นจะเป็นตัวบ่งชี้ความคงทนไม่เปลี่ยนแปลงง่ายของเจตคติ และความแม่นยำในการทำนายพฤติกรรม เจตคติลักษณะนี้อาจเกิดได้หลายกรณี อาจเกิดจากสิ่งที่เจตคติ หมายถึง ลักษณะเฉพาะหรือการสะสมความรู้ ประสบการณ์ และความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งนั้นมีติดต่อกันเป็นเวลานาน

Triandis (1971) และไพบูลย์ อินทรวินา (2527) สรุปลักษณะของเจตคติไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. เจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคล ส่งผลให้บุคคลมีท่าทีตอบสนองต่อเป้าเจตคติไปแนวทางใดแนวทางหนึ่งในลักษณะบวกหรือลบก็ได้
3. เจตคติมีความหมายสามารถอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งของ
4. เจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างถาวร เนื่องจากแต่ละบุคคลได้สั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตาม เจตคติอาจมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ได้

นอกจากนี้ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนหนึ่งได้ระบุถึงลักษณะของเจตคติที่สอดคล้องกับข้างต้นและมีสาระสำคัญเพิ่มเติมแตกต่างกันไป ดังนี้

Sax (1974) ระบุถึงลักษณะของเจตคติที่มีการเปลี่ยนแปลงไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มีทิศทาง (Direction) เจตคติมีทิศทางเป็นบวกหรือลบ ชอบหรือไม่ชอบ
2. มีความเข้ม (Intensity) เจตคติเป็นความรู้สึกที่ต่อเนื่องตั้งแต่บวกถึงลบ มีความมากน้อยแตกต่างกันออกไป
3. มีการแพร่กระจาย (Pervasiveness) เจตคติมีลักษณะแพร่กระจายจากคนกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มหนึ่งได้
4. มีความคงเส้นคงวา (Consistency) เจตคติเป็นความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงได้ไม่ถาวรนัก มีลักษณะฝังแน่นนานพอสมควร และค่อนข้างคงที่
5. มีความพร้อมที่จะแสดงออก (Salience) เป็นระดับความพร้อมหรือความเต็มใจในการแสดงออก

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2550) ระบุถึงลักษณะของเจตคติไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของความรู้สึก (feeling) อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือเงื่อนไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลรู้ว่ามีคนสังเกตก็อาจเกิดการสร้างกระทำ โดยแสดงออกไม่ตรงกับความรู้สึก

2. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจแสดงออกเหมือนกันแต่ความรู้สึกต่างกันได้
3. เจตคติมีทิศทาง (direction) การแสดงความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่น ทางบวกที่สังคมพึงประสงค์ และทางลบที่สังคมไม่พึงประสงค์ เช่น รัก –เกลียด ชอบ – เบียด
4. เจตคติมีความเข้ม (intensity) บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันอาจมีความรู้สึกเหมือนกัน แต่ความเข้มที่รู้สึกอาจมากน้อยแตกต่างกัน เช่น ชอบมาก ชอบน้อย
5. เจตคติต้องมีเป้า (target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอยๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อรักแม่ ขยันเข้าเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

จากการศึกษาลักษณะของเจตคติที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ศึกษาไว้ สามารถสรุปได้ว่า เจตคติมีลักษณะเป็นสภาพความรู้ ความรู้สึก หรือท่าทีการแสดงออกที่โน้มเอียงของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป้าเจตคติ มีอิทธิพลต่อความคิดและการแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางบวกหรือลบ มีความเข้มในลักษณะที่มากหรือน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งเจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการการเรียนรู้ไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด จึงสามารถเสริมสร้างการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยอาศัยการเรียนรู้และเสริมประสบการณ์

4.3 องค์ประกอบของเจตคติ

ปัจจุบันนักจิตวิทยาและนักการศึกษามีความเชื่อแตกต่างกันในการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของเจตคติ และยังไม่มียุทธวิธีแน่นอน เพราะแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มพยายามศึกษาค้นคว้าไปเรื่อยๆ ชีระพร อวรรณโณ (2535) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) และ ชีรุฒิ เอกะกุล (2550) ได้ศึกษาและสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติที่แตกต่างกันออกไป 3 กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. เจตคติมีองค์ประกอบเดียว ได้แก่ อารมณ์ความรู้สึก นักจิตวิทยาที่เสนอแนวคิดนี้ เช่น Thurstone (1931) Allport (1935) Fishbein and Ajzen (1975) ซึ่งพิจารณาจากความหมายของเจตคติ โดยมองว่าเจตคติเกิดจากการประเมินเป้าเจตคติว่า รู้สึกชอบหรือไม่ชอบ
2. เจตคติมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive) และด้านความรู้สึก (Affective) นักจิตวิทยาที่เสนอแนวคิดนี้ เช่น Katz (1960) Rosenberg (1956, 1960, 1965) โดยด้านสติปัญญาเป็นกลุ่มความเชื่อที่บุคคลมีต่อเป้าเจตคติ จะส่งเสริมหรือขัดขวางถึงค่านิยมต่างๆ ที่บุคคลจะบรรลุ ส่วนด้านความรู้สึกเป็นของบุคคลที่มีเมื่อถูกกระตุ้นโดยเป้าเจตคติ ความรู้สึกทางบวกที่มีต่อเป้าเจตคติของบุคคลจะสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า เป้าเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการเข้าถึงค่านิยมเชิงบวก และขวางกั้นการเข้าถึงค่านิยมทางลบ ในขณะที่ความรู้สึกทางลบที่มีต่อเป้าเจตคติของบุคคลจะสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า เป้าเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการเข้าถึงค่านิยมเชิงลบ และขวางกั้นการเข้าถึงค่านิยมทางบวก

3. เจตคติมี 3 องค์ประกอบ นักจิตวิทยาที่เสนอแนวคิดนี้ เช่น Rosenberg & Hovland (1960) Triandis (1971) ตามแนวความคิดนี้มองว่าเจตคติ ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อเป้าเจตคตินั้น อาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความ และรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินค่าเป้าเจตคตินั้น การเกิดเจตคตินั้นหากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจกับเป้าเจตคติทางบวกก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางบวก แต่หากมีความรู้ความเข้าใจกับเป้าเจตคติในทางลบก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางลบด้วย หรือไม่รู้จักรัสิ่งนั้น เจตคติกก็จะไม่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อเป้าเจตคตินั้น ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากที่บุคคลประเมินค่าเป้าเจตคตินั้น แล้วพบว่าดีหรือไม่ดี พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ซึ่งเมื่อเกิดเจตคตินั้นในทางใดทางหนึ่งแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรม หรือตอบสนองต่อเป้าเจตคติในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินค่าให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงไปยังแง่มุมอื่นอีก 2 ด้าน คือ ด้านแรกเชื่อมโยงไปยังนิยามของเจตคติ อีกด้านหนึ่งเชื่อมโยงไปยังประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้หรือความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ

จากการศึกษาองค์ประกอบของเจตคติที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ศึกษาไว้ ในงานวิจัยนี้แบ่งเจตคติออกเป็นองค์ประกอบ 3 ส่วนตามแนวคิดของ Rosenberg & Hovland (1960) และ Triandis (1971) ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก เนื่องจากสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ทั้งประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไปใช้ และการพัฒนาความรู้ทางประวัติศาสตร์ (เฉลิม นิตีเขตต์ปรีชา, 2559) จึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเจตคติในด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านพฤติกรรม การแสดงออกที่เชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในด้านความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้

4.4 การวัดและประเมินเจตคติ

เจตคติเกิดจากความรูสึกภายในจิตใจที่เป็นนามธรรม จึงวัดได้ยากเมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่นๆ นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามออกแบบวิธีการและสร้างเครื่องมือวัดเจตคติที่มีคุณภาพสามารถวัดความรูสึกของผู้ถูกวัดได้อย่างแท้จริง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ธีรวิทย์ เอกะกุล (2550) และศักดิ์ สุนทรเสณี (2531) ได้สรุปวิธีการวัดเจตคติไว้สอดคล้องกันไว้ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีพูดคุยกันอย่างมีจุดหมาย ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมามากที่สุดวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี ข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรูสึกที่จะสามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความคิดหรือความรูสึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง ผู้ตอบรูสึกสบายใจ เป็นอิสระ ไม่เครียด และคำตอบนั้นจะเป็นความลับ เพื่อให้ได้รับคำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบ มิให้ผู้ตอบปิดป้องคำตอบ เนื่องจากกังวลหรือกลัวที่จะแสดงความคิดเห็นบางอย่าง การสัมภาษณ์ที่ดี ผู้สัมภาษณ์ต้องยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้ได้อย่างถูกต้อง ต้องฟังมากกว่าพูดเสียเองและต้องไม่หุบปาก และใช้ข้อคำถามที่กระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบความรูสึกต่อเป้าเจตคติที่ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องการได้ข้อคำถามหรือข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรูสึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย

2. การสังเกต (observation) เป็นวิธีการตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีแบบแผน เพื่อให้ทราบเจตคติของบุคคลที่สังเกต เครื่องมือสำคัญของการสังเกต คือ ประสาทสัมผัสทางตาและหูของผู้สังเกต ซึ่งผู้สังเกตควรจะมีการรับรู้และประสาทตาที่ดี มีการเตรียมข้อรายการของพฤติกรรม เพื่อการบันทึกได้ทันทีเมื่อผู้ถูกสังเกตแสดงพฤติกรรม การสังเกตเจตคติของคนต้องใช้เวลา เพื่อหาความแน่นอนของการเกิดพฤติกรรมนั้น จึงต้องทำการสังเกตหลายช่วงเวลา และมีความเป็นกลาง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสังเกตที่ถูกต้องแน่นอน และใกล้เคียงกับความเป็นจริง ไม่คลาดเคลื่อน

3. การรายงานตนเอง (self – report) เป็นวิธีการที่ให้ผู้ถูกวัดแสดงความรูสึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่สัมผัสเอง ทั้งที่เป็นภาพ ข้อความ หรือข้อคำถามที่ตอบด้วยการแสดงความรูสึกอย่างตรงไปตรงมา เช่น รูสึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นว่าดีหรือไม่ดี ซึ่งผู้รายงานตัวเองจะเล่าหรือบรรยายความรูสึกนึกคิดออกมาตามประสบการณ์และความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล แบบทดสอบหรือมาตรวัดแบบต่างๆ ที่สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของการสร้างและการวัด ได้แก่ Thurstone, Guttman, Likert และ Osgood คะแนนที่ได้จากการวัดเจตคติจะจัดแบ่งออกเป็นช่วงๆ โดยแต่ละช่วงจะมีขนาดเท่ากัน สามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบความมากน้อยของเจตคติได้ วิธีนี้นิยมใช้วัดเจตคติกันมาก โดยเฉพาะงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

4. เทคนิคจินตนาการ (Projective Techniques) เป็นวิธีการที่อาศัยสถานการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งเร้าผู้ทดสอบ สถานการณ์ที่กำหนดให้จะไม่มีการสร้างที่แน่นอน ทำให้ผู้สอบจะต้องจินตนาการออกมาตามแต่ประสบการณ์เดิมของตน แต่ละคนจะแสดงออกมาไม่เหมือนกัน เช่น การเติมประโยคให้สมบูรณ์ ภาพหรือเรื่องราวแปลกๆ เล่านิทานจากภาพ เป็นต้น เมื่อผู้ทดสอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะจินตนาการแล้วนำมาตีความหมาย กระตุ้นให้ผู้ทดสอบแสดงความคิดเห็นออกมา ซึ่งจะทำได้สามารถวัดเจตคติต่อเป้าหมายได้อย่างใกล้เคียงความจริง

5. การวัดสรีรภาพ (Physiological Measurement) เป็นวิธีการที่อาศัยเครื่องมือไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่นๆ ในการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพของร่างกาย เพื่อวัดความรู้สึกที่ทำให้พลังไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง ซึ่งใช้หลักการเดียวกับเครื่องจับเท็จ

Thurstone 1977 อ้างถึงในจินดิษฐ์ ลออปักชิน (2550) ได้ให้ความคิดเห็นว่า เจตคติจะวัดโดยตรงไม่ได้ หากต้องวัดจากการแสดงออกในรูปแบบของความคิดเห็นหรือภาษาพูด โดยการสร้างแบบวัดที่ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความในแบบวัดเจตคติ

สุภาพ วาดเขียน (2525) ระบุว่า แบบวัดเจตคติมีข้อเสีย คือ ผู้ตอบสามารถบิดเบือนข้อมูลได้ ดังนั้น การสร้างแบบวัดเจตคติจึงต้องให้ผู้ตอบสามารถให้คำตอบหรือเปิดเผยในสิ่งที่สามารถเปิดเผยได้

อนันต์ จันทร์ทวี (2526 อ้างถึงในจินดิษฐ์ ลออปักชิน, 2550) ระบุว่า การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นการวัดความสนใจและเจตคติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ต้องอาศัยเวลาในการสังเกต ซึ่งครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตลอดทั้งภาคเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ระบุถึงวิธีการวัดเจตคติว่า มาตรฐานวัดเจตคติที่มักนิยมใช้มีอยู่ 3 ชนิด ได้แก่ วิธีของเทอร์สตัน (Thurston Type) วิธีของลิเคอร์ท (Likert) และวิธีของออสกู๊ด (Osgood) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีของเทอร์สตัน (Thurston Type) ใช้การสร้างข้อความทางบวก ข้อความเป็นกลาง และข้อความทางลบให้ได้มากที่สุด โดยให้แต่ละข้อมีมาตรวัด 11 ช่วง จาก A ถึง K ซึ่งข้อความ A เป็นข้อความที่ต่อต้านลักษณะที่จะวัด กลุ่มข้อความ B C D E เป็นข้อความที่ต่อต้านน้อยลงตามลำดับ ต่อมาข้อความ F เป็นข้อความที่มีความเป็นกลาง และกลุ่มข้อความ G H I J K เป็นข้อความที่สนับสนุนมากขึ้นตามลำดับ แล้วให้กลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งทำการตัดสินข้อความที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นการตัดสินว่าแต่ละข้อความสนับสนุนหรือต่อต้านมากน้อยเพียงใด

2. วิธีของลิเคิร์ต (Likert) ใช้แบบวัดความรู้สึกและความเชื่อของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ โดยกำหนดช่วงความรู้สึกของบุคคลเป็น 3 – 5 ช่วง เช่น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยการกำหนดคะแนนการตอบแต่ละตัวเลือก

สำหรับข้อความทางบวก เป็น 5 4 3 2 1 และสำหรับข้อความทางลบเป็น 1 2 3 4 5 ซึ่งข้อความที่จะใช้ในมาตรวัดจะต้องประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกที่ดีและไม่ดีต่อสิ่งที่ต้องการจะวัดในจำนวนข้อที่เท่าๆ กัน อาจจะมีข้อความประมาณ 18 – 20 ข้อความขึ้นไป โดยจำนวนข้อนั้นควรคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างและระดับอายุ เช่น ความสามารถในการอ่าน อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการตอบ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กจึงไม่ควรมีหลายข้อจนเกินไป

3. วิธีของออสกู๊ด (Osgood) เป็นการให้บุคคลใช้ความหมายทางภาษา เพื่อศึกษามโนทัศน์ของสิ่งของ สถานที่ เหตุการณ์ บุคคล ฯลฯ โดยใช้คำศัพท์ที่อธิบายคุณลักษณะของสิ่งเร้าในลักษณะเป็นคำตรงกันข้ามที่มีลำดับความมากน้อยจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งทั้งหมด 7 อันดับ ซึ่งพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1. การประเมินค่า เช่น ดี – เลว ชอบ – ไม่ชอบ 2. ศักยภาพ เช่น หนัก – เบา แข็งแรง – อ่อนแอ และ 3. การเคลื่อนไหว เช่น รวดเร็ว – ชื่องช้า ร่าเริง – เหงาหงอย

จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเจตคติ พบว่า การวัดเจตคติให้ได้ผลที่ถูกต้องแม่นยำ นับเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เนื่องจากเจตคติเป็นคุณลักษณะภายในจิตใจ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนและเจตคติต่อการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวก ดังนั้น เจตคติจึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนการสอนให้ดีขึ้น สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวัดและประเมินเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ โดยใช้วิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ด้านตามแนวคิดของ Rosenberg & Hovland (1960) และ Triandis (1971) ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เกี่ยวกับการตระหนักเห็น หรือไม่ตระหนักเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์หรือไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษาศาสตร์
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจในการศึกษาศาสตร์
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก (Behavioral Component) เกี่ยวกับความพร้อมที่จะกระทำ หรือหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการศึกษาศาสตร์

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ และแนวคิดการศึกษาศาสตร์ที่สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

ชัยรัตน์ โตศิลา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 80 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขันอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา 2) ขันวิเคราะห์หลักฐานหลัก 3) ขันเปรียบเทียบข้อมูล 4) ขันปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 5) ขันนำเสนอข้อค้นพบ และ (2) คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนซึ่งพิจารณาจากผลของการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น คือ 1) ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนจากกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยอย่างสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนจากกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนา มีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนสามารถกำหนดคำถามสำคัญ ตั้งสมมติฐาน วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตีความหลักฐาน และเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของเส้นเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรางฤทัย ใจสุทธิ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อ ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนราชันนทาคารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบทดสอบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแบบทดสอบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 10 หน่วยการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) นักเรียนนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้

วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภณัฐ พานา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตาม แนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวนนักเรียน 31 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บ ข้อมูล คือ แบบทดสอบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และแบบทดสอบการรับรู้ความรู้สึกทาง ประวัติศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบการเรียน การสอนแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การเตรียมการสอน และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน 5 ขั้นตอน ซึ่งมีชื่อว่า TIMER ได้แก่ 1. ขั้นการสนทนาเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์ (Talk about historical issue) 2. ขั้นการจินตนาการเกี่ยวกับอดีต (Imagine about the past) 3. ขั้นการจัดการกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (5Manage evidence) 4. ขั้นการสำรวจผ่าน กาลเวลา (Exploration through time) และ 5. ขั้นการสะท้อนถึงอดีต (Reflection to the past) ตลอดจนการวัดและประเมินผล และ (2) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนนี้มีทักษะการ คิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเปลี่ยนแปลงของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และ การรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ไปในทางที่ดีขึ้น

Colby (2007) ศึกษาเรื่อง ความสามารถของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อทักษะการคิดทาง ประวัติศาสตร์โดยใช้การสืบสอบทางประวัติศาสตร์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน ใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนคือ การอภิปรายหลักฐานขั้นต้นทั้งกลุ่มใหญ่และ กลุ่มย่อย การนำเสนอปากเปล่า การอภิปรายเอกสารขั้นต้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง การบรรยาย และงานเขียนทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การสืบสอบทางประวัติศาสตร์โดยใช้ วิธีสอนและเทคนิคการสอนข้างต้นสามารถส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน

Sheehan (2013) ศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องทำ ไม่ใช่แค่เรื่องที่ต้องเรียนรู้: การคิดทางประวัติศาสตร์ การประเมินภายในตนเอง และความเป็นพลเมืองที่มีวิจารณญาณ โดยมี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนอายุระหว่าง 16 – 17 ปี จำนวน 98 คนจาก 5 โรงเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์อย่างน้อย 1 ปี เก็บข้อมูลจากการประเมินภายในตนเอง การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบทดสอบ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนที่ใช้ การวิจัยเป็นฐานสามารถพัฒนาให้กลุ่มทดลองมีแรงจูงใจต่อการคิดทางประวัติศาสตร์และการ คิด

อย่างมีวิจารณ์ญาณ กลุ่มทดลองสามารถวิพากษ์เรื่องราวในอดีตโดยใช้กรอบแนวคิดของการคิดทางประวัติศาสตร์ และแสดงความเข้าใจกระบวนการสร้างความรู้ และมีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานที่เป็นอิสระตามความสนใจของตนเอง

ทั้งนี้ จากการศึกษาศักยภาพในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ในงานวิจัยนี้ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในงานวิจัยของซัยรตัน โตศิลา (2555) และศุภณัฐ พานา (2560) โดยความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์องค์ประกอบย่อยของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดโดย National Center for History in the Schools (1996) ซึ่งทั้งงานวิจัยของซัยรตัน โตศิลา และศุภณัฐ พานา ได้นำองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของ National Center for History in the Schools มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่ใช้สำหรับงานวิจัย สอดคล้องกับองค์ประกอบความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ในงานวิจัยนี้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบองค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์กับองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ในงานวิจัยนี้	องค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์	
	ซัยรตัน โตศิลา (2555)	ศุภณัฐ พานา (2560)
- ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตและวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากที่ศนะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา	- ตั้งสมมติฐานและกำหนดคำถามสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	- การทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์
- จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน	- ระบุแหล่งที่มาและบริบทต่างๆ ที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ - เปรียบเทียบยุคสมัยที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ - วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากข้อมูลในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ - แสดงเหตุผลในการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ	- การยืนยันด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์

องค์ประกอบของความสามารถใน การวิเคราะห์ประเด็นทาง ประวัติศาสตร์ในงานวิจัยนี้	องค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์	
	ชัยรัตน์ โตศิลา (2555)	ศุภณัฐ พานา (2560)
- จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัย	- แปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบของเส้นเวลาตามลำดับของช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์	- การเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์
	- ตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้อย่างมีเหตุผลและสัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์ - สร้างข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้สอดคล้องกับบริบทสังคมสมัยนั้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับเวลา และให้เหตุผลประกอบการสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อมูลที่น่าเสนอ	- การตีความและสังเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

พิรุณ ศิริศักดิ์ (2554) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพด้านสถานที่และการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาการ) จำนวน 23 คน ในรายวิชา ว 23101 วิทยาศาสตร์พื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบวัดสัมพันธภาพด้านสถานที่ และแบบวัดการรู้สิ่งแวดล้อมที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบวัดคู่ขนาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีแนวคิดพื้นฐานที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และมีองค์ประกอบ จำนวน 5 ด้าน คือ 1) หลักการของรูปแบบมี 4 ประการ คือ การนำบริบทของท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งประสบการณ์เรียนรู้ การสืบสอบประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น การลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) วัตถุประสงค์มี 2 ด้าน คือ การส่งเสริมสัมพันธภาพด้านสถานที่ในด้านความหมายของสถานที่และความผูกพันกับสถานที่ และการส่งเสริมการรู้สิ่งแวดล้อมในด้านความรู้ทักษะ เจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 3) เนื้อหาของรูปแบบเป็นสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่บูรณาการกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 4) ขั้นตอนการเรียนการสอนในการศึกษาประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีจำนวน 6 ขั้น คือ ขั้นเตรียมทักษะ

พื้นฐานให้นักเรียน ชั้นสำรวจประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชั้นวิเคราะห์บริบทของประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชั้นวางแผนพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นชั้นลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และการนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ ทำได้โดยการตรวจสอบผลงานและบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนและการทดสอบหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบ (2) ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

- 1) ด้านการส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความหมายของสถานที่และค่าเฉลี่ยระดับความผูกพันกับสถานที่ในภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบย่อยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบ โดยมีพัฒนาการความหมายของสถานที่และความผูกพันกับสถานที่สูงที่สุดในขั้นนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ 2) ด้านการส่งเสริมการรู้สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม คะแนนเฉลี่ยทักษะด้านสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบ โดยมีพัฒนาการความรู้และทักษะด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดในชั้นลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และมีพัฒนาการเจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดในขั้นนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ

Knapp (2008) ศึกษาเรื่อง การสอนในรายวิชาหลักสูตรและการสอนที่บูรณาการเรื่องทรัพยากรในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนไว้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและประยุกต์ใช้ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Education) และการศึกษาแบบอิงสถานที่ (Place – Based Education)
2. เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับพลวัตของกลุ่ม (Group Dynamics) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) และการสร้างชุมชน (Community Building)
3. เพื่อสืบสอบสื่อและทรัพยากรการสอนในท้องถิ่นทั้งประชากร (Population) และสถานที่ (Place) โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
4. เพื่อออกแบบและร่วมกันจัดทำงานเขียนบันทึก (Book – Writing Project) โดยใช้เทคนิคการเขียนวารสารทางวัฒนธรรม (Cultural Journalism)
5. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการสอนที่อิงกับชุมชนผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ นิตยสาร และเว็บไซต์

ทั้งนี้ Knapp ได้ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ 5 รูปแบบ ได้แก่ แนวการสอนแบบ Foxfire การเรียนรู้จากการเดินทางสำรวจ (Expeditionary Learning) แนวการสอนแบบเน้นบริบททางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment as an Integrating Context for Learning) การเรียนรู้แบบเน้นปัญหา (Problem – Based Learning) และการเรียนรู้แบบอิงบริบท (Contextual Learning) เมื่อจบบทเรียนทุกรูปแบบ ผู้เรียนจะต้องสามารถสร้างผลงานเขียน

5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

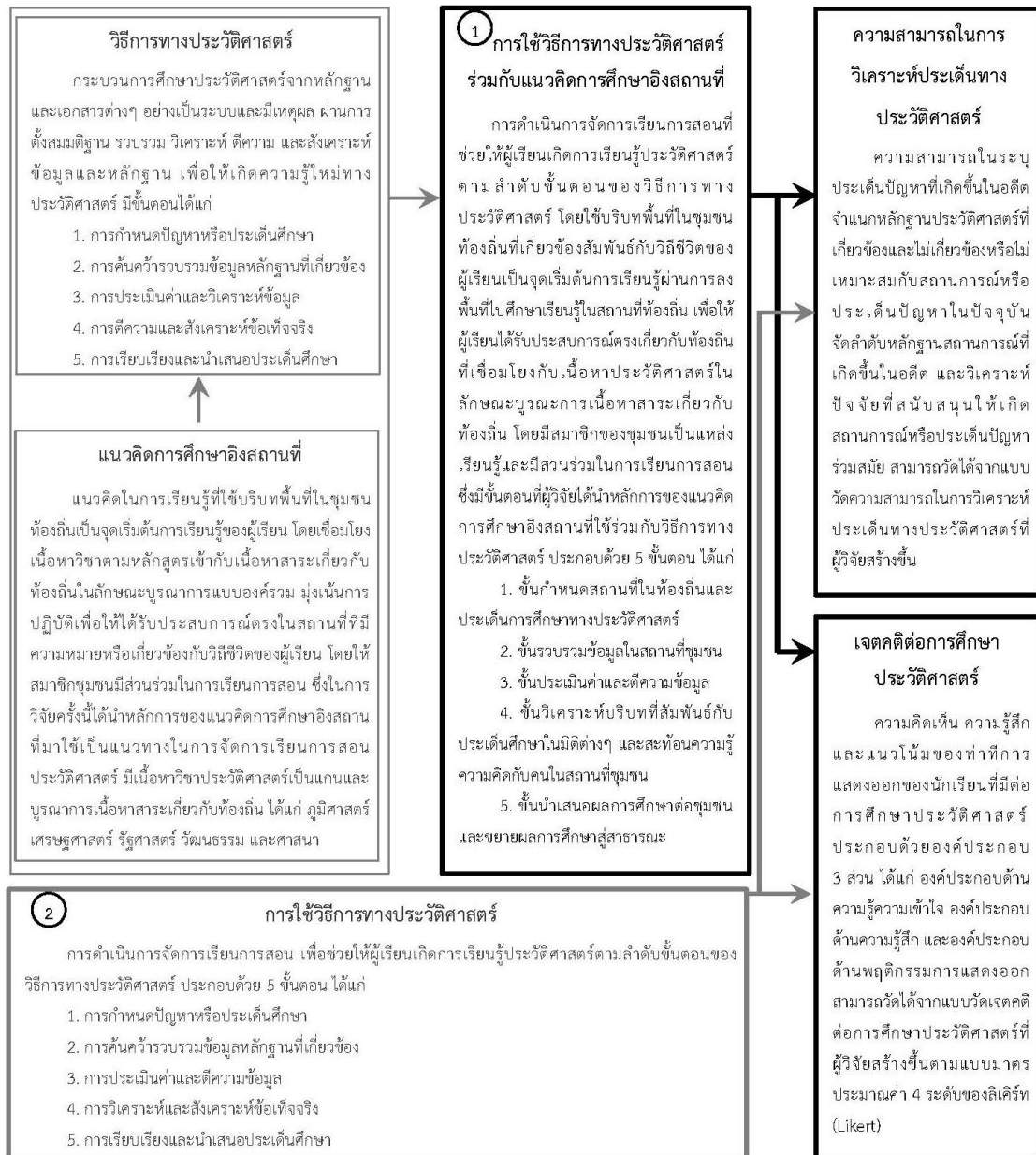
ปกติ วิเศษปัดสา (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการเรียนรู้ชุมชนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อ มโนทัศน์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและเจตคติต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบทดสอบมโนทัศน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และแบบวัดเจตคติการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 31211 เสน่ห์บางกอก โดยการ เรียนรู้ชุมชนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนมีคะแนน เฉลี่ยมโนทัศน์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนการเรียนรู้ชุมชน โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (2) นักเรียนมีเจตคติต่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนการเรียนรู้ชุมชนโดยการวิจัยเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือนักเรียนเห็นคุณค่าของชุมชน มีความภูมิใจและถือเป็นหน้าที่ในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย

จากการที่ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยข้างต้นพบว่า ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ เช่น งานวิจัย ของชัยรัตน์ โตศิลา (2555) ที่นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ประวัติศาสตร์ หรืองานวิจัยของ Colby (2007) ที่ใช้การสืบสอบทางประวัติศาสตร์มาจัดการเรียน การสอนผ่านวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย นอกเหนือไปจากการใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว และเมื่อผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ จึงมี ความสนใจที่จะหาคำตอบว่า หากนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาร่วมกับแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จะช่วยเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็น ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนให้สูงขึ้นไปได้หรือไม่

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเจตคติ พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติทาง สังคมศึกษาอยู่หลายเรื่อง เช่น เจตคติต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม เจตคติต่อท้องถิ่น การสัมผัสด้าน สถานที่ แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติทางประวัติศาสตร์โดยตรง ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาด้าน ประวัติศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และ (2) ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การออกแบบการวิจัย
3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ เจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ และแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ไทยจากคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และเนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนด เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

1.3 ศึกษาเอกสาร ข้อมูลเชิงนโยบาย และศึกษาบริบทโดยการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบริบทแวดล้อมของชุมชนที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในงานวิจัยตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ จุดเด่นของบริบทที่อยู่แวดล้อมนักเรียน เช่น สภาพแวดล้อม สภาพสังคม สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

1.4 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์

2. การออกแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยมีแบบแผนการทดลองแบบสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน (The Two – Group Pretest – Posttest Design) มีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	การวัดก่อนการทดลอง	ตัวแปรอิสระ	การวัดหลังการทดลอง
E1	T1 T2	X	T1 T2
E2	T1 T2	-X	T1 T2

E1 คือ กลุ่มทดลองที่ 1

E2 คือ กลุ่มทดลองที่ 2

T1 คือ การวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

T2 คือ การวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์

X คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

-X คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์

3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นระดับชั้นที่มีสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เรื่องพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศ

ไทยที่มีประเด็นศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่น ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบไปด้วย หลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นจัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่นที่มีบริบทท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปในแต่ละเขตพื้นที่ เช่น เขตพื้นที่บางแห่งอยู่ในเขตชุมชนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เก่าแก่ เขตพื้นที่บางแห่งอยู่ในเขตชุมชนเมืองที่มีประวัติศาสตร์ไม่ยาวนานมากนัก หรือเขตพื้นที่บางแห่งอยู่ในเขตชุมชนเมืองหลวง เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ซึ่งต้องมีการลงพื้นที่ศึกษาภาคสนามในสถานที่ชุมชนท้องถิ่นหลายครั้ง จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางไปศึกษาภาคสนามของนักเรียนเป็นสำคัญ และผ่านการเรียนประวัติศาสตร์จนมีพื้นฐานความรู้มาพอสมควร จึงเหมาะสมกับการเรียนรู้และฝึกฝนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ เนื่องจากเป็นเมืองหลวงที่มีประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่น่าสนใจอยู่อย่างหลากหลาย แต่ถูกประวัติศาสตร์ของชาติกลืนความเป็นท้องถิ่นไป แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่เหมาะสมที่จะทำให้ นักเรียนหันมาให้ความสนใจกับท้องถิ่นใกล้ตัวที่ตนอยู่อาศัยหรือผูกพันกับวิถีชีวิตประจำวัน ดังนั้น การกำหนดประชากรในการวิจัยครั้งนี้จึงอ้างอิงไปถึงนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.1 การเลือกโรงเรียน

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย มีเหตุผลดังต่อไปนี้

3.2.1.1. โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประเภทสหศึกษา โดยมีการจัดห้องเรียนทั้งเป็นประเภทห้องเรียนพิเศษและห้องเรียนปกติที่คละความสามารถของนักเรียน จัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.2.1.2. โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง

3.2.1.3. ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการวิจัย จึงให้ความอนุเคราะห์และ ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลวิจัย รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะครู และนักเรียนให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการทำวิจัยเป็น อย่างดี

3.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คุณสมบัติเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งศึกษาใน รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่ม ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.2.1. นำคะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนรายวิชา ส 32102 ประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนจำนวน 6 ห้องเรียนที่มีการจัดนักเรียนแบบละความสามารถมาหา ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3.2.2.2. เลือกห้องที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ใกล้เคียงกันมากที่สุดจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งคือ นักเรียน ม.5/2 จำนวน 38 คน และ นักเรียน ม.5/8 จำนวน 32 คน

3.2.2.3. นำคะแนนสอบของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง 2 ห้องเรียนมาทดสอบความ แปรปรวนโดยใช้ค่าเอฟ (F-test) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ความแปรปรวนของคะแนน สอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนของนักเรียนทั้งสองห้องก่อนการทดลองไม่แตกต่างกันดัง ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแปรปรวนค่าเฉลี่ยของ คะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนรายวิชา ส 32102 ประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้งสองกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	F	p
กลุ่มทดลองที่ 1	30	20.14	2.12	.087	.667*
กลุ่มทดลองที่ 2	30	19.35	2.07		

*p < .05

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต ของคะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนรายวิชา ส 32102 ประวัติศาสตร์ไทย เท่ากับ 20.14 และ 19.35 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.12 และ 2.07 ตามลำดับ และ

จากการทดสอบความแปรปรวนค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ความแปรปรวนของคะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนรายวิชา ส 32102 ประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .087$, $t = .667$)

3.2.2.4 ดำเนินการสุ่มโดยการจับสลาก เพื่อจัดกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่า นักเรียนห้อง ม.5/2 เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนห้อง ม.5/8 เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

3.2.2.5 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ และทดสอบความแปรปรวนโดยใช้ค่าที (t-test) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 7 และ 8

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียน ระหว่างนักเรียนที่กลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	40	20.21	4.22	.499	.620*
กลุ่มทดลองที่ 2	40	20.72	4.28		

* $p < .05$

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียน เท่ากับ 20.21 และ 20.72 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.22 และ 4.28 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .620$, $t = .499$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนเรียน ระหว่างนักเรียนที่กลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	4.00	2.78	.349	3.604	.001*
กลุ่มทดลองที่ 2	4.00	3.08	.336		

* $p < .05$

จากตารางที่ 8 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียน เท่ากับ 2.78 และ 3.08 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .349 และ .336 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .001$, $t = .499$)

ทั้งนี้ แม้ว่าผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลองจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตนักเรียนช่วงระยะก่อนเรียนของครูผู้สอน พบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลองมีสภาพความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มทำให้การแสดงออกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นักเรียนส่วนใหญ่ในสองกลุ่มทดลอง มองว่าการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เน้นท่องจำอยู่แต่ในบทเรียน เป็นเรื่องน่าเบื่อ โกลดัว ไม่จำเป็นต้องศึกษาและไม่สนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์เท่าที่ควร

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ฉบับ ได้แก่
 - 1.1 แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์
 - 1.2 แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ฉบับ ได้แก่
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
 - 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.1 แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยที่ใช้ประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง การสร้างแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์มีขั้นตอนดังนี้

4.1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมาย องค์ประกอบ แนวทางการวัด และพัฒนาแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบวัด จุดมุ่งหมาย นิยามเชิงปฏิบัติการ เนื้อหา ลักษณะคำถาม และการตรวจให้คะแนน โดยตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดเฉพาะของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาในงานวิจัยนี้จากมาตรฐานของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์กำหนดขึ้นโดยศูนย์ประวัติศาสตร์ในโรงเรียนแห่งชาติ (National Center for History in the Schools: UCLA) ในปี ค.ศ.1996 เพื่อให้ผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 นำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน และวัดผลเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในแต่ละมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากรที่อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีอายุประมาณ 16 – 17 ปี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลำดับชั้นตามช่วงวัยของผู้เรียนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ของ Egan (1997) จะสอดคล้องกับชั้นที่ 3 Philosophic โดยเป็นชั้นที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนทำวิจัยทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ประเด็น และการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ เพื่อค้นหาความจริงทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานที่ 5 ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นและการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดโดย National Center for History in the School) ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แยกตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ออกจากความสามารถในการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ ทำให้ได้ตัวชี้วัดเฉพาะของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตัวชี้วัด ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ทางประวัติศาสตร์

ตัวชี้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็น และตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ (National Center for History in the Schools, 1996)	ตัวชี้วัดความสามารถในการ วิเคราะห์ประเด็นทาง ประวัติศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัย	หมายเหตุ
1. ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และ วิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมอง ในด้านต่างๆ จากทัศนะและจุดยืนของผู้ที่ เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา	1. ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน อดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทัศนะ และจุดยืนของผู้ที่ เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือ ประเด็นปัญหา	
2. จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องและไม่เหมาะสม กับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาใน ปัจจุบัน	2. จำแนกหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและ ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับ สถานการณ์หรือประเด็นปัญหาใน ปัจจุบัน	
3. จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นในอดีต วิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุน ให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วม สมัย และระบุแนวทางเลือกในการปฏิบัติ	3. จัดลำดับหลักฐานของ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และ วิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิด สถานการณ์หรือประเด็นปัญหา ร่วมสมัย	ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ 3 และเลือกมาเฉพาะประเด็นที่ ใช้ในการวิจัย โดยไม่เลือกใช้ ประเด็นที่กล่าวถึง “ระบุ แนวทางเลือกในการปฏิบัติ” เนื่องจากเป็นประเด็นการ ตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ที่ ไม่ใช่ตัวแปรที่ศึกษาใน งานวิจัยนี้

ตัวชี้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็น และตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ (National Center for History in the Schools, 1996)	ตัวชี้วัดความสามารถในการ วิเคราะห์ประเด็นทาง ประวัติศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัย	หมายเหตุ
4. ประเมินแนวทางเลือกของการกระทำในอดีต โดยพิจารณาผลกระทบที่ตามมาในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อตัดสินใจ จริยธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการตัดสินใจ	-	ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ 4 - 6 แต่ไม่ได้เลือกมาใช้ในการวิจัย เนื่องจากเป็น ประเด็นเกี่ยวกับการ ตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่ใช่ตัวแปรที่ศึกษาใน งานวิจัยนี้
5. ตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา โดยระบุสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้จากแนวทางการปฏิบัติที่ประเมินอย่างรอบคอบ	-	
6. ประเมินแนวทางในการตัดสินใจ โดย ประเมินค่าจากหน้าที่ อำนาจ และบทบาท ความสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้อง วัดมิติทาง จริยธรรมของการตัดสินใจ และประเมินผลกระทบและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง จากมุมมองที่หลากหลาย	-	

4.1.1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4.1.1.3 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและจำนวนข้อของแบบวัดความสามารถในการ วิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ มีรายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 โครงสร้างของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

องค์ประกอบของ ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์	ข้อ		คะแนน (คะแนน)
	กรณีตัวอย่าง ที่ 1	กรณีตัวอย่าง ที่ 2	
	1. ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนยะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา <ul style="list-style-type: none"> - ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต - วิเคราะห์ทัศนยะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา - วิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) และมุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนยะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา 	1.1	2.1
	1.2	2.2	2
	1.3	2.3	3
รวม	3 ข้อ	3 ข้อ	8
2. จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน <ul style="list-style-type: none"> - จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมออกจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน - จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบันออกเป็นประเภทโดยใช้เกณฑ์แบ่งตามความสำคัญของหลักฐาน 	1.4	1.4	3
	1.5	1.5	4
รวม	2 ข้อ	2 ข้อ	7
3. จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วมสมัย <ul style="list-style-type: none"> - จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตตามลำดับเวลา - วิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วมสมัย 	1.6	2.6	2
	1.7	2.7	4
รวม	2 ข้อ	2 ข้อ	6
รวมทั้งสิ้น	7 ข้อ	7 ข้อ	20

4.1.1.4 สร้างแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดสถานการณ์เกี่ยวกับประเด็นการศึกษาประวัติศาสตร์ ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบอัตนัย ประกอบด้วยกรณีตัวอย่าง 2 เรื่อง มีข้อความที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ดังตารางที่ 10 กรณีตัวอย่างละ 7 ข้อคำถาม คะแนนเต็มในแต่ละกรณีตัวอย่างเท่ากับ 20 คะแนน รวม 14 ข้อคำถาม คะแนนเต็ม 40 คะแนน

4.1.1.5 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

4.1.1.6 นำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิจัยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของ ข้อคำถาม และการใช้ภาษา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. หากข้อบทรความในกรณีตัวอย่างขึ้นนำคำตอบ ควรละข้อบทรความใน แหล่งที่มาของกรณีศึกษา เพื่อมิให้เป็นการขึ้นนำคำตอบของนักเรียน
2. ทบทวนคะแนนเต็มของแต่ละข้อคำถามให้เหมาะสม
3. ปรับเกณฑ์การให้คะแนนในบางข้อให้มีความชัดเจนขึ้น

4.1.1.7 นำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุง แก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (รายนามดังปรากฏใน ภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับทักษะที่ต้องการวัด (Index-Of Consistency: IOC) ลักษณะการใช้คำถาม และการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย รวมไปถึงความถูกต้องของภาษา แล้วนำ ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยในการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัด

จากใช้จึงใช้สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือจุดประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนการตัดสินข้อคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อความกับเนื้อหา ดังนี้
 ถ้าค่า IOC > 0.5 ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องสามารถวัดได้
 ถ้าค่า IOC < 0.5 ถือว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้อง ไม่สามารถวัดได้
 (วรรณี แกมเกตุ, 2555)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พบว่า ผู้ทรงเชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นมีความชัดเจน แต่อาจไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดในด้านเนื้อหาบางประเด็น (ผลการประเมินปรากฏในภาคผนวก ค) ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ 5 ประการ ดังนี้

1. นิยามเชิงปฏิบัติการไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดทั้งหมด

นิยามเดิม : ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อตรวจสอบประเด็นหรือปัญหาในช่วงเวลาอดีตหรือใกล้เคียงกับปัจจุบัน วิเคราะห์บริบท ความสนใจและค่านิยมในสถานการณ์และผลสะท้อนจากผลที่เกิดขึ้น สามารถวัดผลได้จากแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แก้ไขเป็น : ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาร่วมสมัย สามารถวัดผลได้จากแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ควรเขียนคำอธิบายตัวชี้วัดองค์ประกอบของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ให้ชัดเจนขึ้น เช่น

ตัวชี้วัดเดิม : วิเคราะห์จำแนกความสนใจ ค่านิยม โลกทัศน์ และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในอดีต

แก้ไขเป็น : วิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) และมุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนคติและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา

3. ควรปรับข้อความให้ไม่ซับซ้อน เรียบเรียงข้อความให้เข้าใจง่ายและสื่อความหมายกับนักเรียน คำถามไม่ควรยาวเกินไปและถามหลายประเด็น เช่น

คำถามเดิม : หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในกรณีตัวอย่างและเกี่ยวข้องกับประเด็นทางประวัติศาสตร์นี้มีอะไรบ้าง จงบอกชื่อหลักฐาน ผู้สร้าง ช่วงเวลาที่สร้าง และประเภทของหลักฐาน

แก้ไขเป็น : หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหามีอะไรบ้าง จงจำแนกประเภทหลักฐานโดยใช้เกณฑ์แบ่งตามความสำคัญของหลักฐาน และอธิบายเหตุผลที่ใช้จำแนกหลักฐานละชิ้น

4. ควรปรับภาษาในกรณีศึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ โดยเรียบเรียงจากงานเขียนเชิงวิชาการจะต้องปรับให้เหมาะกับระดับความสามารถของนักเรียน

5. ควรทบทวนเกณฑ์การให้คะแนนให้มีความชัดเจนขึ้น

4.1.1.8 นำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเหมาะสมของแบบทดสอบและเวลาที่กำหนด

4.1.1.9 นำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์มาทำการวิเคราะห์รายข้อ (item analysis) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) จากโปรแกรม SPSS for windows เพื่อหาความยากง่าย (p) โดยเลือกแบบวัดที่ค่าความเที่ยงตั้งแต่ .60 ขึ้นไป มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเลือกแบบวัดที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ซึ่งผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ (ผลการประเมินปรากฏในภาคผนวก ค) สามารถแสดงได้ดังนี้

ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ	มีค่า	.588
ค่าความยากง่าย (p)	มีค่า	.23 - .77
ค่าอำนาจจำแนก (r)	มีค่า	.21 - .55

ทั้งนี้ หลังจากการทดลองใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ พบว่า มีค่าความเที่ยงไม่เกิน .60 ตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ ทั้งนี้ เป็นไปได้ว่าอาจมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากข้อความบางคำถามมีค่าเฉพาะที่ครูต้องอธิบายเพิ่มเติม เช่น ปัจจัย ทศณะและจุดยืน มุมมอง การให้คุณค่า ผลประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนยังไม่ได้ศึกษา ส่งผลต่อค่าความยากที่

กระทบต่อค่าความเที่ยง ในการนี้จึงอนุมัติให้แบบวัดฉบับนี้หลังปรับปรุงแก้ไขโดยการปรับภาษาใน ข้อคำถามและอธิบายข้อคำถามให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น และเมื่อลองนำผลที่ได้จากการทดลอง ก่อนเรียน พบว่า ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ .76

4.1.1.10 นำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทดลองที่เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 วัดทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

4.1.2 แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ เป็นแบบตรวจสอบรายการแบบ มาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ ใช้วัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ทั้งก่อนทดลองและหลังทดลอง การสร้างแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ มีขั้นตอนดังนี้

4.1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมาย องค์ประกอบ แนวทางการวัด และการพัฒนาแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ และปรึกษาอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามแนวคิดของ Rosenberg & Hovland (1960) และ Triandis (1971) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เกี่ยวกับการ ตระหนักเห็น หรือไม่ตระหนักเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์หรือไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษาศาสตร์

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เกี่ยวกับความชอบ หรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจในการศึกษาศาสตร์

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก (Behavioral Component) เกี่ยวกับความพร้อมที่จะกระทำ หรือหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการศึกษาศาสตร์

4.1.2.2 สร้างแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยข้อความ เกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์อยู่ทางด้านซ้าย และในแต่ละข้อความจะมีช่องให้นักเรียน เลือกลง 4 ช่องทางด้านขวา แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์มีจำนวน 30 ข้อ เป็นข้อความ เชิงนิมิต (Positive) 15 ข้อ และข้อความเชิงนิเสธ (Negative) 15 ข้อ สอบถามความคิดเห็น ความรู้สึก และทำที่แสดงออกต่อการศึกษาศาสตร์ตามองค์ประกอบของเจตคติ 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม การแสดงออก มีรายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ประเภทและจำนวนของข้อความในแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาประจำแคว้นตามองค์ประกอบของเจตคติและขอบเขตเนื้อหา

องค์ประกอบของเจตคติ	ข้อที่เป็นข้อความเชิงนิมมาน		ข้อที่เป็นข้อความเชิงนิเสธ		รวม จำนวนข้อ
	ข้อ	จำนวนข้อ	ข้อ	จำนวนข้อ	
ด้านความรู้ความเข้าใจ	4,8,9,10,11	5	2,5,6,7,24	5	10
ด้านความรู้สึก	1,13,15,29,30	5	3,12,19,21,22	5	10
ด้านพฤติกรรมแสดงออก	17,18,25,27,28	5	14,16,20,23,26	5	10
รวม		15		15	30

แต่ละข้อความจะมีแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับให้นักเรียนพิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกคล้ายคลึงตามไปกับข้อความแต่ละข้อในระดับใดมากที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 4 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 คือ เห็นด้วย 2 คือ ไม่เห็นด้วย และ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยสร้างแบบเครื่องมือวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Method) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543)

ตารางที่ 12 เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตรฐานประมาณค่า

คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
ตัวเลือกหมายเลข 4 มีค่าเท่ากับ มากที่สุด	ตัวเลือกหมายเลข 4 มีค่าเท่ากับ น้อยที่สุด
ตัวเลือกหมายเลข 3 มีค่าเท่ากับ มาก	ตัวเลือกหมายเลข 3 มีค่าเท่ากับ น้อย
ตัวเลือกหมายเลข 2 มีค่าเท่ากับ น้อย	ตัวเลือกหมายเลข 2 มีค่าเท่ากับ มาก
ตัวเลือกหมายเลข 1 มีค่าเท่ากับ น้อยที่สุด	ตัวเลือกหมายเลข 1 มีค่าเท่ากับ มากที่สุด

สำหรับคำถามเชิงลบนั้นจะทำการกลับมาตรวัด โดยปรับการเรียงระดับความคิดเห็นหรือความรู้สึกให้เริ่มต้นจาก “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” และมีคะแนนเป็นจาก “1” ถึง “4” ตามลำดับ ซึ่งการแปลความหมายของเจตคติทางบวกหรือเจตคติที่ดีต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาผู้วิจัยจะดำเนินการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งฉบับ แล้วแปลงเป็นระดับเจตคติในเชิงคุณภาพที่มีการแปลความหมายดังต่อไปนี้ โดยเกณฑ์การประเมินผล (ประคอง กรรณสูต, 2542) มีดังนี้

3.50 – 4.00 มีเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด

2.50 – 3.49 มีเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.50 – 2.49 มีเจตคติต่อการศึกษาระดับมัศึกษาน้อย

1.00 – 1.49 มีเจตคติต่อการศึกษาระดับมัศึกษาน้อยที่สุด

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้นักเรียนมีเจตคติต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ต้องมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป

4.1.2.3 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรปรับสำนวนภาษาที่ใช้ในบางข้อความให้มีการสื่อความหมายที่ชัดเจน และสะท้อนถึงองค์ประกอบของเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง

2. ควรสร้างข้อความให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2559) ทั้งประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไปใช้ และการพัฒนาความรู้ทางประวัติศาสตร์

3. พิจารณาความเป็นไปได้ของข้อความว่า นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนั้นจริงหรือไม่ เช่น “นักเรียนจะร่วมลงชื่อสนับสนุนหากมีการรณรงค์ให้สร้างพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในชุมชนท้องถิ่น” หรือ “นักเรียนสนใจที่จะสร้างสื่อเผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ให้ประชาชนนำความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน”

4. ควรใช้มาตราประมาณค่า 4 ระดับมากกว่า 5 ระดับ เพื่อลดคำตอบที่ไม่มีทิศทางของกลุ่มตัวอย่างที่อาจไม่ตั้งใจทำแบบวัด

4.1.2.4 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาระวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (รายนามดังปรากฏในภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความ (Index-Of Consistency: IOC) และการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย รวมไปถึงความถูกต้องของภาษา เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยในการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามตัวแปร

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามตัวแปร

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามตัวแปร

จากใช้จึงใช้สูตร
$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือจุดประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนการตัดสินข้อคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อความกับเนื้อหา ดังนี้

ถ้าค่า $IOC \geq 0.5$ ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องสามารถวัดได้

ถ้าค่า $IOC < 0.5$ ถือว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้อง ไม่สามารถวัดได้

(วรรณิ แกมเกตุ, 2555)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พบว่า ผู้ทรงเชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นมีความชัดเจน แต่อาจไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดในด้านเนื้อหา และใช้ภาษาไม่ชัดเจนในบางข้อความ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรจัดลำดับข้อความให้เป็นระบบ

2. ข้อความบางข้อมีข้อความที่ซ้ำซ้อน เช่น

“ข้อ 1 ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เข้าใจได้ง่าย สนุก น่าติดตาม” ซ้ำซ้อนกับ
“ข้อ 2 นักเรียนรู้สึกเป้าหมายที่ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีเนื้อหาสาระที่เน้นการท่องจำ”
เพียงแต่เป็นแต่เป็นข้อความเชิงนิเสธ

3. ปรับภาษาที่ใช้ให้สื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างได้ชัดเจน ไม่ซับซ้อน หรือทำให้ตีความแตกต่างกัน เช่น

เปลี่ยนคำว่า “นักเรียน” เป็น “ฉัน”

ข้อความเดิม : นักเรียนจะหยุดศึกษาประวัติศาสตร์ทันที หากไม่สามารถคิดแนวทางศึกษาในขั้นต่อไปไม่ได้แล้ว

แก้ไขเป็น : ฉันจะหยุดศึกษาประวัติศาสตร์ทันที หากไม่สามารถหาคำตอบจากการศึกษาค้นคว้าได้

ข้อความเดิม : นักเรียนจะสนับสนุนผลงานที่เป็นสื่อเผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ

แก้ไขเป็น : ฉันจะติดตามงานเขียนทางประวัติศาสตร์ (เช่น บทความในนิตยสาร หนังสือ) ที่สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ

4.1.2.5 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4.1.2.6 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์มาทำการวิเคราะห์รายข้อ (item analysis) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) จากโปรแกรม SPSS for windows และใช้ข้อคำถามที่มีคุณภาพในแบบวัดฉบับจริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และสามารถวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ (ผลการประเมินปรากฏในภาคผนวก ค) สามารถแสดงได้ดังนี้

ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ	มีค่า	.902
ค่าอำนาจจำแนก (r)	มีค่า	.21 - .72

4.1.2.7 นำแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 วัดทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

4.2.1 การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีขั้นตอนดังนี้

4.2.1.1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

4.2.1.1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยศึกษาวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้ของสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ คู่มือแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ งานวิจัยและเอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

4.2.1.1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ทั้งในส่วนของจุดมุ่งหมาย หลักการ และตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนการสอน

4.2.1.2 ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

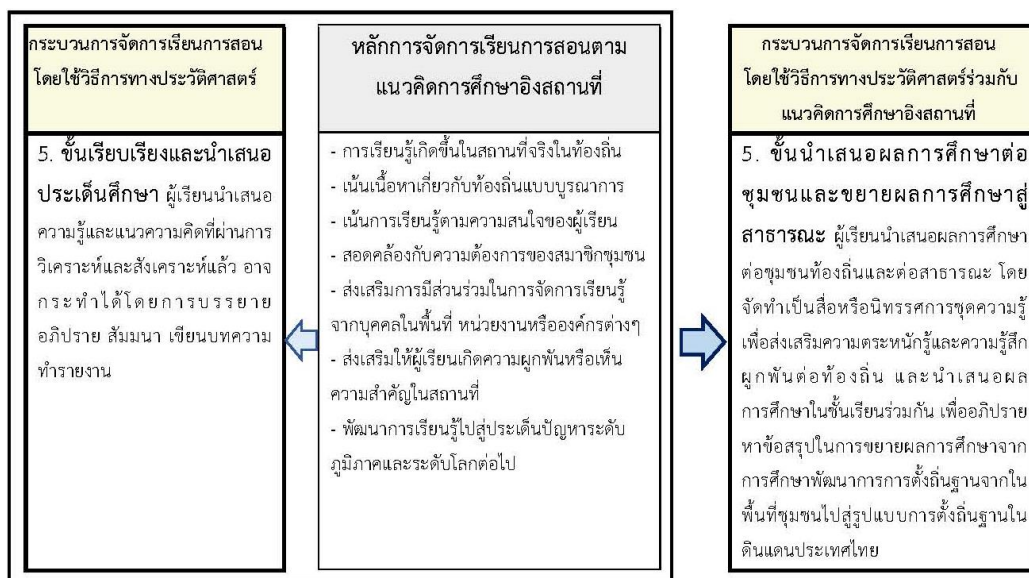
ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักการและแนวทางดังกล่าว ทำให้ได้กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ซึ่งมีขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์
2. ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน
3. ขั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล
4. ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน
5. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและขยายผลการศึกษาสู่สาธารณะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐานผนวกกับการนำหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาปรับใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทำให้ได้กระบวนการตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 การนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์มีความแตกต่างกันที่การกำหนดขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยที่ขั้นตอนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีจุดเน้นให้นักเรียนลงพื้นที่เข้าไปสัมผัสกับชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์สมาชิกในชุมชน ทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนจากบุคคลในพื้นที่มากขึ้น และนำเสนอผลการศึกษาต่อสมาชิกในชุมชน ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มุ่งศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากเอกสารและโบราณคดีเป็นหลัก ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ตามตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่และกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ขั้นตอนตามวิธีการทางประวัติศาสตร์	① การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	② การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
1. การกำหนดประเด็นการศึกษา	นักเรียนต้องกำหนดประเด็นการศึกษาจากสถานที่ชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง เช่น บ้านหรือที่พักเดิม บ้านหรือที่พักปัจจุบัน ชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนเดิมหรือปัจจุบัน หรือเส้นทางเดินทางประจำที่ใกล้เคียงกัน	นักเรียนกำหนดประเด็นการศึกษาจากสถานที่ชุมชนที่สนใจร่วมกัน อาจเป็นชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่นๆ ในท้องถิ่น

ขั้นตอนตามวิธีการทางประวัติศาสตร์	1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
2. การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล	นักเรียนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนจากการให้ข้อมูลของคนในชุมชน โดยการสอบถามหรือสัมภาษณ์ และการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน รวมทั้งค้นคว้าข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและออนไลน์นำมาประกอบด้วย	นักเรียนค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและออนไลน์ ข้อมูลส่วนหนึ่งอาจมาจากที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ และสามารถลงสถานที่ชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและคนในชุมชน
3. การประเมินค่าและตีความข้อมูล	นักเรียนประเมินค่าและตีความข้อมูลจากหลักฐานลายลักษณ์อักษรจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและออนไลน์ และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้จากในชุมชน เช่น ประวัติศาสตร์คำบอกเล่าหรือความทรงจำของคนในชุมชน	นักเรียนประเมินค่าและตีความข้อมูลจากหลักฐานลายลักษณ์อักษรจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและออนไลน์ หรือหลักฐานที่ครูจัดเตรียมให้ และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้จากในชุมชน
4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง	นักเรียนวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ แบบบูรณาการ และลงพื้นที่สะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน เพื่อให้คนในสถานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และสังเคราะห์ข้อเท็จจริงที่นักเรียนและคนในชุมชนรับรู้และยอมรับร่วมกัน	นักเรียนวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษา เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขพัฒนาในอนาคต เป็นต้น และสังเคราะห์ข้อเท็จจริงร่วมกันในชั้นเรียน
5. การเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล	นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาให้แก่คนในชุมชนได้รับรู้ เพื่อนำไปสู่การตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการคิดแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน รวมทั้งนำไปสู่การสร้างความผูกพันกับชุมชนมากยิ่งขึ้น	นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาในชั้นเรียน ได้แก่ การเขียนบทความนำเสนอผลการศึกษา และการจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ความรู้

จากกระบวนการข้างต้น ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แนวทางการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และ กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

<p>1</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่</p>	<p>2</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์</p>
<p>ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็น การศึกษาทางประวัติศาสตร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนรวมกลุ่มเพื่อกำหนดสถานที่ในการศึกษา พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของสถานที่ในชุมชนบริเวณ โรงเรียน ซึ่งเป็นชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มเหมือนกัน เช่น บ้านหรือที่พัก เดิม บ้านหรือที่พักปัจจุบัน โรงเรียนเดิม หรือเส้นทาง เดินทางประจำที่ใกล้เคียงกัน เป็นต้น โดยพิจารณา สถานที่ชุมชนให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก ส่วนนักเรียนที่ไม่มีบ้านหรือที่พักและโรงเรียนเดิมใกล้ กับบริเวณรอบโรงเรียนก็อาจจะให้ศึกษาชุมชนที่มี บริเวณอยู่รอบข้างโรงเรียน แล้วร่วมกับออกแบบแผนที่แสดงสถานที่ต่างๆ ในชุมชนที่จะศึกษา - นักเรียนในแต่ละกลุ่มพิจารณากำหนดประเด็น หัวเรื่องที่จะศึกษาและตั้งสมมติฐานการศึกษาเกี่ยวกับ พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของสถานที่ในชุมชนบริเวณ โรงเรียนที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยครอบคลุมประเด็น ตาม 4 หัวข้อการศึกษาหลัก ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน ดั้งเดิม เริ่มการแปรเปลี่ยน เรียนรู้สาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ และค้นพบการแก้ไขและพัฒนา โดยอาจจะ พิจารณาร่วมกันว่าต้องการศึกษาอะไร ที่ไหน ช่วงเวลา ไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด 	<p>ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดประเด็นการศึกษา พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของสถานที่ในชุมชนที่สนใจ - ครูใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นทาง ประวัติศาสตร์ในชุมชนท้องถิ่น เช่น นักเรียนรู้จักชุมชน ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครอะไรบ้าง มีข้อสงสัยเกี่ยวกับ เรื่องใดบ้างต่อชุมชนนั้น ข้อสงสัยเหล่านั้นนักเรียน ทราบข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่สงสัยอย่างไร นักเรียน เคยค้นคว้าหาคำตอบประเด็นข้อสงสัยเหล่านั้นหรือไม่ - นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนท้องถิ่นกรุงเทพมหานครจาก ความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียน - นักเรียนในแต่ละกลุ่มพิจารณากำหนดประเด็น หัวเรื่องที่จะศึกษาและตั้งสมมติฐานการศึกษาเกี่ยวกับ พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของสถานที่ในชุมชนที่กำหนด ไว้ร่วมกันตามความสนใจ โดยครอบคลุมประเด็นตาม 4 หัวข้อการศึกษาหลัก ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานดั้งเดิม เริ่มการแปรเปลี่ยน เรียนรู้สาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ และค้นพบการแก้ไขและพัฒนา โดยอาจจะพิจารณา ร่วมกันว่าต้องการศึกษาอะไร ที่ไหน ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด

<p>1</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่</p>	<p>2</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์</p>
<p>ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูจัดศูนย์การเรียนรู้ให้นักเรียนศึกษาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน และประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจและแบบสัมภาษณ์ - ครูมอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องในสถานที่ชุมชนร่วมกับครู โดยเริ่มจากเดินสำรวจสถานที่ในชุมชนและบริเวณโดยรอบร่างเป็นแผนที่เดินดิน สอบถามหรือสัมภาษณ์คนในชุมชนหรือเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนที่จะศึกษาอย่างน้อย 2 – 3 ครั้ง โดยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาจากกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและระบบออนไลน์ - นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเส้นเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนที่ศึกษา โดยประมวลเหตุการณ์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมได้ทั้งจากพื้นที่จริงและค้นคว้าจากฐานข้อมูลมาจำแนกประเภทของหลักฐานตามความสำคัญ 	<p>ขั้นที่ 2 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูจัดศูนย์การเรียนรู้ให้นักเรียนศึกษาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เอกสารตำราทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ชุมชน และประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชุมชนอื่นๆ - ครูมอบหมายให้นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและระบบออนไลน์ อาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากพื้นที่จริง โดยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาจากกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกับครู และมีข้อมูลหลักฐานส่วนหนึ่งที่ครูจัดเตรียมไว้ให้แล้ว - นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเส้นเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่ศึกษาตามความสนใจ โดยประมวลเหตุการณ์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมได้ทั้งจากพื้นที่จริงและค้นคว้าจากฐานข้อมูลมาจำแนกประเภทของหลักฐานตามความสำคัญ

<p>1</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่</p>	<p>2</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์</p>
<p>ขั้นที่ 3 การประเมินค่าและตีความข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลหลักฐานที่ค้นคว้ารวบรวมได้มาระบุผู้สร้าง เวลา สถานที่ จุดมุ่งหมายที่สร้าง - นักเรียนแต่ละกลุ่มจำแนกหลักฐานที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับประเด็นเดียวกันมาจัดมาไว้ด้วยกัน และร่วมกันวิเคราะห์หลักฐานในประเด็นเกี่ยวกับสาระสำคัญเบื้องต้นของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ สาระสำคัญหรือแนวคิดหลักฐานของหลักฐานวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง ทัศนคติของผู้สร้าง ประเด็นคำถามที่มีต่อเนื้อหาในหลักฐานดังกล่าว - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลหลักฐานที่ค้นคว้ารวบรวมได้มาจัดกลุ่มข้อมูลหลักฐานที่มีสาระสำคัญหรือเนื้อหากล่าวถึงในประเด็นเดียวกัน และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานแต่ละหลักฐานตามที่จัดกลุ่มไว้ โดยมีประเด็นให้ร่วมกันวิเคราะห์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหลักฐานที่มีสาระสำคัญร่วมกัน จุดร่วมและข้อขัดแย้งของข้อมูลหลักฐานที่มีสาระสำคัญในเรื่องเดียวกัน แรงจูงใจในการสร้างหลักฐานของผู้สร้าง และสรุปแนวคิดสำคัญของหลักฐานตามบริบทท้องถิ่นและประเทศชาติ 	<p>ขั้นที่ 3 การประเมินค่าและตีความข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลหลักฐานที่ค้นคว้ารวบรวมได้มาระบุผู้สร้าง เวลา สถานที่ จุดมุ่งหมายที่สร้าง - นักเรียนแต่ละกลุ่มจำแนกหลักฐานที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับประเด็นเดียวกันมาจัดมาไว้ด้วยกัน และร่วมกันวิเคราะห์หลักฐานในประเด็นเกี่ยวกับสาระสำคัญเบื้องต้นของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ สาระสำคัญหรือแนวคิดหลักฐานของหลักฐานวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง ทัศนคติของผู้สร้าง ประเด็นคำถามที่มีต่อเนื้อหาในหลักฐานดังกล่าว - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลหลักฐานที่ค้นคว้ารวบรวมได้มาจัดกลุ่มข้อมูลหลักฐานที่มีสาระสำคัญหรือเนื้อหากล่าวถึงในประเด็นเดียวกัน และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานแต่ละหลักฐานตามที่จัดกลุ่มไว้ โดยมีประเด็นให้ร่วมกันวิเคราะห์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหลักฐานที่มีสาระสำคัญร่วมกัน จุดร่วมและข้อขัดแย้งของข้อมูลหลักฐานที่มีสาระสำคัญในเรื่องเดียวกัน แรงจูงใจในการสร้างหลักฐานของผู้สร้าง และสรุปแนวคิดสำคัญของหลักฐานตามบริบทท้องถิ่นและประเทศชาติ

<p>1</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่</p>	<p>2</p> <p>การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์</p>
<p>ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็น ศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคน ในสถานที่ชุมชน</p> <p>- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อเท็จจริงที่ผ่านการประเมิน ค่าและตีความข้อมูลมาวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับ ประเด็นการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในลักษณะองค์รวมแบบ บูรณาการ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (2) สาเหตุของความเปลี่ยนแปลง (3) ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อความเปลี่ยนแปลง (4) ทักษะ มุมมอง การให้คุณค่า และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่นำไปสู่การ เปลี่ยนแปลง และ(5) ผลกระทบต่อผู้คน สังคม และ ประเทศชาติจากความเปลี่ยนแปลง ซึ่งรับผลจาก 3 ประเด็น ได้แก่ นโยบายภาครัฐ การขยายตัวทาง เศรษฐกิจ และการเติบโตของเมือง โดยสรุปผลการ วิเคราะห์ในรูปแบบผังความคิด</p> <p>- ครูมอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่ลงพื้นที่จริงไป สะท้อนความรู้ ความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ อภิปรายกับคนในสถานที่ชุมชนร่วมกับครู เพื่อให้คน ในสถานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมได้ และเสนอ แนวทางการพัฒนาหรือป้องกันแก้ไขปัญหาจากการตั้ง ถิ่นฐาน แล้วสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่นักเรียนรับรู้ ร่วมกับคนในพื้นที่นั้นตาม 4 หัวข้อการศึกษาหลัก ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานดั้งเดิม เริ่มการแปรเปลี่ยน เรียนรู้ สาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ และค้นพบการแก้ไขและ พัฒนา</p>	<p>ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง</p> <p>- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อเท็จจริงที่ผ่านการประเมิน ค่าและตีความข้อมูลมาวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับ ประเด็นการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น (2) สาเหตุของความเปลี่ยนแปลง (3) ปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลง (4) ทักษะ มุมมอง การ ให้คุณค่า และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และ(5) ผลกระทบต่อผู้คน สังคม และประเทศชาติจากความเปลี่ยนแปลง โดยสรุปผลการวิเคราะห์ในรูปแบบผังความคิด</p> <p>- นักเรียนแต่ละกลุ่มเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และตีความหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ และสังเคราะห์ชุดความรู้ตามหัวข้อ ประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในชุมชนครอบคลุม 4 หัวข้อ การศึกษาหลักในรูปแบบผังกราฟฟิกที่เหมาะสมกับ ข้อมูล ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานดั้งเดิม เริ่มการแปรเปลี่ยน เรียนรู้สาเหตุ ปัจจัย ผลกระทบ และค้นพบการแก้ไข และพัฒนา</p>

1	2
<p style="text-align: center;">การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่</p> <p>ชั้นที่ 5 การนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและขยาย ผลการศึกษาสู่สาธารณะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชน โดยจัดทำบทความวิชาการและวีดิทัศน์เผยแพร่ผลการศึกษา โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่องและน่าสนใจ พร้อมทั้งอ้างอิงหลักฐาน เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้และความรู้สึกผูกพันต่อท้องถิ่น - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการศึกษาในชั้นเรียน อภิปรายหาข้อสรุปในการขยายผลการศึกษาจากการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานจากในสถานที่ชุมชนไปสู่รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย 	<p style="text-align: center;">การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์</p> <p>ชั้นที่ 5 การเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาในชั้นเรียน โดยจัดทำบทความวิชาการและวีดิทัศน์เผยแพร่ผลการศึกษา โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่องและน่าสนใจ พร้อมทั้งอ้างอิงหลักฐาน - นักเรียนอภิปรายหาข้อสรุปในการขยายผลการศึกษาจากการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานจากในสถานที่ชุมชนไปสู่รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย

4.2.2 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ (กลุ่มทดลองที่ 1) และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ (กลุ่มทดลองที่ 2) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

4.2.2.1. ศึกษาหลักสูตรรายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวางแนวทางการจัดการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีรายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 สารระการเร่ยนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเร่ยนรู้	หัวเร่ยน	จำนวนคาบ
1. รัฐโบราณในดินแดนประเทศไทย	- รัฐโบราณในดินแดนประเทศไทย - รัฐไทยในดินแดนประเทศไทย - การสถาปนาอาณาจักรไทย	5
2. ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย	- พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย 1. แรกเร่ยนศึกษาถิ่นฐานชุมชน 2. ลัดเลาะรวบรวมข้อมูลรอบชุมชน 3. พินิจบริบทชุมชนหลากหลายมิติ 4. ชุมชนของฉันทือชุมชนของเรา 5. พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานจากชุมชนสู่บ้านเมือง	10
	- การปฏิรูปบ้านเมืองสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	3
รวม		18

จากตารางที่ 15 เป็นสารระการเร่ยนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยใช้เป็นสารระการเร่ยนรู้ในการออกแบบแผนการจัดการเร่ยนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และแผนการจัดการเร่ยนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4.2.2.2. ศึกษาหลักการและแนวทางปฏิบัติในการเร่ยนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่จากเอกสารตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์เชื่อมโยงจากแนวคิดไปสู่ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งสร้างกรอบแนวทางสำหรับพัฒนาหน่วยการเร่ยนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

4.2.2.3. สร้างแผนการจัดการเร่ยนรู้รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเร่ยนรู้ที่ 2 ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย : พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยกับการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ เป็นเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที (ตัวอย่างแผนการจัดการเร่ยนรู้ปรากฏในภาคผนวก ง) รวมกับการทำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ก่อนเร่ยน 1 สัปดาห์ และหลังเร่ยน 1 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2560 ถึง 7 กุมภาพันธ์ 2561 (ทั้งนี้กลุ่มทดลองที่ 1 ในชั้นนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและขยายผลการศึกษาสู่สาธารณชนมีกิจกรรมนอกระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากเป็นช่วงที่ชุมชนมีการจัดประชุมประจำปี คือ วันที่

13 มีนาคม 2561 จึงจัดให้นักเรียนได้ลงพื้นที่นำเสนอผลการศึกษาในการประชุมของชุมชน) ซึ่งจำแนกเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สำหรับกลุ่มทดลองที่ 1 และแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2 อันประกอบด้วย ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรระบุขั้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สะท้อนการผนวกแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ให้ชัดเจนมากขึ้น
2. ควรเขียนอธิบายรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละแผนที่แสดงการลงพื้นที่ในชุมชนและการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนให้ชัดเจนมากขึ้น
3. ควรคำนึงถึงข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องลงพื้นที่ในชุมชนและวางแนวทางการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

โครงสร้างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมไปถึงแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ มีรายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ลำดับที่	1 การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	เวลา (คาบ)	2 การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	เวลา (คาบ)
พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยกับการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่นด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์				12
1	ทำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียน (Pre-Test)			1
2 - 3	แผนที่ 1 แรกเริ่มศึกษาถิ่นฐานชุมชน			2
	<p>ชั้นที่ 1 การกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์</p> <p>1.1.1 แผนกำหนดสถานที่ในการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของสถานที่ในชุมชนบริเวณโรงเรียนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของสมาชิกทุกคน</p> <p>1.1.2 แผนกำหนดประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในชุมชนบริเวณโรงเรียน</p>	1	<p>ชั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา</p> <p>1.2.1 แผนอภิปรายลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร</p> <p>1.2.2 แผนกำหนดประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในชุมชนที่สนใจ</p>	1
4 - 5	แผนที่ 2 ลัดเลาะรวบรวมข้อมูลรอบชุมชน			2
	<p>ชั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่</p> <p>2.1.1 แผนการเรียนรู้เครื่องมือในการศึกษาชุมชนเพื่อเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือในการศึกษาชุมชน เช่น แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ</p> <p>2.1.2 แผนลงพื้นที่เก็บข้อมูลหลักฐานในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่ประกอบการรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและออนไลน์ แล้วนำมาจำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานทั้งหมด</p>	1	<p>ชั้นที่ 2 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2.2.1 แผนการเรียนรู้เครื่องมือในการศึกษาชุมชนเพื่อเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และตัวอย่างเครื่องมือในการศึกษาชุมชน</p> <p>2.2.2 แผนการรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและออนไลน์ ประกอบกับเก็บข้อมูลในพื้นที่ แล้วนำมาจำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานทั้งหมด</p>	1

ลำดับที่	1	เวลา	2	เวลา
ที่	การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	(คาบ)	การจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	(คาบ)
6 - 7	แผนที่ 3 พินิจบริบทชุมชนหลากหลายมิติ			2
	ชั้นที่ 3 การประเมินค่าและตีความข้อมูล แผนการประเมินค่าและตีความ หลักฐาน (ระบุผู้สร้าง เวลา สถานที่ จุดมุ่งหมายที่สร้าง และประเมินความ น่าเชื่อถือจากข้อมูลที่สอดคล้องกัน) เพื่อแยกข้อเท็จจริงออกจากสมมติฐาน	2	ชั้นที่ 3 การประเมินค่าและตีความข้อมูล แผนการประเมินค่าและตีความ หลักฐาน (ระบุผู้สร้าง เวลา สถานที่ จุดมุ่งหมายที่สร้าง และประเมินความ น่าเชื่อถือจากข้อมูลที่สอดคล้องกัน) เพื่อ แยกข้อเท็จจริงออกจากสมมติฐาน	2
8 - 9	แผนที่ 4 ชุมชนของฉันทคือชุมชนของเรา			2
	ชั้นที่ 4 การวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับ ประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อน ความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน 4.1.1 แผนการวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์ กับประเด็นการศึกษาพัฒนาการการ ตั้งถิ่นฐานและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ของชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนใน ลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ 4.1.2 แผนลงพื้นที่สะท้อนความรู้ ความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ อภิปรายร่วมกับคนในพื้นที่ แล้ว สังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่นักเรียนรับรู้ ร่วมกับคนในพื้นที่	1 1	ชั้นที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อเท็จจริง 4.2.1 แผนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการ ประเมินค่าและตีความข้อมูล 4.2.2 แผนการสังเคราะห์ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของ ชุมชนที่ศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ จัดทำเอกสารและนำเสนอผล การศึกษา	1 1
10 - 11	แผนที่ 5 พัฒนาการตั้งถิ่นฐานจากชุมชนสู่บ้านเมือง			2
	ชั้นที่ 5 การนำเสนอผลการศึกษต่อชุมชน และขยายผลการศึกษาสู่สาธารณะ 5.1.1 แผนลงพื้นที่นำเสนอผลการศึกษา แก่คนในสถานที่ชุมชน 5.1.2 แผนนำเสนอผลการศึกษาในชั้น เรียนร่วมกัน เพื่ออภิปรายขยายผล การศึกษาจากการศึกษาพัฒนาการการตั้ง ถิ่นฐานจากในสถานที่ชุมชนไปสู่รูปแบบ การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย	1 1	ชั้นที่ 5 การเรียบเรียงและนำเสนอ ประเด็นศึกษา 5.2.1 แผนการจัดทำเอกสารและสื่อ นำเสนอผลการศึกษา 5.2.2 แผนสรุปพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน ในดินแดนประเทศไทย	1 1

ลำดับที่	1	เวลา (คาบ)	2	เวลา (คาบ)
ที่	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่		การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	
12	ทำแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์หลังเรียน (Post-Test)			1

หมายเหตุ: นอกจากโครงสร้างเวลาเรียนตามแผนการจัดการเรียนการเรียนรู้ (ในชั้นเรียน) แล้ว นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีกิจกรรมที่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทดลองต้องลงพื้นที่ไปศึกษาในสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มเลือกศึกษานอกเวลาเรียนปกติ (นอกชั้นเรียน) ประมาณ 15 – 20 ชั่วโมงแตกต่างกันตามความสนใจและความสมบูรณ์ของการทำงานในแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ลงพื้นที่นอกเวลาเรียนปกติเพื่อศึกษาสถานที่ชุมชนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ลงพื้นที่นอกเวลาเรียนปกติเพื่อค้นคว้ารวบรวมหลักฐานจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและฐานข้อมูลออนไลน์ และศึกษาสถานที่ชุมชนที่นักเรียนสนใจศึกษา

4.2.2.4. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (รายนามปรากฏในภาคผนวก ก) ได้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบ่งการให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ (+1) แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้อง / เหมาะสม / เป็นไปได้ (0) ไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง / เหมาะสม / เป็นไปได้ และ (-1) แน่ใจว่าข้อความไม่มีความสอดคล้อง / เหมาะสม / เป็นไปได้ ซึ่งประเด็นในการพิจารณาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าค่าเฉลี่ยต้องมากกว่า 0.67 จาก 1 จึงถือว่ามีคุณภาพผ่านเกณฑ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพผ่านเกณฑ์สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 17 ดังนี้

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัด การเรียนรู้ที่	คะแนนเฉลี่ยผลการประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา	
	แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
1	0.84	0.80
2	0.84	0.88
3	0.92	0.86
4	0.80	0.88
5	0.80	0.86

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้บางแผนฯ ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การวัดและประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริงสอดคล้องกับภาระงานใน
กิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ควรมีการประเมินผลที่มากเกินไป
3. กิจกรรมการเรียนรู้บางแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่าง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

4.2.2.5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับ
แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอต่ออาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างใน
โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อดูความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาที่กำหนด ผลการทดลองใช้แผนการจัดการ
เรียนรู้พบว่า

1. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บางชั้นยังไม่เหมาะสม เช่น ชั้นการทำ
แผนที่แสดงสถานที่ต่างๆ ในชุมชน นักเรียนใช้เวลาในการทำแผนที่ค่อนข้างมาก ทำให้ไม่สามารถ
นำเสนอผลงานของกลุ่มได้ทันตามกำหนดเวลา เป็นต้น
2. นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี สังเกตได้จากการโต้ตอบ การตั้งคำถาม การแสดงความคิดเห็นขณะ
ร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4.2.2.6. นำข้อสังเกตที่พบจากการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในเบื้องต้นมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตที่พบจากการทดลอง สอดคล้องกับสภาพห้องเรียนจริงและนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้น และนำแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไปใช้เป็นเครื่องมือทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดลอง

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยมีรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

5.1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2 สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์

5.1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5.1.4 จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการของโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.2 ขั้นตอนดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) วัดผลสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน (The Two – Group Pretest – Posttest Design) จากการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.2.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ไปทดลองจัดกิจกรรมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถในการเรียนรู้ใกล้เคียงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมในห้องเรียนจริงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

5.2.2 ดำเนินการวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ จำนวน 2 กรณีตัวอย่าง กรณีตัวอย่างละ 7 ข้อ รวม 14 ข้อ ใช้เวลา 90 นาที และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที จากนั้นนำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

5.2.3 ดำเนินการทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน รวมเวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 12 คาบ ระยะเวลาที่ใช้ คือ 12 สัปดาห์

5.2.4 สังเกตและบันทึกข้อมูลความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายผล

5.2.5 ดำเนินการวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 หลังทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยทดสอบสถิติ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้วยค่าที่ (t-test) ดังนี้

6.1.1 เปรียบเทียบคะแนนของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังทดลองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาศาสตร์ โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.1.2 เปรียบเทียบคะแนนของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรอย่างเป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.1.3 เปรียบเทียบคะแนนของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังทดลองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.1.4 การเปรียบเทียบคะแนนของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังทดลองนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรอย่างเป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

นอกจากนี้ เพื่อให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายผล ดังนี้

1) ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ผลการตรวจแบบฝึกหัด การตอบคำถามในชั้นเรียน บันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สูงขึ้น

2) เจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากบันทึกสะท้อนความคิดของนักเรียน เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ที่สูงขึ้น วิเคราะห์ข้อมูล 2 ครั้ง คือ ทำายคาบเรียนที่ 1 (22 พฤศจิกายน 2560) และ ทำายคาบเรียนที่ 11 (31 มกราคม 2561)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 2 ห้องเรียน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

1.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

1.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ในที่นี่ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หมายถึงนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 หมายถึงนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 1 ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

1.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ แสดงผลดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1

กลุ่มทดลองที่ 1	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	20.21	4.22	19.321	.00*
หลังเรียน	40	31.89	4.38		

*p < .05

จากตารางที่ 18 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 20.21 และ 31.89 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.22 และ 4.38 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$, $t = 19.321$)

1.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หลังเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับ แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ แสดงผลดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ระหว่างนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	40	31.89	4.38	6.32	.00*
กลุ่มทดลองที่ 2	40	25.38	4.23		

*p < .05

จากตารางที่ 19 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของ คะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียน เท่ากับ 31.89 และ 25.38 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.38 และ 4.23 ตามลำดับ และจากการทดสอบ ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทาง ประวัติศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00, t = 6.32$)

ตอนที่ 2 ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ แสดงผลดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1

กลุ่มทดลองที่ 1	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	4.00	2.78	0.35	10.01	.00*
หลังเรียน	4.00	3.31	0.29		

*p < .05

จากตารางที่ 20 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 2.78 และ 3.31 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 และ 0.29 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$, $t = 10.01$)

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์หลังเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวทางการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ แสดงผลดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์หลังเรียน (t-test) ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	4.00	3.31	0.29	2.358	.02*
กลุ่มทดลองที่ 2	4.00	3.11	0.41		

*p < .05

จากตารางที่ 21 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์หลังเรียน เท่ากับ 3.31 และ 3.11 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.29 และ 0.41 ตามลำดับ และจากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการศึกษาระดับประวัติศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .02$,

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการเลือกนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งศึกษาในรายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยนำคะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนของนักเรียนจำนวน 6 ห้องเรียนที่มีการจัดนักเรียนแบบคละความสามารถมาหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วเลือกห้องที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ใกล้เคียงกันมากที่สุดจำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งคือ นักเรียน ม.5/2 และ ม.5/8 จากนั้นนำคะแนนสอบของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียนมาทดสอบความแปรปรวนของคะแนนสอบโดยใช้ค่าเอฟ (f-test) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ความแปรปรวนของคะแนนสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนก่อนการทดลองของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ต่อมาดำเนินการสุ่มโดยการจับฉลาก เพื่อจัดกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่า นักเรียนห้อง ม.5/2 เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และนักเรียนห้อง ม.5/8 เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองมี 2 ฉบับ คือ

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ฉบับ คือ

1) แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบอัตนัยจำนวน 14 ข้อ โดยใช้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนช่วงก่อนและหลังการทดลองตามองค์ประกอบของ National Center for History in the Schools (1996) ซึ่งมีความเที่ยงโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .588 มีความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .23 ถึง .77 และมีความอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .21 ถึง .55

2) แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามจำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็นข้อความด้านบวกและด้านลบอย่างละ 15 ข้อ โดยใช้วัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนช่วงก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งมีความเที่ยงโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .902 และมีความอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .21 ถึง .72

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยดำเนินการดังนี้ (1) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (2) สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด (3) ทดลองใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ใกล้เคียงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงเครื่องมือทั้งหมดให้มีคุณภาพมากขึ้น (4) ดำเนินการวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนทดลอง (Pre-test) (5) ดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน รวมเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 12 คาบ ระยะเวลา 12 สัปดาห์ (6) สังเกตและบันทึกความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้ในการอภิปรายผล (7) ดำเนินการวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 หลังทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ และศึกษาการพัฒนาของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังทดลอง และ (8) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและนำเสนอข้อมูล

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ในสถานการณ์จริงด้วยแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีการวัดและประเมินผล 2 ระยะ คือ ทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ผลการศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ และผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ปรากฏดังนี้

1.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ปรากฏดังนี้

2.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์สูงขึ้นและสูงกว่านักเรียนที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เนื่องมาจากเหตุผลตามประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีขั้นตอนการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งพิจารณาจากการจัดการเรียนการสอน การตรวจแบบฝึกหัด และการสังเกตพฤติกรรมจากการซักถามและการตอบคำถามของนักเรียน ความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนได้รับการพัฒนาดังนี้

1.1.1 นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา ปรากฏในขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

(1) ขึ้นกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ นักเรียนสามารถกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนเอง เช่น บ้าน หรือที่พักเดิมหรือปัจจุบัน โรงเรียนเดิมหรือปัจจุบัน หรือเส้นทางการเดินทางประจำ จากการศึกษาที่ได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในอดีตบริเวณรอบโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสงสัยในความรู้ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับสถานที่ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง ในระยะเริ่มต้นของ

การจัดการเรียนการสอน นักเรียนหลายคนยังไม่สามารถกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตได้อย่างชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน กล่าวคือ นักเรียนตั้งประเด็นปัญหาที่ไม่ใช่หลักสำคัญของเนื้อหาที่จะศึกษา หรือระยะเวลาไม่สัมพันธ์กับข้อเท็จจริง เช่น การศึกษาพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่น นักเรียนจะระบุประเด็นปัญหาว่า “ประวัติความเป็นมาของสะพานควาย” หรือ “พิบูลพัฒนาจากทุ่งพญาไทสู่ตองผู้ดี” เป็นต้น ซึ่งยังไม่สะท้อนถึงหลักสำคัญของเนื้อหาที่จะศึกษาได้ชัดเจน

หลังจากนักเรียนได้รับการชี้แนะจากครูให้พิจารณาความคิดรวบยอดสำคัญประเด็นที่ต้องการศึกษาและการใช้ตัวอย่าง จึงร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาของกลุ่มเป็น “การศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนรอบโรงเรียน” แล้วแยกเป็นกรณีศึกษาตามกลุ่มในชุมชนที่แต่ละกลุ่มเลือกกำหนดสถานที่ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตในพื้นที่เดียวกันของทุกคนในกลุ่ม นักเรียนมีการอภิปรายความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่รับรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นที่จะศึกษา จนนำไปสู่การวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีตภายในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นประเด็นหรือปัญหาที่สงสัย เพื่อกำหนดประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ และคาดคะเนคำตอบล่วงหน้าโดยการตั้งสมมติฐานทางประวัติศาสตร์ที่นักเรียนต้องศึกษาค้นคว้าและตรวจสอบต่อไป การกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมความสามารถในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ได้เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ดีนั้นควรเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวกับนักเรียน นั่นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน ดังนั้นขั้นกำหนดสถานที่และประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์จึงช่วยพัฒนาความสามารถในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตตามตัวชี้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดโดย National Center for History in the Schools (1996) ได้เป็นอย่างดี

เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ นักเรียนส่วนหนึ่งกำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ชัดเจนและกว้างเกินไปและไม่ชัดเจน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนขาดความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีต่อชุมชนที่ศึกษา เนื่องจากไม่ได้ศึกษาชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง การรับรู้และประสบการณ์เดิมต่อชุมชนที่ศึกษามีไม่มากนัก จึงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่จะสามารถนำไปใช้กำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตให้ชัดเจน สังเกตได้จากการทำกิจกรรมการกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษาในกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นกิจกรรมที่ 1

(2) ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนยะและจุดยืน (points of view) ของ

ผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา ในระยะเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอน ครูตั้งคำถามให้แต่ละกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาที่พบจากการตั้งถิ่นฐานของชุมชนจะศึกษาตามความรู้และประสบการณ์เดิมของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน เพื่อนำผลการอภิปรายมาตั้งสมมติฐานในการศึกษาพบว่า นักเรียนหลายคนยังไม่สามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทัศนยะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาได้ เนื่องจากยังไม่สามารถเข้าใจนิยามและหลักสำคัญของคำว่า ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมอง และทัศนยะและจุดยืน ไม่สามารถแยกความแตกต่างของคำเหล่านี้ได้

หลังการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทัศนยะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาได้มากขึ้น จากการที่นักเรียนลงพื้นที่ไปรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษา ร่วมกับการตอบข้อซักถามของครูที่ชี้แนะในการวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทัศนยะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา นักเรียนได้นำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษา โดยเฉพาะข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการให้ข้อเท็จจริงในอดีตของชุมชนที่ศึกษาจากคนในชุมชน บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย สาเหตุและผลกระทบที่มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ ซึ่งนักเรียนจะต้องวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นปัญหาที่พบ ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลกระทบ โดยระบุผู้เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่พบในชุมชนท้องถิ่นที่ศึกษา และระบุทัศนยะและจุดยืนที่แสดงความคิดเห็นหรือความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่าย แล้วนำทัศนยะและจุดยืนของแต่ละฝ่ายมาวิเคราะห์ว่า สะท้อนมุมมองด้านใดในลักษณะบูรณาการ เช่น มุมมองด้านสังคม มุมมองด้านวัฒนธรรม มุมมองด้านสิ่งแวดล้อม มุมมองด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เป็นต้น รวมไปถึงวิเคราะห์การให้คุณค่าที่แสดงถึงความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่ายมีต่อประเด็นปัญหา และผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายกับประเด็นปัญหาที่ศึกษา นำไปสู่การวิเคราะห์หาคติของผู้ให้ข้อมูลหลักฐาน โดยเฉพาะหลักฐานชั้นรองที่ได้จากการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของคนในพื้นที่ และเสนอแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาตามที่ Marwick (1997) ได้อธิบายว่า การกำหนดคำถามสำคัญในการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ใครเป็นผู้สร้าง สร้างในช่วงเวลาใด สร้างที่ใด วัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่ออะไร และอคติที่ปรากฏในหลักฐานมีอะไรบ้าง เป็นต้น จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับนักเรียนตามตัวชี้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดโดย National Center for History in the Schools (1996) ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นขั้นประเมินค่าข้อมูลและวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ จึงช่วยพัฒนาความสามารถในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต

ตามตัวชี้วัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดโดย National Center for History in the Schools (1996) ได้เป็นอย่างดี

เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีนักเรียนส่วนหนึ่งเท่านั้นที่สามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทศนะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาได้ แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็นเมื่อเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ นักเรียนหลายคนยังไม่สามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทศนะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาได้ชัดเจน อาจจะขาดการอธิบายเหตุผลในบางประเด็น ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนวิเคราะห์จากเฉพาะบริบทด้านประวัติศาสตร์ ไม่ได้มองรอบด้านในลักษณะบูรณาการบริบททางสังคมด้านอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น สังเกตได้จากการทำกิจกรรมผังความคิดวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นการศึกษา พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการเรียนรู้ชั้นกิจกรรมที่ 4

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้สะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับการระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทศนะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาผ่านบันทึกการเรียนรู้ระหว่างเรียน เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2560 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“การศึกษาประวัติศาสตร์จะเริ่มจากการสงสัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งประเด็นการศึกษา ประเด็นที่ตั้งไม่ควรมีความหมายที่กว้างหรือแคบเกินไป ควรตั้งให้เหมาะสมกับสิ่งที่เราจะศึกษาจริงๆ เพื่อไม่ให้สับสนข้อมูลเกินหรือน้อยกว่าขอบเขต ซึ่งจะทำให้เราได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 13

“การกำหนดประเด็นในการศึกษาจำเป็นต้องไตร่ตรองและคิดอย่างถี่ถ้วนก่อนจะตั้งประเด็น เพราะประเด็นปัญหาเป็นตัวกำหนดทิศทางทั้งหมดของการศึกษา หากตั้งปัญหาไม่ดีหรือคลุมเครือจะทำให้ขั้นตอนต่อไปทำได้ยาก อีกทั้งประเด็นปัญหานี้ควรเป็นเรื่องที่สามารถศึกษาได้จริงและกำหนดสถานที่ศึกษาให้ชัดเจน”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 4

“การกำหนดประเด็นการศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการศึกษากำหนดทิศทางของการศึกษา และจากการศึกษาประวัติศาสตร์ครั้งนี้ทำให้ได้ศึกษาสถานที่ที่มีความผูกพันกับพื้นที่หรือชุมชนที่อาศัยอยู่...จากกรวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ทำให้มองเห็นมุมมองที่กว้างขึ้น สาเหตุของปัญหามาจากผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่ายมีความต้องการที่

ต่างกัน การให้คุณค่าในด้านที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสาเหตุมาจากความแตกต่างทางความคิด ชั้นนี้จะทำให้เรามีระบบความคิดที่ดีขึ้นเป็นการฝึกวิเคราะห์ ตีความ เชื่อมโยง ทำให้มีเหตุผลมากขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 7

“การกำหนดสถานที่และประเด็นการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ ก่อนการกำหนดประเด็นปัญหาจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเรื่องราวของสถานที่โดยรอบบริเวณที่ต้องการศึกษาความเป็นมาในอดีต เพื่อนำแต่ละส่วนมาประกอบการตัดสินใจตั้งประเด็นที่มีขอบเขตชัดเจน และจะทำให้ศึกษาข้อมูลนำมาตอบประเด็นการศึกษาได้อย่างแม่นยำ...การวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องแต่ละประเด็นประกอบด้วยความคิดเห็นของคนหลายกลุ่ม เช่น ระหว่างภาครัฐกับคนในชุมชน ในบางครั้งสิ่งที่ถูกสื่อออกมาจะเป็นความคิดของคนแค่กลุ่มหนึ่งเนื่องจากผลประโยชน์ที่ขัดกัน แต่เมื่อทำการวิเคราะห์จะทำให้สามารถระบุได้ว่าแต่ละฝ่ายมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง เป็นการฝึกมองสิ่งที่เป็นอยู่ในมุมมองที่กว้างขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 35

“สถานที่ชุมชนที่ศึกษาเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน เดินทางสัญจรผ่านทุกวันมานานมาก จึงมีความผูกพันกับสถานที่แห่งนี้ ยิ่งได้มาศึกษาชุมชนจึงทำให้มีความใกล้ชิดกับสถานที่มากขึ้น...ข้อมูลที่รวบรวมได้ไม่ใช่มีเพียงข้อเท็จจริง แต่มักจะมีข้อคิดเห็นมาด้วยเสมอ เราสามารถนำความคิดเห็นมาตีความจากบริบทข้างเคียงหรือน้ำเสียงของผู้ให้ข้อมูล ทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลายมากขึ้นในประเด็นการศึกษานั้น เช่น จากปัญหาที่เกิดขึ้น ภาครัฐมองเห็นเป็นอย่างไร ชาวบ้านในพื้นที่มีความเห็นเป็นอย่างไร และคนนอกพื้นที่มองอย่างไร เป็นต้น ทำให้เราเป็นคนมองโลกได้กว้างขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 30

“การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับทัศนคติและความคิดเห็นทำให้เราเห็นมุมมองของแต่ละฝ่าย อะไรที่เป็นประโยชน์ของแต่ละฝ่าย เหตุผลในการกระทำ รวมทั้งได้รู้ถึงความรู้สึกจากผลของปัญหานั้นที่กระทบแต่ละฝ่าย ทำให้รู้ว่าทุกฝ่ายควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยปราศจากอคติ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนของเรา”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 24

“ข้อมูลที่ได้มาไม่เพียงแต่เอามาพิจารณา แต่ต้องคำนึงถึงน้ำเสียง ความรู้สึก และอคติของผู้ให้ข้อมูล เพราะจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทำให้รู้ว่าการพิจารณาข้อมูลบางครั้งต้องการมากกว่าการอ่านตัวหนังสือ แต่ต้องพิจารณาจากสิ่งอื่นด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงความจริงมากที่สุด”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 23

1.1.2 นักเรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน ปรากฏในขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน นักเรียนศึกษาค้นคว้าหลักฐานตามฐานข้อมูลที่เป็นเอกสารและโบราณคดี และลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นแหล่งเรียนทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ชุมชนท้องถิ่น และจากการสอบถามหรือสัมภาษณ์จากผู้รู้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จริง ในระยะเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอน นักเรียนบางส่วนจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบันผิดพลาดอยู่บ้าง โดยเฉพาะข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์คนในสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มศึกษา กล่าวคือ นักเรียนจะเข้าใจไปเองว่าข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทุกชิ้นล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มศึกษา ไม่ได้มีการพิจารณาเลือกสรรและพิจารณาถึงความเหมาะสมและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมทั้งไม่ได้นำไปเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องหรือความถูกต้องกับข้อมูลหลักฐานประเภทอื่น โดยเฉพาะข้อมูลหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่สืบค้นมาจากห้องสมุดหรือฐานข้อมูลออนไลน์ นักเรียนนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดเตรียมมาส่งเคราะห์เป็นข้อค้นพบของการศึกษาเลย อีกทั้งการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า นักเรียนหลายคนไม่ได้มีการพิจารณาเลือกสรรข้อมูลหลักฐานปฐมภูมิจากเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือองค์กรทางราชการ นักเรียนบางส่วนเลือกข้อมูลสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นการตั้งกระทู้ถาม หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่ผู้ใช้สามารถเข้าไปแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลได้อย่างเสรี จึงส่งผลต่อการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลหลักฐาน

หลังการจัดการเรียนการสอนในขั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล พบว่านักเรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบันได้มากขึ้น นักเรียนสามารถเลือกข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในชุมชนตามประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่แต่ละกลุ่มกำหนดขึ้น และสามารถประเมินค่าข้อมูลหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ โดยการนำเอาข้อมูลหลักฐานที่กล่าวถึงประเด็นเดียวกันมาเปรียบเทียบความสอดคล้องและความขัดแย้งของข้อมูล วิเคราะห์อคติของผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลหลักฐาน และนำไปสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในพื้นที่เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งและตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณะได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อบุคคลผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับ Nelson & Drake (2001) ที่ระบุว่า แนวทางการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้

ซึ่งความสามารถในการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบันเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดโดย National Center for History in the Schools (1996) นอกจากนี้ การรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการจำแนกหลักฐานตามที่ National Council for the social Studies (2008) ได้เสนอแนวการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการศึกษาผ่านกระบวนการวิจัย เริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลเอกสาร เพื่อเป็นพื้นฐานในการรู้จักชุมชนก่อนออกภาคสนามเก็บข้อมูลจริง จากนั้นจึงศึกษาข้อมูลพื้นฐานในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์หรือการสอบถามชาวบ้านในพื้นที่ ดังนั้นในขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน มีการรวบรวมข้อมูลหลักฐานผ่านการสัมภาษณ์หรือสอบถามชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลเอกสารในห้องสมุดและฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งเอกสารหลักฐานขั้นต้นและขั้นรอง แล้วนำข้อมูลหลักฐานที่ได้ทั้งจากในพื้นที่จริง ห้องสมุดและฐานข้อมูลออนไลน์มาจำแนกหลักฐานตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ก็เหมือนกับเป็นกระบวนการวิจัยทางประวัติศาสตร์ ตามที่ลาวัลย์ วิทยาอุทมิกุล (2543) ได้ระบุว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์

เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีนักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่สามารถแยกข้อมูลหลักฐานที่ไม่เหมาะสมออกได้ เช่น หลักฐานที่สืบค้นมาจากเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นกระทู้ถาม-ตอบออนไลน์ เว็บไซต์สารานุกรมเสรี เป็นต้น นักเรียนบางกลุ่มนำข้อมูลหลักฐานทุกชิ้นมาใช้ในการศึกษา โดยไม่ได้พิจารณาคัดเลือกหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากการศึกษา แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่เก็บข้อมูลหลักฐานที่เป็นประวัติศาสตร์ คำบอกเล่าและความทรงจำของคนในชุมชน ซึ่งอาจมีอคติหรือความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนด้วยเวลาที่ผ่านไปเป็นเวลานาน จึงทำให้นักเรียนต้องใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์จำแนกข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น สังเกตได้จากการทำใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นกิจกรรมที่ 2

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้สะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบันผ่านบันทึกการเรียนรู้ ระหว่างเรียนเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2560 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาแล้วก็นำมาจำแนกหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้
ง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกว่าหลักฐานไหนที่ไม่เกี่ยวข้องให้ตัดทิ้ง และแยกหลักฐานที่
เกี่ยวข้องจำแนกตามความสำคัญ คือ หลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง จำแนกตามลักษณะ
คือ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและ
น่าเชื่อถือมากที่สุด การจำแนกหลักฐานควรพิจารณาให้ดีเพราะเป็นขั้นตอนที่ละเอียดและใช้
เวลานาน”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 14

“ทำให้รู้จักหลักฐานประเภทต่างๆ สามารถจำแนกหลักฐานได้อย่างถูกต้อง และ
สามารถบอกได้ว่าหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่มากนักเพียงใด จากการได้พูดคุยกับ
คนในชุมชนทำให้ทราบว่าสามารถนำบทสัมภาษณ์มาใช้เป็นหลักฐานได้หลากหลายมากขึ้น ได้รู้
ข้อมูลที่ไม่มีในหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต ได้ข้อมูลที่แปลกใหม่ และได้เห็นมุมมองของชาวบ้านที่
แตกต่างกันในเรื่องเดียวกัน”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 11

“เมื่อรวบรวมหลักฐานแล้วก็ต้องจำแนกหลักฐานว่ามีความน่าเชื่อถือมากหรือน้อย
เพียงใด โดยการจำแนกเป็นหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง ซึ่งหลักฐานชั้นต้นจะให้ข้อมูลที่มี
ความน่าเชื่อถือมากกว่า แต่หลักฐานชั้นต้นอาจไม่ให้ข้อมูลในบางส่วนที่ต้องการ เช่น วิถีชีวิตที่
แท้จริงของคนในชุมชน ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้คนที่พื้นที่จริงมากกว่า”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 30

“การจำแนกหลักฐานที่เกี่ยวข้องทำให้ได้วิเคราะห์ว่าข้อมูลใดน่าเชื่อถือ ข้อมูลใด
ไม่น่าเชื่อถือหรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษา อีกทั้งหลักฐานชั้นต้นนั้นอาจไม่ได้บอกถึง
วิถีของคนในชุมชน แต่หลักฐานชั้นรอง เช่น ข้อมูลจากคนในชุมชนอาจทำให้ทราบถึงประวัติ
ความเป็นมา วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อม รวมถึงรายละเอียดที่กล่าวถึงบริบทของคนในชุมชนได้
มากกว่า”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 34

“การจำแนกหลักฐานทำให้สามารถแยกข้อมูลที่เหมาะสมในการศึกษาได้
โดยส่วนมากจะสังเกตจากเวลาที่สร้างหลักฐาน (หากสร้างร่วมสมัยเดียวกับเหตุการณ์ถือเป็น
หลักฐานชั้นต้น มักน่าเชื่อถือมากกว่าหลักฐานชั้นรองที่สร้างขึ้นภายหลัง) และความน่าเชื่อถือของ
หลักฐานเพื่อให้หลักฐานที่สามารถตอบประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ได้”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 4

“การจำแนกหลักฐานที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องวิพากษ์หลักฐานคือ
การตรวจสอบและประเมินว่าหลักฐานมีความน่าเชื่อถือ จำเป็นต้องใช้เวลานานในการพิจารณา
หลักฐานอย่างละเอียดถี่ถ้วนเนื่องจากเป็นการคัดเลือกหลักฐาน หากเลือกหลักฐานมาผิดก็อาจ
ทำให้มีส่วนหลงประเด็น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 35

1.1.3 นักเรียนสามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัย ปรากฏในขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

(1) ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน ในระยะเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตได้ตามลำดับเวลา โดยใช้เครื่องมือทางมานุษยวิทยาในการศึกษาชุมชน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชุมชนที่ต้องแสดงในรูปของผังเวลา (Timeline) สามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตได้ถูกต้องแต่ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากนักเรียนหลายคนนำข้อมูลหลักฐานมาใช้ในการศึกษาอย่างไม่ครบถ้วนและครอบคลุมกับประเด็นการศึกษาของสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มศึกษา แต่หลังจากนักเรียนจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบันแล้ว ประกอบกับได้รับการชี้แนะจากครูในการทำแบบฝึกหัด แล้วนำประวัติศาสตร์ชุมชนในรูปของผังเวลาไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำกลับมาส่งอีกครั้ง นักเรียนสามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตโดยใช้เครื่องมือประวัติศาสตร์ชุมชนตามลำดับเวลาหรือตามประเภทของหลักฐาน และในรูปของผังเวลาที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นการศึกษาได้ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ก็มีความสามารถในการจัดลำดับหลักฐานไม่แตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มสามารถจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตได้ดีขึ้น แต่นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถจัดลำดับหลักฐานได้ถูกต้องและละเอียดแม่นยำมากกว่า สังเกตได้จากการทำกิจกรรมผังเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่ศึกษาในกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นกิจกรรมที่ 2

(2) ขั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ และสะท้อนความรู้ ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชน ในระยะเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอน ครูตั้งคำถามให้แต่ละกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาที่พบจากการตั้งถิ่นฐานของชุมชนจะศึกษาตามความรู้และประสบการณ์เดิมของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน เพื่อนำผลการอภิปรายมาตั้งสมมติฐานในการศึกษา พบว่า นักเรียนหลายคนยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัย เช่นเดียวกับไม่สามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทัศนยะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาได้ตามที่กล่าวในข้อที่ 1.1.1 เนื่องจากยังไม่สามารถเข้าใจนิยามและหลักสำคัญของระหว่างคำว่า “สาเหตุ” และ “ปัจจัย” ไม่สามารถแยกความแตกต่างของสองคำได้

หลังการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัยได้มากขึ้น จากการนำข้อมูลหลักฐานที่ผ่านกระบวนการประเมินค่าและวิเคราะห์ตีความทางประวัติศาสตร์ลงพื้นที่ในชุมชนนำข้อมูลไปสะท้อนความรู้ความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกับคนในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชุมชน แล้วจึงสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่นักเรียนรับรู้ร่วมกับคนในสถานที่ชุมชนนั้น ร่วมกับการตอบข้อซักถามของครูที่ชี้แนะในการวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัยตลอดการพานักเรียนลงพื้นที่ในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาในมิติต่างๆ กล่าวคือ นักเรียนสามารถอธิบายและวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาในสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษา สอดคล้องกับ McLaughlin and Blank (2004 อ้างถึงในปิยะดา จุฬารัตนา, 2553) ที่ระบุว่า การศึกษาอิงสถานที่เป็นการเชื่อมโยงผู้เรียนกับสถานที่ชุมชนของตนและเนื้อหาสาระที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เกิดความเข้าใจและคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นขั้นตีความข้อมูลและสะท้อนความรู้ความคิดร่วมกับคนในพื้นที่ที่มุ่งให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชุมชนสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ยังวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัยได้ไม่ละเอียดชัดเจนเท่าใดนัก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนวิเคราะห์จากเฉพาะบริบทด้านประวัติศาสตร์ ไม่ได้มองรอบด้านในลักษณะบูรณาการบริบททางสังคมด้านอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น จึงทำให้วิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาได้ไม่ละเอียดเท่าที่ควร สังเกตได้จากการทำกิจกรรมผังความคิดวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการเรียนรู้ชั้นกิจกรรมที่ 4

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้สะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัยผ่านบันทึกการเรียนรู้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อได้ข้อมูลมากแล้วจะต้องนำข้อมูลมาจัดลำดับว่าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง โดยข้อมูลจากหลักฐานบางชิ้นอาจไม่บอกเวลาที่เกิดขึ้นอย่างแน่ชัด จึงต้องอาศัยการตีความและเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันมาช่วย” (27 ธันวาคม 2560)

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 31

“หลังจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เราต้องนำข้อมูลมาจัดลำดับว่าสิ่งใดควรใช้ศึกษาก่อนหลังตามลำดับของเวลาและความสำคัญของหลักฐาน” (27 ธันวาคม 2560)

“การวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาเปรียบเสมือนการรวมทุกอย่างที่เกิดจากการตีความ วิเคราะห์ และนำมาสรุปให้ได้ข้อเท็จจริงว่าประเด็นนั้นเกิดจากอะไร สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงจุดและช่วยสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่าย และท้ายที่สุดจะย้อนกลับไปตอบประเด็นการศึกษาที่ตั้งไว้ได้อย่างถูกต้องแม่นยำและเป็นประโยชน์” (10 มกราคม 2561)

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 35

“การวิเคราะห์ปัจจัยทำให้รู้ว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดประเด็นปัญหา รู้ถึงผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นอย่างไร ทั้งปัจจัยจากคนในชุมชนและปัจจัยจากภายนอกชุมชน นำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหานั้น” (10 มกราคม 2561)

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 11

“การวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา ทำให้สามารถมองภาพรวมของเหตุการณ์ได้ดีมากขึ้น การที่เรารู้ถึงภูมิหลังและที่มากก็นำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้ง่ายขึ้น” (10 มกราคม 2561)

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 23

“การวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาจะช่วยให้ทราบถึงที่มาของปัญหาและผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง เราสามารถวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ครอบคลุมทั้งสองฝ่าย ซึ่งต้นเหตุของปัญหาอาจมีหลากหลายรูปแบบตามที่วิเคราะห์อย่างเป็นกลาง ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรกับประเด็นนี้” (10 มกราคม 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 29

“แต่หลักฐานอาจจะมึลักษณะการเกิดแตกต่างกันออกไป เราจึงต้องจัดลำดับของหลักฐาน ซึ่งอาจจะจัดตามลำดับเวลา หรือตามความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้หลักฐานที่สอดคล้องกับเหตุการณ์จริงให้ได้มากที่สุด” (27 ธันวาคม 2560)

“การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนเป็นบทสรุปที่ทำให้มองเห็นประเด็นปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจถึงปัจจัยที่ทำให้เกิด สาเหตุของปัญหา สามารถนำมาเป็นบทสรุปของปัญหา และทำให้แก้ปัญหานั้นได้ตรงประเด็นมากที่สุด” (10 มกราคม 2561)

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 33

สรุปภาพรวมจากการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ เห็นได้ว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์สูงขึ้น กล่าวคือ นักเรียนสามารถระบุ

ประเด็นการศึกษาที่เกิดขึ้นในอดีตได้สอดคล้องกับสาระสำคัญของเนื้อหาสาระทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาชัดเจนขึ้น วิเคราะห์ผลประโยชน์ การให้คุณค่า มุมมองในด้านต่างๆ จากทัศนะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาได้อย่างถูกต้องได้มากขึ้นจากการลงพื้นที่ไปรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์และสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษา สามารถจำแนกข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในชุมชนตามประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่แต่ละกลุ่มกำหนดขึ้นได้ถูกต้องและละเอียด สังเกตได้จากการประเมินค่าข้อมูลหลักฐาน เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลหลักฐาน นักเรียนสามารถจำแนกข้อมูลหลักฐานได้ว่า หลักฐานแต่ละชิ้นมีความสัมพันธ์กับประเด็นศึกษามากน้อยเพียงใด ผู้สร้าง เวลาที่สร้าง และสถานที่สร้างสัมพันธ์กับหลักฐานชิ้นอื่นที่นำมาเปรียบเทียบกัน และวิเคราะห์อคติของผู้ให้ข้อมูล นำเอาข้อมูลหลักฐานที่กล่าวถึงประเด็นเดียวกันมาเปรียบเทียบความสอดคล้องและความขัดแย้งของข้อมูล และนำไปสะท้อนความรู้ความคิดกับคนในพื้นที่ จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตได้ถูกต้อง โดยใช้เครื่องมือประวัติศาสตร์ชุมชนในรูปของผังเวลาประวัติศาสตร์ชุมชนที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นการศึกษาได้ดีขึ้น และอธิบายและวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาในสถานที่ชุมชนที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษา

1.2 ด้านเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ช่วยส่งเสริมให้เรียนได้รับการพัฒนาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติด้านความรู้สึก และเจตคติด้านพฤติกรรม การแสดงออก ปรากฏดังนี้

1.2.1 ระยะก่อนเรียน

(1) นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ มองว่าการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เน้นท่องจำอยู่แต่ในบทเรียน มีขั้นตอนการศึกษาที่ยุงยากหลายขั้นตอน ข้อมูลไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบที่ซับซ้อนเนื่องจากสามารถสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตได้หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือเพียงพอแล้ว อีกทั้งเป็นเรื่องในอดีตที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขอะไรไม่ได้ ไม่จำเป็นต้องศึกษา

(2) นักเรียนไม่ชอบศึกษาประวัติศาสตร์ มองว่าการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องน่าเบื่อ ไม่น่าสนใจ โกลดตัว ไม่จำเป็นต้องศึกษาเพียงแค่ว่านั่งในห้องและจำไปสอบเพียงเท่านั้น

(3) นักเรียนไม่สนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ เพราะมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2.2 ระยะเวลาหลังเรียน

(1) นักเรียนตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ หลังจากผ่านขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์นอกกระแสหลักที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงพื้นที่สำรวจชุมชน ได้สืบหาข้อเท็จจริงในอดีตจากการสอบถามและสัมภาษณ์ของคนในชุมชน จึงเริ่มเข้าใจขั้นตอนการศึกษา ได้เข้าใจประวัติความเป็นมาของชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของนักเรียน เห็นสภาพแวดล้อมในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน รับรู้ความรู้สึกของคนในชุมชนที่เป็นประวัติศาสตร์คำบอกเล่านอกตำราเรียนและนอกห้องเรียน ทำให้ได้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน นักเรียนส่วนใหญ่ก็เปลี่ยนความคิด มองประวัติศาสตร์เปลี่ยนไป ตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญกว่าการเรียนผ่านตำราเรียนในห้องเรียน เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวขึ้น สามารถศึกษาประวัติศาสตร์ได้จากในทุกสถานที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการลงพื้นที่จริง สามารถมองบริบทเหตุการณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างมีเหตุผล เป็นลำดับขั้นตอน และมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมต่อไปในอนาคต

(2) นักเรียนรู้สึกชอบและสนุกมากขึ้นเมื่อได้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่น รู้สึกตื่นเต้นที่ได้ศึกษา ได้ทราบว่าสถานที่ในปัจจุบันคือสถานที่ใดในอดีต สามารถแสดงถึงความรู้สึกและบรรยากาศของสิ่งที่เราศึกษา ทำให้นักเรียนเกิดความผูกพันกับชุมชนมากขึ้น ถึงแม้จะศึกษาเป็นเวลาไม่นาน

(3) นักเรียนจะนำข้อคิดหรือตัวอย่างต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยนำอดีตมาเป็นบทเรียนเพื่อปรับใช้ในปัจจุบัน และจะนำแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ไปพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

การพัฒนาของเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Meichtry & Smith (2007) ที่ระบุว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นบริบทด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น ภายใต้แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีความหมายต่อชีวิต สามารถส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

การพัฒนาของเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ศึกษาได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ได้สะท้อนความคิดต่อการศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังเรียน แสดงถึงการมีเจตคติด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติด้านความรู้สึก และเจตคติด้านพฤติกรรมการแสดงออกผ่านแบบบันทึกสะท้อนความคิดของนักเรียน 2 ครั้ง ได้แก่ ก่อนเรียนในท้ายคาบเรียนที่ 1 (22 พฤศจิกายน 2560) และหลังเรียนท้ายคาบเรียนที่ 11 (31 มกราคม 2561) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก่อนเรียน : “การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เราได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาต่างๆ ในอดีต แต่ในความเป็นจริง เราอยู่ในปัจจุบัน เราควรให้ความสำคัญกับปัจจุบัน เรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ติดตามข่าวสารในสิ่งที่ทันสมัยขึ้น บางที่เราอาจไม่ต้องรู้เรื่องราวในอดีตเลยก็ได้ อีกทั้งการศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันมากนัก ใช้ได้แค่สร้างความผิดพลาดในอดีตมาปรับใช้หรือเป็นข้อคิดเท่านั้น”

หลังเรียน : “การศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ได้แค่การจำเรื่องราวในอดีต แต่เป็นการทำความเข้าใจเหตุผลว่าทำไมจึงเกิดขึ้นแล้วเกี่ยวข้องกับปัจจุบันอย่างไร เป็นการหาเหตุผลเชื่อมโยงสถานการณ์ต่างๆ หลังจากศึกษาพบว่า การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นมากกว่าตัวหนังสือ แต่ยังเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นทุกรายละเอียดของหลักฐาน ทำให้เรารู้สึกถึงความผูกพันของชาวบ้านกับประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น และยังได้ทักษะในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง ให้รู้ว่าควรทำอะไรก่อนหลัง ซึ่งนำข้อมูลผ่านขั้นตอนทั้งหมดเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งยังสามารถนำขั้นตอนทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 13

ก่อนเรียน : “การศึกษาประวัติศาสตร์สำหรับผม เป็นเรื่องที่ไกลจากชีวิตประจำวันมาก เพราะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานที่โบราณ วัฒนธรรมโบราณ ฯลฯ และโดยส่วนตัวผมเป็นคนไม่ชอบวิชาประวัติศาสตร์ เพราะเป็นวิชาที่ท่องจำและน่าเบื่อ แต่ถึงอย่างไรหากเราเปิดใจก็อาจจะดีขึ้นทั้งความรู้สึกและความคิดต่อการศึกษาประวัติศาสตร์”

หลังเรียน : “ผมได้ศึกษาชุมชนที่ใกล้ตัวมากๆ และเป็นประโยชน์ต่อชีวิต ได้เห็นสิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยเห็น ได้รู้ประวัติความเป็นมาว่าพื้นที่แห่งนี้เก่าแก่ มีเหตุการณ์ทั้งดีและไม่ดีมากมายเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน ซึ่งได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชน ประวัติศาสตร์เป็นมากกว่าตัวหนังสือที่อยู่ในสมุดจด แต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความรู้สึกและบรรยากาศของสิ่งที่เราศึกษา ทำให้ผมเกิดความผูกพันกับชุมชน ถึงแม้จะศึกษาในระยะเวลาสั้นๆ แต่ทำให้ผมและกลุ่มเพื่อนนำข้อคิดหรือตัวอย่างต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 6

ก่อนเรียน : “ประวัติศาสตร์เป็นแค่วิชาหนึ่งในแบบเรียน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต สำหรับฉันวิชานี้ไม่ได้สำคัญอะไรกับฉันมากนัก ส่วนตัวไม่ได้รู้สึกอะไรกับวิชานี้เป็นพิเศษ ก็แค่เรียนในห้อง บางครั้งฉันก็รู้สึกสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต แต่เป็นแค่บางเรื่องเท่านั้น บางเรื่องฉันก็ไม่เข้าใจว่าจะเรียนไปทำไม”

หลังเรียน : “ฉันเริ่มเห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้น ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญมาก เพราะอดีตเป็นสิ่งที่อธิบายปัจจุบัน จากการลงพื้นที่ไปสำรวจชุมชน ได้ไปสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน ทำให้มุมมองเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของฉันเปลี่ยนไป ฉันพบว่ามันน่าสนใจมาก ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวกว่าที่คิด อดีตสัมพันธ์กับปัจจุบัน เมื่อได้เริ่มศึกษาทำให้ฉันได้รู้อะไรหลายอย่างที่ฉันไม่เคยรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนมีอะไรมากกว่าในห้องเรียน เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ปัญหาความเดือดร้อนของพวกเขาที่ไม่เคยรู้มาก่อน ได้รู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนที่ฉันอาศัยอยู่ว่าเคยมีอะไร แต่ก่อนตรังนี้เป็นอะไร ซึ่งบางอย่างไม่มี

ในหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต ได้แต่ฟังจากชาวบ้าน ทำให้ฉันรู้สึกตื่นเต้นมากที่ได้รู้ว่าสถานที่ที่ฉันเห็นในปัจจุบันแต่ก่อนเคยเป็นอะไร”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 7

ก่อนเรียน : “ การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ซับซ้อน ต้องใช้ความรู้และทักษะหลายด้าน เพื่อศึกษาเรื่องๆ เดียว จึงอาจต้องใช้เวลาศึกษานาน การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความยากลำบาก เพราะเป็นเรื่องในอดีตที่ผ่านมาแล้ว ข้อมูลก็อาจคลาดเคลื่อนได้ การศึกษาประวัติศาสตร์จึงมีความยากในทุกด้าน ผู้ศึกษาต้องใช้ความรอบคอบ ระมัดระวังในการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้ถูกต้องที่สุดตามหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้มา”

หลังเรียน : “จากการได้ลงชุมชนและศึกษาจากเอกสารหลักฐานที่ได้หามาทั้งในห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ทำให้ได้รู้ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์มีอะไรมากกว่าที่คิด ได้รู้ประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้เป็นประวัติศาสตร์กระแสหลัก การสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนทำให้รู้วิถีชีวิตชาวบ้าน รู้สึกผูกพันกับสถานที่ที่ได้ศึกษามากขึ้น ได้รู้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ถึงจะยาก แต่เมื่อลงมือศึกษาแล้วทำให้ได้ทักษะในการรวบรวมและคิดวิเคราะห์ที่ศึกษาง่ายยิ่งขึ้น ทำให้สามารถนำความรู้ที่ศึกษาไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งการแบ่งงานกันทำเป็นทีม ทำให้งานไม่ยุ่งยากมากและทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 11

ก่อนเรียน : “ การศึกษาประวัติศาสตร์รู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ ต้องวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ แต่ในความเป็นจริงเราสามารถหาข้อมูลได้จากอินเทอร์เน็ตที่สะดวกรวดเร็ว และได้ข้อมูลหลากหลาย จึงไม่จำเป็นต้องหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์”

หลังเรียน : “จากการได้สัมภาษณ์ชาวบ้านก็ทำให้เราเห็นมุมมองของคนในพื้นที่จริง ทำให้เรามองประวัติศาสตร์เปลี่ยนไป เข้าใจความเป็นมาของชุมชน เรื่องราวบางอย่างมีมากกว่าในหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต ได้รับความรู้สึกของชาวบ้านที่อยู่จริง ไม่ใช่แค่ความรู้สึกของผู้เขียนที่อยู่ในหนังสือเพียงอย่างเดียว ได้ฝึกให้ผู้ที่ศึกษามีเหตุผลและคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ทำให้เรารู้จักการคิดวิเคราะห์”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 34

ก่อนเรียน : “ส่วนตัวไม่ชอบวิชาประวัติศาสตร์ เพราะน่าเบื่อ ขี้ทอนเยอะ คิดว่าเนื้อหาที่เราหามาจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ก็น่าจะมีค่าน่าเชื่อถืออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการอื่นอีกก็ได้”

หลังเรียน : “เมื่อได้ไปลงพื้นที่สัมภาษณ์และสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่น่าจะทำ จึงมีความรู้สึกสนุกไปกับมัน ในความสนุกนั้นทำให้ได้เรียนรู้หลายอย่างเพิ่มมากขึ้น ได้รู้บางอย่างที่เราไม่รู้นอกเหนือจากหนังสือ เพราะคำบอกเล่าของบุคคลที่เราไปสัมภาษณ์ที่มีความผูกพันกับสถานที่นั้น สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตจริงๆ ไม่มีการเรียบเรียงคำพูดให้ดูดี บางคนพูดแบบมีอคติ เราจึงต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นๆ ดังนั้นวิชาประวัติศาสตร์ทำให้หนูกลายเป็นคนคิดอะไรเป็นแบบแผนมากขึ้น เชื่ออะไรได้ยากขึ้น ทำอะไรต้องมีหลักฐานรองรับ

เสมอ มีความรอบคอบมากขึ้น และระหว่างการศึกษาทำให้รู้จักแบ่งเวลาในการทำงานแต่ละชั้น
แบ่งหน้าที่กับเพื่อนให้งานสำเร็จลุล่วงทันเวลาที่กำหนด”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 17

ก่อนเรียน : “สิ่งที่สนใจในประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ของโลก
เช่น สงครามโลก การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ ภัยพิบัติ ฯลฯ แต่ไม่สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ไทย เพราะ
ค่อนข้างน่าเบื่อ”

หลังเรียน : “การไปศึกษาประวัติและความเป็นมาของชุมชนที่อยู่บริเวณโรงเรียน ทำให้
เริ่มเห็นสภาพแวดล้อมในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ได้รู้ทัศนคติและความรู้สึกของคนในชุมชน
จากการลงพื้นที่ได้เห็นเรื่องราวหลายแง่ ได้สำรวจ ได้ฟังผู้คนเล่าเรื่องและประสบการณ์ในอดีตที่
พบเจอ รู้สึกว่าได้เริ่มเข้าใจผู้คนมากขึ้น และสนุกที่ได้ไปคุยกับชาวบ้าน ทำให้ได้ทราบสาเหตุที่
ผู้คนตั้งถิ่นฐานที่นี่ ผู้คนมีความรู้สึกอย่างไรกับความเปลี่ยนแปลง และข้อสรุปของประวัติศาสตร์
ชุมชน จากทั้งหมดนี้ทำให้ผมมีประสบการณ์และมุมมองในบางเรื่องเปลี่ยนไป และสนุกกับ
การศึกษา แม้จะต้องมีช่วงเวลาที่ยากลำบากในบางครั้ง แต่ก็สามารถพูดได้ว่าประวัติศาสตร์ก็มี
บางอย่างที่น่าสนใจเช่นกัน”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 2

ก่อนเรียน : “ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องไกลตัว ไม่จำเป็นต้องศึกษา ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้
เพียงแคเรียนในห้องและจำไปสอบเพียงเท่านั้น ผมสนใจแค่เรื่องประวัติศาสตร์การต่อสู้ตาม
ประสาเด็กทั่วไป เช่น ผมได้รับชมภาพยนตร์ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จึงได้ศึกษา
เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อยุธยาเล็กน้อย ทำให้มีความรู้สึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไปในทาง
ที่ดีขึ้น”

หลังเรียน : “เมื่อได้ลงพื้นที่ศึกษาจริงๆ แล้ว กลับไม่รู้สึกน่าเบื่ออย่างที่คิด เหมือนการไป
สืบหาข้อมูล พร้อมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มของผมเอง ทำให้ผมรู้สึกสนุกตื่นเต้นไปอีกแบบ รู้สึกสนุก
ยิ่งขึ้นในระหว่างที่ผมและเพื่อนๆ ได้ออกไปทำการศึกษา ทำให้ผมเปลี่ยนความคิด ประวัติศาสตร์
นั้นไม่ได้ไกลตัวอย่างที่คิด ประวัติศาสตร์มีมากกว่าตัวหนังสือที่เขียนไว้ ความรู้สึกที่แท้จริงก็ไม่ได้
เขียนไว้บนตัวอักษร”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 12

อีกทั้งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ พบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีความ
กระตือรือร้นในการศึกษาประวัติศาสตร์ สังเกตได้จากมีนักเรียนจำนวนมากใช้เวลาว่างในช่วงหลัง
เลิกเรียนและวันหยุดในการทำกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ภายในชุมชนท้องถิ่นตามประเด็น
การศึกษาของแต่ละกลุ่ม และนัดหมายครูผู้สอนในการสอบถาม ปรีक्षाและให้ข้อเสนอแนะใน
การศึกษาและการทำงานอย่างสม่ำเสมอในการทำงาน ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ข้างต้นของนักเรียนแสดง
ถึงเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีเจตคติด้านพฤติกรรมแสดงออกต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไม่มากเท่าที่ควร นักเรียนมองเพียงว่าการศึกษาประวัติศาสตร์จะเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่สะท้อนทำที่ที่จะสนใจเข้าร่วมหรือปฏิบัติกิจกรรมในการศึกษาประวัติศาสตร์ครั้งต่อไปไม่ชัดเจนมากนัก นักเรียนยังไม่ค่อยแสดงออกว่า สนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ต่อไปอีกในอนาคต แสดงออกเพียงว่า ตนเองเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ทั้งที่มีต่อตนเอง ชุมชน และสังคมประเทศชาติ รวมไปถึงแสดงออกว่าชอบที่จะศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น รู้สึกสนุกและตื่นเต้นที่ได้ศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น

2. ข้อค้นพบอื่นๆ ที่ได้นอกเหนือจากการนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งนอกจากจะช่วยพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์แล้ว ยังส่งผลดีต่อนักเรียนในด้านอื่น ดังนี้

2.1 ความผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นที่มีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง

นักเรียนเกิดความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นที่มีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งเป็นชุมชนที่นักเรียนลงพื้นที่ไปศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานจากอดีตถึงปัจจุบัน ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคมในชุมชนท้องถิ่นทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยและเป็นชุมชนที่อยู่รอบล้อมบริเวณโรงเรียน นักเรียนเกิดซาบซึ้งในการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่ตนเองมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่สะท้อนผ่านบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2561 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อได้ลงพื้นที่จริงทำให้ได้เห็นวิถีชีวิตและอดีตของผู้คนที่อาศัยอยู่ เราจึงได้รู้จักชุมชนที่ใกล้ตัวนี้มากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตชาวบ้าน รู้สึกผูกพันกับสถานที่ที่ได้ศึกษามากขึ้น ถือเป็นคุณค่าที่เราได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 11

“ภายหลังการศึกษาทำให้ผมเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากๆ และเป็นประโยชน์ต่อชีวิต ทำให้ผมเกิดความผูกพันกับชุมชน ถึงแม้จะศึกษาเป็นเวลาไม่นานก็ตาม”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 6

“การที่ได้รู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนที่อยู่อาศัยของตนเองที่ไม่สามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต ทำให้ฉันรู้สึกตื่นเต้นและมีความสนใจมากยิ่งขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 7

“นอกจากนี้ขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์แล้ว เรายังรู้วิธีสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งก็คือ ผู้ให้ข้อมูลแก่เรา ทำให้เรารู้สึกถึงความผูกพันกับชาวบ้านและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 13

“จากการที่ไปลงพื้นที่ ได้เห็นเรื่องราวหลายแง่มุม ได้เดินทางสำรวจ ได้ฟังผู้คนเล่า เรื่องในอดีตและประสบการณ์ที่เจอมา ก็เริ่มเข้าใจผู้คนมากขึ้นและสนุก”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 2

2.2 การเห็นคุณค่าและความตระหนักต่อความสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

การจัดการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนรอบข้าง บริเวณโรงเรียนในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน ในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีชีวิตที่สามารถให้ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นแก่นักเรียนได้ ทำให้นักเรียนเกิดความผูกพันต่อ ชุมชนท้องถิ่นที่มีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเองตามที่กล่าวไปข้างต้น นักเรียนมีความสัมพันธ์ กับคนในชุมชนมากขึ้น และนำไปสู่การเห็นคุณค่าและเกิดความตระหนักต่อความสำคัญในการเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชน เห็นความสำคัญของการศึกษาความเป็นมาและบริบทการเปลี่ยนแปลงในชุมชน รอบข้างบริเวณโรงเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในวิถีชีวิตของนักเรียน และแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาไม่ได้แยกส่วนออกจากชุมชน ทำให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของตน เพื่อตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับสังคมที่ใหญ่ขึ้นต่อไป โดยนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ สะท้อนผ่านบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2561 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“การศึกษาชุมชนจะทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนอย่างละเอียด โดยส่วนมาก มักได้ข้อมูลทีละเอียดมาจากคำบอกเล่าของคนในชุมชน เมื่อได้ศึกษาอย่างจริงจังก็ทำให้ทราบ สาเหตุของปัญหานั้นๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 4

“เมื่อได้เริ่มศึกษาทำให้ฉันได้รู้อะไรหลายอย่างที่ฉันไม่เคยรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนมีอะไร มากกว่าในห้องเรียน เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ปัญหาความเดือดร้อนของพวกเขา ที่ไม่เคยรู้มาก่อน ได้รู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนที่ฉันอาศัยอยู่มาเคยมีอะไร แต่ก่อนตรงนี้เป็น อะไร ซึ่งบางอย่างไม่มีในหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต ได้แต่ฟังจากชาวบ้าน ทำให้อ่านรู้สึกตื่นเต้นมาก ที่ได้รู้ว่าสถานที่ที่ฉันเห็นในปัจจุบันแต่ก่อนเคยเป็นอะไร”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 7

“การไปศึกษาประวัติและความเป็นมาของชุมชนที่อยู่บริเวณโรงเรียน ทำให้เริ่มเห็น สภาพแวดล้อมในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ได้รู้ทัศนคติและความรู้สึกของคนในชุมชน จากการ ลงพื้นที่ได้เห็นเรื่องราวหลายแง่มุม ได้สำรวจ ได้ฟังผู้คนเล่าเรื่องและประสบการณ์ในอดีตที่พบเจอ

รู้สึกว่าได้เริ่มเข้าใจผู้คนมากขึ้น และสนุกที่ได้ไปคุยกับชาวบ้าน ทำให้ได้ทราบสาเหตุที่ผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานที่นี่ ผู้คนมีความรู้สึกอย่างไรกับความเปลี่ยนแปลง และข้อสรุปของประวัติศาสตร์ชุมชน”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 2

“ผมได้ศึกษาชุมชนที่ใกล้ตัวมากๆ และเป็นประโยชน์ต่อชีวิต ได้เห็นสิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยเห็น ได้รู้ประวัติความเป็นมาว่าพื้นที่แห่งนี้เก่าแก่ มีเหตุการณ์ทั้งดีและไม่ดีมากมายเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน ซึ่งได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์คนในชุมชน ประวัติศาสตร์ เป็นมากกว่าตัวหนังสือที่อยู่ในสมุดจด แต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความรู้สึกและบรรยากาศของสิ่งที่เราศึกษา ทำให้ผมและกลุ่มเพื่อนนำข้อคิดหรือตัวอย่างต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต และนำแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ไปพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 6

2.3 ความรู้และประสบการณ์ด้านอื่นๆ ที่ได้รับการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น นอกจากความรู้ด้านประวัติศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เน้นสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการกับวิชาต่างๆ ดังนั้นเมื่อนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาประยุกต์ใช้กับวิธีการทางประวัติศาสตร์ นอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่ศึกษาแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ข้อมูลที่นักเรียนได้รับการลงพื้นที่ในชุมชนไปสอบถามหรือสัมภาษณ์คนในชุมชน นักเรียนได้รับความรู้ประวัติศาสตร์และความรู้ในรายวิชาอื่นๆ ที่คนในชุมชนได้ถ่ายทอดให้ข้อมูล เช่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ได้แก่

1) ระบบนิเวศในชุมชน เช่น ต้นไม้พันธุ์ต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบชุมชนพิบูลวัฒนา ซึ่งแรกเริ่มก่อตั้งชุมชนบริเวณที่เป็นกระทรวงการคลังและกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน เดิมเป็นสวนต้นไม้หลากหลายพันธุ์ คนในชุมชนก็จะพูดถึงต้นไม้แต่ละชนิด พร้อมอธิบายลักษณะและประโยชน์ของต้นไม้บางพันธุ์ เป็นต้น

2) สิ่งแวดล้อมในชุมชน จากการลงพื้นที่ศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชน นอกจากนักเรียนจะได้อธิบายความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของการตั้งชุมชนที่ศึกษาแล้ว นักเรียนได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย และนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางเสียงและน้ำที่เกิดจากการสร้างทางพิเศษศรีรัชเหนือคลองประปาสามเสนผ่านเขตชุมชนริมคลองประปา มลพิษทางอากาศจากการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ด้านที่อยู่อาศัยและการพาณิชย์ โดยเฉพาะย่านประดิพัทธ์ – สะพานควายที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างคอนโดมิเนียมและอาคารพาณิชย์ เป็นต้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบในชุมชนทำให้นักเรียนต้องศึกษาถึงสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบที่เกิดกับชาวบ้านและชุมชนที่ศึกษา

3) วิทยาการและเทคโนโลยี เช่น พัฒนาการของระบบการผลิตน้ำประปา เนื่องจากชุมชนที่นักเรียนศึกษา ได้แก่ ชุมชนพิบูลวัฒนา ชุมชนประติพัทธ์ – สะพานควาย และชุมชนชอยศาสนา ทั้ง 3 ชุมชนนี้มีคลองประปาสามเสนเป็นจุดเชื่อมต่อพื้นที่เข้าด้วยกัน ดังนั้นวิถีชีวิตของคนในชุมชนจึงผูกพันกับคลองประปาสามเสนมาตั้งแต่อดีต ซึ่งคลองประปาแห่งนี้มีโรงกรองน้ำเพื่อใช้ผลิตน้ำประปาแห่งแรกของประเทศไทย ดังนั้น นอกจากที่นักเรียนจะลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลกับคนในชุมชนแล้ว นักเรียนยังมีโอกาสได้เข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ พิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้การประปาไทย ได้รับความรู้เรื่องวิวัฒนาการของโรงกรองน้ำและการผลิตน้ำประปา นอกเหนือไปจากการได้ข้อมูลเรื่องการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชอยศาสนาที่ตั้งอยู่ติดกับโรงกรองน้ำสามเสน

นอกจากนี้ นักเรียนยังได้รับความรู้และประสบการณ์อื่นจากการศึกษาประวัติศาสตร์ นอกเหนือไปจากความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนมีความละเอียดรอบคอบ ช่วยฝึกฝนการตัดสินใจและการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ช่วยในการคิดแก้ไขปัญหา และทำให้เข้าใจความคิดของผู้อื่นได้มากขึ้น ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหา และฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยนักเรียนสะท้อนผ่านบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2561 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เวลาที่ต้องสืบค้นข้อมูลในการทำงาน ทำให้รู้จักประเมินความน่าเชื่อถือก่อนนำไปใช้งาน เพื่อความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงประวัติศาสตร์สอนให้รู้ประวัติต่างๆ รู้สภาพแวดล้อมของสถานที่ต่างๆ เพื่อช่วยให้ตัดสินใจในการไปพื้นที่ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 17

“การศึกษาประวัติศาสตร์มีขั้นตอนเป็นระบบระเบียบ ช่วยฝึกในด้านการตัดสินใจและวิเคราะห์ด้วยเหตุและผล ทำให้เราเข้าใจทัศนคติของผู้อื่นในเวลาที่แตกต่างกัน ทำให้เราเข้าใจปัจจุบันได้ชัดเจนมากขึ้นว่าพื้นที่ที่เราใช้ชีวิตมีความเป็นมาอย่างไร เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างซึ่งทำให้เรารู้จักตนเองและเข้าใจสังคมปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 2

“ผมจะนำแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับปัญหาพื้นฐานในชีวิต โดยการเรียนรู้ถึงข้อผิดพลาดในอดีต และป้องกันโดยไม่ให้เกิดขึ้นอีกเพื่ออนาคตที่ดีขึ้น โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเริ่มจากการกำหนดประเด็นปัญหา ศึกษาข้อมูลที่น่าเชื่อถือแล้วนำมาวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และสรุปผล นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้ในการเรียนหรือการทำงานในอนาคต ซึ่งทำให้เราเข้าใจทัศนคติของผู้อื่น รวมทั้งความรู้สึกของคนในเวลาต่างๆ”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 6

“นำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง เพราะคนเราต้องมีการพัฒนาตัวเองเสมอ ชั้นแรกจะต้องมองย้อนกลับไปในอดีตว่ามีข้อผิดพลาดหรือสิ่งที่เราควรปรับปรุงอย่างไร จากนั้นเราก็ต้องศึกษาถึงสาเหตุของปัญหานั้นว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมถึงเกิด ซึ่งต้องใช้การวิเคราะห์ เมื่อทราบ

ถึงปัญหาแล้วก็ต้องสืบค้น รวบรวมวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และคัดเลือก ประเมินว่าเป็นวิธี
แก้ปัญหาที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับเราหรือไม่ เราก็จะได้วิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 19

“การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เราเป็นคนละเอียดรอบคอบและตรวจสอบข้อมูลต่างๆ
เพื่อตรวจหาความน่าเชื่อถือข้อมูลนั้นก่อนจะเชื่อ ทั้งยังทำให้เราทราบประวัติความเป็นมาของ
สิ่งต่างๆ วิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 13

“ทำให้รู้จักแบ่งงานกันทำเป็นทีม ทำให้งานไม่ยุ่งยากมากและทำให้งานออกมามี
ประสิทธิภาพขึ้น”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 11

“ระหว่างการศึกษาทำให้รู้จักแบ่งเวลาในการทำงานแต่ละชั้น แบ่งหน้าที่กับเพื่อนให้งาน
สำเร็จลุล่วงทันเวลาที่กำหนด”

นักเรียน ม.5/2 เลขที่ 17

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีดังนี้

3.1 ปัญหาพื้นที่อยู่อาศัยของนักเรียนในชั้นเรียนที่อยู่กระจัดกระจายคนละพื้นที่

นักเรียนไม่ได้มีที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันทั้งหมด มีเพียงนักเรียนส่วนหนึ่งที่มีที่พัก
อาศัยในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียน เช่น ชุมชนพิบูลวัฒนา ชุมชนประดิพัทธ์ – สะพานควาย ชุมชน
ซอยศาสนา เป็นต้น ทำให้เกิดเป็นปัญหาในการกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทาง
ประวัติศาสตร์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในงานวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน
ของนักเรียนในการวางแผน สำรวจ และลงพื้นที่ศึกษาร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานที่
(Place) ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไว้ว่า “สถานที่เป็นพื้นที่ที่อาจอยู่ในเขตโรงเรียนหรือชุมชนที่
นักเรียนอาศัยอยู่ โดยพื้นที่นั้นต้องมีความหมายต่อความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อพื้นที่นั้น”
(Gussow,1974 อ้างถึงในพิรุณ ศิริศักดิ์, 2554) ดังนั้น การกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นในกิจกรรม
การเรียนการสอน ครูจึงตกลงเกี่ยวกับขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาร่วมกับนักเรียนว่า ควรเป็นพื้นที่
ชุมชนที่อยู่ในเขตโรงเรียน โดยให้นักเรียนที่มีที่พักอาศัยใกล้โรงเรียนได้ศึกษาชุมชนของตนเอง หรือ
นักเรียนที่เคยศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาใกล้โรงเรียนปัจจุบันได้ศึกษาชุมชนบริเวณนั้น และ
นักเรียนบางส่วนที่มีที่พักอาศัยห่างไกลโรงเรียนออกไปให้ศึกษาชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียนที่สุด คือ
ชุมชนติดกับโรงเรียน

3.2 ข้อจำกัดเกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ศึกษา

เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนมีบริบททางประวัติศาสตร์ที่ไม่มากเท่าที่ควร เพราะเพิ่งพัฒนาเป็นพื้นที่อยู่อาศัยจากการขยายตัวของเมืองในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงมีประวัติความเป็นมาย้อนหลังไปไม่ถึง 100 ปีและมีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ไม่มากนัก ดังนั้นเมื่อนำแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่มาใช้จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในบริบทสังคมเมือง จึงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ที่ไม่ชัดเจนเท่ากับพื้นที่ต่างจังหวัดที่มักจะมีประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์กระแสหลัก และมีประวัติศาสตร์ชุมชนที่มาจากคำบอกเล่าของคนในชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ของตนสืบทอดมรดกมายาวนานกว่าสังคมเมืองที่คนในชุมชนมีการย้ายถิ่นฐานเข้าออกอยู่ตลอดเวลา และถูกความเป็นเมือง (urbanization) ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ทำให้ประวัติศาสตร์ชุมชนในสังคมเมืองจางหายไปมากที่สุด และถึงแม้ว่ากรุงเทพมหานครจะมีชุมชนประวัติศาสตร์ที่สืบทอดวิถีชีวิตดั้งเดิมมายาวนานตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย โดยเฉพาะบริเวณเขตพระนคร และฝั่งธนบุรี แต่พื้นที่บริเวณนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน ทำให้ขอบเขตการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนในงานวิจัยครั้งนี้เหมาะสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ในชุมชนเมืองที่บริบทประวัติศาสตร์ไม่ชัดเจนมากนัก จึงมุ่งเน้นให้นักเรียนค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากคำบอกเล่า ประสบการณ์ และความทรงจำของคนเก่าแก่ในชุมชนเป็นหลัก

3.3 ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาในการลงพื้นที่ศึกษาในชุมชน

เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนกำหนดให้นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาชุมชนหลายครั้งนอกเวลาเรียน ซึ่งครูต้องเป็นผู้กำกับติดตามนักเรียนโดยตลอดทุกกลุ่มทุกชุมชน ดังนั้น ครูจึงต้องวางแผนล่วงหน้าร่วมกับนักเรียนเป็นอย่างดี เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูต้องลงพื้นที่สำรวจชุมชนและติดต่อสอบถามคนในชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือกับคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลกับนักเรียนล่วงหน้าก่อนที่นักเรียนจะลงพื้นที่ศึกษา และตรวจสอบความปลอดภัยในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชุมชนมาวางแผนการลงพื้นที่ศึกษาในชุมชนของนักเรียน รวมทั้งในขณะที่นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาในชุมชน ครูจะเป็นผู้กำกับดูแล และให้คำแนะนำตลอดการลงพื้นที่ศึกษาของนักเรียน เพื่อความปลอดภัยและให้อธิบายความรู้เพิ่มเติมที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาในชุมชน ดังนั้นจะต้องวางแผนการนักเรียนให้ลงพื้นที่ศึกษาในชุมชนไม่ให้เวลาตรงกัน เพื่อให้ครูสามารถร่วมลงพื้นที่กับนักเรียนได้ทุกกลุ่ม และตลอดการศึกษาครูจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการทำงานร่วมกันของนักเรียน และการจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอน ครูจึงต้องมีความพร้อมด้านเวลาด้วยเช่นกัน

3.4 ปัญหา นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาชุมชนกันเองโดยไม่แจ้งครูผู้สอน

ปัญหานี้มีสาเหตุมาจากการขาดการวางแผนที่ดี นักเรียนกลุ่มหนึ่งไม่สามารถรวบรวมข้อมูลหลักฐานได้ครบตามวันและเวลาที่ลงพื้นที่ศึกษาชุมชนร่วมกับครูผู้สอน จึงไม่กล้าสื่อสารกับครูผู้สอนแล้วลงพื้นที่ศึกษาตนเอง ทั้งนี้ ในการวิจัยครั้งนี้คำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจและกำกับนักเรียนทุกคนในการนัดหมายลงพื้นที่ศึกษาชุมชนร่วมกันกับครูผู้สอน ครูมีหน้าที่ให้คำแนะนำและชี้แนะในการศึกษา อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในชุมชน ติดต่อบริษัทงานคนในชุมชน และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การรับผิดชอบต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และการศึกษาบริบทของชุมชนรอบสถานศึกษา โดยใช้ทฤษฎี หลักการ แนวคิด รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนการสอนจากงานวิจัยนี้ เนื่องจากประวัติศาสตร์จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองและสังคม รวมทั้งบริบทของพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงทั้งในชุมชนท้องถิ่น และสังคมประเทศชาติ

1.1.2 ผู้บริหารที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมทักษะหรือกระบวนการทางประวัติศาสตร์และการศึกษาพัฒนาการของชุมชนให้แก่นักเรียน สามารถใช้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนนี้เป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนานักเรียน โดยควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสาระสำคัญ หลักการ และขั้นตอนการเรียนการสอน โดยอาจดำเนินการให้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือประชุมสัมมนา เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนี้ อย่างถูกต้องและชัดเจน ตลอดทั้งมีการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

1.2.1 ครูที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ไปใช้ต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนการสอนมากขึ้น เนื่องจาก ครูต้องคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้ตัวนักเรียน คัดเลือกสถานที่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน รวมทั้งต้องมีการวางแผน สำรวจ และศึกษาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ชุมชนที่เลือกเป็นแหล่งเรียนรู้ ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน รวมไปถึงประสานงานบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในสถานที่ ชุมชนที่จะสามารถให้ข้อมูลเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนได้ ซึ่งครูจะต้องทุ่มเทเวลาใน ขั้นตอนนี้ เพื่อนำไปสู่การเตรียมข้อมูลหลักฐานและเตรียมความพร้อมการลงพื้นที่ศึกษาสถานที่จริงใน ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2.2 ครูที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ไปใช้ สามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนได้อย่างหลากหลาย เช่น วิธีสอนแบบสืบสอบ (inquiry teaching method) วิธีสอนแบบโครงงาน (project teaching method) การเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (research-based learning) เทคนิคการใช้ผังกราฟฟิก (technique of using graphic organizers) เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ของนักเรียน และบริบทในการเรียนการสอน เป็นต้น รวมทั้งจะต้องมีการบูรณาการเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ตามหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษา อิงสถานที่ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวมหรือบูรณาการ

1.2.3 ครูที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ไปใช้ควรตระหนักถึงบทบาทของตนเองที่เปลี่ยนจากการควบคุมกำกับการเรียนรู้ มาเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการ ส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังนั้นครูควรศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของตนเองให้ ชัดเจนก่อนจะนำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของงานวิจัยนี้ไปใช้

1.2.4 ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการสนับสนุนให้นักเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง ซึ่งจะ เป็นการเปิดมุมมองที่หลากหลายให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.2.5 การจัดการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้กำหนดให้นักเรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้อัน ของการจัดการเรียนการสอน เพื่ออธิบายความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการวิเคราะห์ ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียน ทั้งนี้ ครูควรให้ ข้อเสนอแนะป้อนกลับแก่นักเรียน ก่อนการให้นักเรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้ในครั้งต่อไป เพื่อที่ผู้สอน

จะสามารถประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักเรียน และทำให้นักเรียนได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองในประเด็นต่างๆ

1.2.6 ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในสาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ หรือสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะ การงานอาชีพ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบองค์รวมหรือบูรณาการ

1.2.7 ครูที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไปใช้ให้ได้ผลดีมากยิ่งขึ้น ควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมที่ครูและนักเรียนสามารถร่วมกันกำหนดเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้อิสระและยืดหยุ่นมากกว่ารายวิชาพื้นฐาน ซึ่งการศึกษาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่มีหลักการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมไปเป็นอย่างดี กล่าวคือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในชุมชน

1.2.8 ศึกษาวิเคราะห์สามารถนำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของงานวิจัยนี้ไปใช้ในการฝึกอบรมครูสอนประวัติศาสตร์ สนับสนุนให้ครูสังคมศึกษานำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของงานวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่นักเรียนต่อไป

1.2.9 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการสอนประวัติศาสตร์สามารถนำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ครูสังคมศึกษามีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านอื่นๆ ได้แก่ ทักษะความสามารถในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ และทักษะการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ต่อไป

2.2 ควรมีศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้อื่นที่สามารถเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในประเด็นเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง เป็นต้น

2.3 ควรมีศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ที่ส่งผลต่อตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการตัดสินใจทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.4 ควรมีการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถหรือทักษะด้านอื่นๆ ของนักเรียน โดยนำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์นี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาขึ้นไป

2.5 เมื่อการวิจัยสิ้นสุดลง ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถกำหนดองค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ให้แตกต่างจากงานวิจัยครั้งนี้ได้ ขึ้นอยู่กับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีการกำหนดองค์ประกอบของความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2543). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย : จะเรียนจะสอนกันอย่างไร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- จินดิษฐ์ ลออปักษิณ. (2550). *ผลของการใช้สารคดีบทนำคณิตศาสตร์ที่มีต่อเจตคติและการเห็นคุณค่าของวิชาคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. (2547). *ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม : การวัด การพยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา. (2559). *เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). *การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา สาระยา. (2539). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2550). *การวัดเจตคติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซทการพิมพ์.
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2535). *เจตคติ : การศึกษาตามแนวทฤษฎีหลัก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). *พัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปกิต วิเศษปัดสา. (2556). *ผลของการเรียนรู้ชุมชนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อมโนทัศน์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและเจตคติต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสุด. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *พัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.

- ประไพ ศิวะลีรวิลาศ. (2549). การพัฒนารูปแบบการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทุนทางสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรางฤทัย ใจสุทธิ. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะดา จุลวรรณ. (2553). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานและแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์สำหรับผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงร้อย กล่อมเอียง มนต์สวาส กุลวงศ์ และโชคชัย วงศ์ธานี. (2546). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีวัฒนธรรมริมน้ำย่านตลาดพลู จากคลองบางหลวงถึงคลองด่าน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชราภรณ์ พุทธิกุล. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้หลักฐานและการศึกษาอิงสถานที่เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เพื่อส่งเสริมสัมผัสด้านสถานที่และการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ อินทริวิชา. (2527). หลักและวิธีการวัดเจตคติ. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ยงยุทธ พงษ์สุภาพ. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะแพทย์ เพื่อประกอบวิชาชีพเวชกรรม ด้านเวชปฏิบัติครอบครัวการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงพยาบาลชุมชน หรือ สถานบริการปฐมภูมิในชุมชนเป็นฐาน. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2559. www.pi.ac.th/news/file/27
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 : เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2549). *การคิด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลาวัลย์ วิทยาอุทกกุล. (2543). *การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วงเดือน นาราสังข์. (2550). *ประวัติศาสตร์ วิธีการและพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2547). *วิธีการตรวจสอบหลักฐาน การค้นคว้าข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิชาการ.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). *เจตคติ*. กรุงเทพฯ: ดี.ดี. บุ๊คส์โตร์.
- ศุภณัฐ พานา. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic if เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *หนังสือเรียนราชวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). *การสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย หลากหลายวิธีเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2553). *การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา*. นนทบุรี: สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุคนธ์ สิ้นพานนท์ วรรณรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรณี สิ้นพานนท์. (2555). *พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.
- สุภาพ วาดเขียน. (2525). *การเขียนวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เสกสรรค์ แย้มพินิจ. (2550). *ปัญหาการศึกษาไทย ทักษะ Constructionism กับการเรียนการสอน*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2558. แหล่งที่มา <http://pirun.ku.ac.th/~btun/column/segsan.htm/>
- อมสิน จตุพร และอมรรรัตน์ วัฒนาธร. (2558). แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชนโดยใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 21(1), 86 – 105.

ภาษาอังกฤษ

- Allport, G. W. (1954). *Handbook of social psychology*. Reading: Mass: Addison – Wesley.
- Anastasi, A. (1961). *Psychological Testing* (6 ed.). New York: Macmillan.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing : a revision of bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.
- Bank, J. A. (1999). *Teaching strategies for the social studies: decision-making and citizen action* (5 ed.). New York: Longman.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objective : the classification of educational goals*. London: Longman Group.
- Bloom, B. S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.
- Burenheide, B. (2007). I Can Do This: Revelations on Teaching with Historical Thinking. *The History Teacher*, 41(1), 55-61.
- Center for Place – based learning and community engagement. (2008). *Fostering Student Achievement and Sustainable Communities Through Place – Based*

- Education*. [online]. Retrieved 2016, April 20. Available from <http://www.promiseofplace.org>
- Clabough, C. J. (2012). *Educators's Perceptions about the Uses of Primary Sources in Social Studies Classroom*. Doctor of Philosophy, The University of Tennessee, Knoxville.
- Clark, L. H. (1968). *Strategies and tactics in secondary school teaching : a book of readings*. New York: Macmillan.
- Clark, L. H. (1973). *Teaching Social Studies in Secondary School A Handbook*. New York: Macmillan.
- Colby, S. (2007). *Students as Historian: The Historical Narrative Inquiry Model's Impact on Historical Thinking and Historical Empathy*. Doctor of Philosophy, University of North Texas.
- Fishbien, M., & Ajzen, I. (1975). *Belife, attitude, intention and behavior : an introduction to theory and research*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Good, C. V. (1945). *Dictionary of education*. New York: MaGraw-Hill.
- Gottschalk, L. R. (1950). *Understanding history : a primer of historical method*. New York: Knopf.
- Gruenewald, D. A., & Smith, G. A. (2008). *Place – Based Education in the Global Age: Local Diversity*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Keith, C., & Linda, L. (2010). Why don't More History Teacher Engage Students in Interpretion. *Social Studies Today Research and Practice*, 22(2), 35-42.
- Knapp, C. E. (2008). "Place – based curricular and pedagogical models : My Adventures in teaching through community contexts" in *Place – Based Education in the Global Age: Local Diversity; by Gruenewald, D. A. & Smith, G. A. .* New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Krawthwohl, D. R. (2016). *A Revision of Bloom's Taxonomy: an overview*. [online]. Retrieved 2016, December 8. Available from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?rep=rep1&type=pdf&doi=10.1.1.220.3841>
- Luo, M. (2016). *Structural Equation Modeling for High School Principals' Data-Driven Decision Making: An Analysis of Information Use Environments*. [online].

- Retrieved 2016, December 8. Available from [http://](http://http://www.emporia.edu/teach/ncate/documents/DDDMarticleinEAQ.pdf)
<http://www.emporia.edu/teach/ncate/documents/DDDMarticleinEAQ.pdf>
- Marwick, A. (1997). "Primary Sources: Handle with Care". In *Source and Methods for Family and Community Historians: A Handbook* edited by Michel Drake and Ruth Finnegan. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marzano, R. J., & Kendall, J. S. (2008). *Designing & assessing educational objectives : applying the new taxonomy*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Meichtry, Y. , & Smith, J. (2007) . The Impact of a Place – Based Professional Development Program on Teachers’ Confidence, Attitude and Classroom Practices. *The Journal of Environmental Education*, 38(2), 15-32.
- National Center for History in the Schools. (1996). *Standard in Historical Thinking*. Los Angeles: National Center for History in the Schools.
- National Council for the social Studies. (2008). *Expectations of excellence : Curriculum standards for social studies*. [online]. Retrieved 2016, April 20. Available from: <http://www.socialstudies.org/standards/foreword>
- Nelson, R., & Drake, F. (2001). Civic Intelligence and Liberal Intelligence in the History Education of Social Studies Teachers and Students. *Principles and Practices of Democracy in the Education of Social Studies Teacher*, 15(2), 135-166.
- Rosenberg, M. J. , & Hovland, C. I. (1960) . *Cognitive, Affective and Behavioral Components of Attitudes*. New Haven: Yale University Press.
- Sax, G. (1974). *Principles of educational measurement and evaluation*. Belmont: CA.: Wadsworth Pub.
- Sheehan, M. (2013). 'History is something to do, not just something to learn': Historical thinking, internal assessment and critical citizenship. *New Zealand Journal of Educational Studies*, 48(2), 69-83.
- Sobel, D. (2004). *Place – Based Education : Connecting Classroom and Community*. Great Barrington: The Orion Society.
- The Rural School and Community Trust. (2008). *Place – Based Learning*. [online]. Retrieved 2016, April 20. Available from http://www.ruraledu.org/site/c.beJMIZOClrH/b.1073935/k.EBFA/Placebased_Learning.hlm

Thurstone, L. L. (1929). *The measurement of attitude : a psychophysical method and some Experiments with a scale for measuring attitude toward the church.*

Chicago: the University of Chicago Press.

Triandis, H. C. (1971). *Attitude and attitude change.* New York: John Wiley & Sons, Inc.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกตุ สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พนัส สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
5. ครูเพ็ญประภา ปรกสะอาด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ประวัติศาสตร์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกตุ สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พนัส สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์ ดร.ศรัณย์พร ยินดีสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
5. ครูเพ็ญประภา ปรกสะอาด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแผนการจัดการเรียนรู้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีกร หงส์พนัส สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร.ศรัณย์พร ยินดีสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
4. ดร.พิรุณ ศิริศักดิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนราชินีบน
5. ครูเพ็ญประภา ปรกสะอาด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชื่อ _____ นามสกุล _____ ม.5/ _____

แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์**คำชี้แจง**

1. แบบวัดฉบับนี้เป็นแบบทดสอบชนิดเขียนตอบ โดยมีกรณีตัวอย่าง 2 กรณี แต่ละกรณี ตัวอย่างมีข้อความ 7 ข้อ รวม 14 ข้อ (40 คะแนน)

2. ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 90 นาที

3. ให้นักเรียนทำความเข้าใจสถานการณ์กรณีตัวอย่าง แล้วตอบคำถามตามคำสั่ง

4. ให้นักเรียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ และส่งแบบทดสอบคืนครูผู้ควบคุม

การสอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กรณีตัวอย่างที่ 2

ชุมชนป้อมมหากาฬเป็นชุมชนชานกำแพงพระนครแห่งสุดท้ายที่กำลังเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลง เมื่อกรุงเทพมหานครขีดเส้นตายให้ย้ายออกเพื่อสร้างสวนสาธารณะ แต่คนในชุมชนและนักวิชาการกลับคัดค้านและต่อสู้ ด้วยเหตุผลว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นชุมชนประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมายาวนาน ถ้าภาครัฐได้จัดตั้งพื้นที่ใช้ปกป้องชุมชนป้อมมหากาฬตลอดมาในการเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ไม่เป็นความจริง โดยโต้แย้งว่าไม่เคยมีชื่อชุมชนป้อมมหากาฬในประวัติศาสตร์ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ก็เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ ไม่ใช่คนเก่าแก่ดั้งเดิมแต่อย่างใด กลายเป็นเรื่องที่น่ามาสู่การถกเถียงกันระหว่างภาครัฐกับนักวิชาการร่วมกับผู้แทนชุมชน

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ เล่มที่ 1 เรียบเรียงโดยเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ขำ บุนนาค) ในปี พ.ศ.2412 ให้ข้อมูลถึงการสร้างป้อมปราการว่า “รัชกาลที่ 1 โปรดให้ข้าราชการและหัวเมืองให้ช่วยคุมไพร่ช่วยกันขุดรากก่อกำแพงรอบพระนคร และสร้างป้อมไว้เป็นระยะห่างกันรอบพระนคร”

ประเด็นชื่อชุมชนป้อมมหากาฬที่ไม่เคยพบในเอกสารโบราณใด เรื่องนี้ต้องให้สุจิตต์ วงษ์เทศ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ผู้มีผลงานมากมายเกี่ยวกับ “กรุงเทพฯ” ซึ่งตอบทันควัน ว่า

“จะมีชื่อชุมชนป้อมมหากาฬในประวัติศาสตร์ได้ยังไง เพราะเป็นชื่อใหม่ที่เพิ่งเรียกกัน เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจง่าย แต่ไม่ได้หมายความว่าชุมชนใหม่ เพราะมีหลักฐานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เรียกตรอกพระยาเพชร มีวิกิเิกแห่งแรกในกรุงเทพฯ ของพระยาเพชรปาดณี”

หนังสือชุดสาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลพรหมประยูรวงศ์ฯ ทรงเขียนตอบโต้ถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ มีลายพระหัตถ์เมื่อ พ.ศ.2483 ได้ปรากฏชื่อชุมชนตรอกพระยาเพชรปาดณีว่า “เมื่อพระยาเพชรปาดณี (ตรี) ตั้งโรงเล่นยี่เกให้คนดูอยู่ที่บ้านวัดราชนัดดา แยกเชิญหม่อมฉันไปดูครั้งหนึ่ง และมานั่งอยู่ด้วยตลอดเวลาเล่น หม่อมฉันมีโอกาสจึงถามความสงสัยบางอย่างในกระบวนการเล่นยี่เก...”

อย่างไรก็ตาม ดร.โสภณ พรโชคชัย จากศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทยได้โต้แย้งสุจิตต์ วงษ์เทศ โดยยกภาพภาพลิเกตรอกพระยาเพชรปาดณีที่ถ่ายโดยเจ. อันโตนิโย มีการอ้างอิงว่าถ่ายในที่ตั้งด้านหลังของป้อมมหากาฬ แต่หลักฐานดังกล่าวมีข้อขัดแย้งกับความจริงที่ว่า ในภาพเขียนไว้ชัดเจนว่าวัดสระเกศ หากวิกิเิกนี้อยู่หลังป้อมมหากาฬจริงก็น่าจะเขียนว่าวัดราชนัดดาราม

ภาพลิเกตรอกพระยาเพชรปาดณี สมัยรัชกาลที่ 5 ถ่ายโดยเจ. อันโตนิโย เจ้าของร้านถ่ายรูปปากตรอกชาร์เตอร์ดแบงก์ ถนนเจริญกรุง

นอกจากนี้ จดหมายเหตุการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์ที่ระลึกวาระครบ 200 ปีแห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ในปี พ.ศ.2525 ระบุว่า รัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดราชนัคดารามและวัดเทพธิดารามขึ้นบริเวณภายในกำแพงพระนคร ทั้งยังได้พระราชทานที่ดินบริเวณป้อมมหากาฬให้ข้าราชการบริพาร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างวัดเป็นที่อยู่อาศัยด้วย

สำหรับประเด็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างการทำกรงนกเขา ซึ่งถูกกล่าวอ้างว่ามีเพียงครัวเรือนเดียวเท่านั้น ธวัชชัย วรมหาคุณ ประธานชุมชนป้อมมหากาฬ กล่าวว่า “ทำไม กทม.ลืมนำเมื่อ พ.ศ.2546 ตนเองเป็นผู้ทำลายวัฒนธรรมดังกล่าวลงด้วยการรื้อชุมชนที่ทำบ้านนกเขา ชาวบ้านที่ทำกรงนกมากมายต้องย้ายออกไป เมื่อปี 2546 จากเดิมเป็นตลาดนกเขา มีร้านขายกรงนก ต้องเหลือแค่บ้านเดียว”

รศ.ชาติรี ประกิตนันทการ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวว่า ชุมชนป้อมมหากาฬมีบ้านเรือนที่มีอายุเก่าแก่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในฐานะสมบัติของชุมชน เช่น บ้านของหมื่นศักดิ์แสนยากร ที่สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 3 ภาครัฐควรปรับปรุงพื้นที่เป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง เนื่องจากในชุมชนมีเรือนไม้เก่าจำนวนมาก โดยให้ชาวบ้านเป็นลูกจ้างของรัฐดูแลพื้นที่ สามารถอยู่อาศัยได้แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ และในกรณีที่ชาวบ้านซึ่งมีบ้านหลังอื่นนอกเหนือจากในชุมชนให้ย้ายออกทันที หากทำได้จะเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับการดำเนินการกับชุมชนอื่นๆ

เรียบเรียงจาก :

มติชนออนไลน์. (ชื่อเรื่องละไว้เพื่อไม่ให้ขึ้นาคำตอบ). [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <http://www.matichon.co.th/news/112239>. [วันที่สืบค้น 18 มีนาคม 2560].

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (ชื่อเรื่องละไว้เพื่อไม่ให้ขึ้นาคำตอบ). [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=5156>. [วันที่สืบค้น 18 มีนาคม 2560].

ให้นักเรียนพิจารณาเนื้อหาของกรณีตัวอย่างแล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ก. การระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต

2.1 จากเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างนี้กล่าวถึงประเด็นปัญหาในเรื่องใด และมีผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาได้แก่ผู้ใดบ้าง (2 คะแนน)

2.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องที่ตอบจากข้อ 2.1 ในแต่ละฝ่าย มีทัศนคติหรือจุดยืนต่อประเด็นปัญหานั้นอย่างไร (2 คะแนน)

2.3 ทัศนคติและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อประเด็นปัญหาที่ตอบในข้อ 2.2 สะท้อนมุมมอง การให้คุณค่า และผลประโยชน์ที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นอย่างไร (3 คะแนน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข. จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง

2.4 จากหลักฐานที่ปรากฏในกรณีศึกษา หลักฐานใดบ้างที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาระดับปัญหานี้โดยตรง หรือไม่เหมาะสมที่นำมาใช้ในการศึกษาระดับปัญหานี้ เพราะเหตุใด (3 คะแนน)

2.5 จากกรณีศึกษา หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหามีอะไรบ้าง จงจำแนกประเภทหลักฐาน โดยใช้เกณฑ์แบ่งตามความสำคัญของหลักฐาน และอธิบายเหตุผลที่ใช้จำแนกหลักฐานละชั้น (4 คะแนน)

ค. จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต

2.6 จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ระบุในข้อ 2.5 ให้นักเรียนจัดลำดับหลักฐานตามลำดับเวลา โดยแสดงในรูปแบบของเส้นเวลาให้ถูกต้องตามลำดับของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (2 คะแนน)

2.7 จากกรณีศึกษา ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหามีอะไรบ้าง ปัจจัยดังกล่าวสนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาอย่างไรจงอธิบายเหตุผลแสดงความสัมพันธ์ให้ชัดเจน (4 คะแนน)

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

องค์ประกอบที่ 1 ระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ผลประโยชน์ (interests) การให้คุณค่า (values) มุมมองในด้านต่างๆ (perspectives) จากทัศนะและจุดยืน (points of view) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหา

ข้อ 1.1 และ 2.1 จากเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างนี้กล่าวถึงประเด็นปัญหาในเรื่องใด และมีผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาได้แก่ผู้ใดบ้าง (2 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
ระบุประเด็นปัญหาที่สัมพันธ์กับสาระสำคัญของกรณีตัวอย่าง และระบุผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาได้ถูกต้องครบถ้วนชัดเจน	2
ระบุประเด็นปัญหาที่สัมพันธ์กับสาระสำคัญของกรณีตัวอย่าง และระบุผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาได้ถูกต้องแต่ยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจน	1
ระบุประเด็นปัญหาไม่สัมพันธ์กับสาระสำคัญของกรณีตัวอย่าง และระบุผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาไม่ถูกต้อง	0

ข้อ 1.2 และ 2.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องที่ตอบจากข้อ 1.1 และ 2.1 ในแต่ละฝ่าย มีทัศนะและจุดยืนต่อประเด็นปัญหานั้นอย่างไร (2 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
อธิบายทัศนะและจุดยืนต่อประเด็นปัญหาของผู้ที่เกี่ยวข้องถูกต้องและครบถ้วนทุกฝ่ายครบถ้วน	2
อธิบายทัศนะและจุดยืนต่อประเด็นปัญหาของผู้ที่เกี่ยวข้องถูกต้องเพียงบางส่วน หรือถูกต้องแต่ไม่ครบทุกฝ่าย	1
อธิบายทัศนะและจุดยืนต่อประเด็นปัญหาของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้อธิบายทัศนะและจุดยืน	0

ข้อ 1.3 และ 2.3 ทัศนะและจุดยืนของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อประเด็นปัญหาที่ตอบในข้อ 1.2 และ 2.2 สะท้อนการมุมมองให้คุณค่า และผลประโยชน์ที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นอย่างไร (3 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
ระบุมุมมองถูกต้อง และอธิบายการให้คุณค่าและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อประเด็นปัญหาได้ถูกต้อง ครบถ้วนทุกฝ่าย และแสดงเหตุผลประกอบชัดเจน	3
ระบุมุมมองถูกต้อง อธิบายการให้คุณค่าและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อประเด็นปัญหาได้ถูกต้อง ครบถ้วนทุกฝ่าย แต่แสดงเหตุผลประกอบยังไม่ชัดเจน	2
ระบุมุมมองไม่ถูกต้อง อธิบายการให้คุณค่าและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อประเด็นปัญหาได้ถูกต้องบางส่วน และแสดงเหตุผลประกอบยังไม่ชัดเจน	1
ระบุมุมมองไม่ถูกต้อง และอธิบายการให้คุณค่าและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อประเด็นปัญหาไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้ระบุ	0

องค์ประกอบที่ 2 จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาในปัจจุบัน

ข้อ 1.4 และ 2.4 จากหลักฐานที่ปรากฏในกรณีศึกษา หลักฐานใดบ้างที่ไม่เหมาะสมที่นำมาใช้ในการศึกษาประเด็นปัญหานี้หรือไม่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานี้โดยตรง เพราะเหตุใด (3 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
จำแนกหลักฐานไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับประเด็นปัญหานี้ออกจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องครบถ้วน อธิบายเหตุผลชัดเจน เช่น เป็นหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา เป็นหลักฐานมีความน่าเชื่อถือน้อยมาก เป็นต้น	3
จำแนกหลักฐานไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับประเด็นปัญหานี้ออกจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องครบถ้วน แต่อธิบายเหตุผลยังไม่ชัดเจน	2
จำแนกหลักฐานไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับประเด็นปัญหานี้ออกจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องบางส่วน อธิบายเหตุผลยังไม่ชัดเจน	1
จำแนกหลักฐานไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมกับประเด็นปัญหานี้ออกจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้จำแนกหลักฐานที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เกี่ยวข้อง	0

ข้อ 1.5 และ 2.5 จากกรณีศึกษา หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหามีอะไรบ้าง จงจำแนกหลักฐานออกเป็นประเภทโดยใช้เกณฑ์แบ่งตามความสำคัญของหลักฐาน และอธิบายเหตุผลที่ใช้จำแนกหลักฐานละชั้น (4 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาตามความสำคัญของหลักฐานได้ครบถ้วนและถูกต้องตามเกณฑ์การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากความสำคัญของหลักฐาน (หลักฐานขั้นต้นหรือปฐมภูมิ / หลักฐานชั้นรองหรือทุติยภูมิ) และแสดงผลในการจำแนกได้ถูกต้องทั้งหมด เช่น เป็นเหตุผลด้านความน่าเชื่อถือของหลักฐาน เป็นหลักฐานที่ผู้สร้างได้พบเห็นหรือบันทึกจากเหตุการณ์จริงในอดีต	4
จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาตามความสำคัญของหลักฐานได้ส่วนใหญ่ (ขาดไป 1 หลักฐาน) และถูกต้องตามเกณฑ์การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากความสำคัญของหลักฐาน และแสดงผลในการจำแนกได้ถูกต้องทั้งหมด	3
จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาตามความสำคัญของหลักฐานได้ส่วนใหญ่ (ขาดไป 1 หลักฐาน) และถูกต้องตามเกณฑ์การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากความสำคัญของหลักฐาน และแสดงผลในการจำแนกได้ถูกต้องบางส่วน	2
จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาตามความสำคัญของหลักฐานได้ส่วนใหญ่ (ขาดไป 2 หลักฐานขึ้นไป) และถูกต้องตามเกณฑ์การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากความสำคัญของหลักฐาน และแสดงผลในการจำแนกได้ถูกต้องบางส่วน	1
จำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาตามความสำคัญของหลักฐานไม่ถูกต้อง แต่ไม่แสดงผลในการจำแนก หรือไม่ได้จำแนกหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	0

องค์ประกอบที่ 3 จัดลำดับหลักฐานของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาพร้อมสมัย

ข้อ 1.6 และ 2.6 จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ระบุในข้อ 1.5 และ 2.5 ให้นักเรียนจัดลำดับหลักฐานตามลำดับเวลา โดยแสดงในรูปแบบของเส้นเวลาให้ถูกต้องตามลำดับของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (2 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
จัดลำดับหลักฐานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตตามลำดับเวลาได้ถูกต้องครบถ้วน	2
จัดลำดับหลักฐานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตตามลำดับเวลาได้ถูกต้องบางส่วน	1
จัดลำดับหลักฐานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตตามลำดับเวลาไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้จัดลำดับตามลำดับเวลา	0

ข้อ 1.7 และ 2.7 จากกรณีศึกษา ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหามีอะไรบ้าง ปัจจัยดังกล่าวสนับสนุนให้เกิดประเด็นปัญหาอย่างไรจงอธิบายเหตุผลแสดงความสัมพันธ์ให้ชัดเจน (4 คะแนน)

คำอธิบาย	คะแนน
ระบุปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาได้ถูกต้องครบถ้วน และแสดงเหตุผลอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ระบุกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ชัดเจน	4
ระบุปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาได้ถูกต้องครบถ้วน แต่แสดงเหตุผลอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ระบุกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ชัดเจน	3
ระบุปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาได้ถูกต้องบางส่วน และแสดงเหตุผลอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ระบุกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ชัดเจน	2
ระบุปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาได้ถูกต้องบางส่วน และแสดงเหตุผลอธิบายปัจจัยที่ระบุกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กันหรือไม่แสดงเหตุผลอธิบายปัจจัย	1
ระบุปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดประเด็นปัญหาไม่ถูกต้อง และแสดงเหตุผลอธิบายปัจจัยที่ระบุกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กันหรือไม่แสดงเหตุผลอธิบายปัจจัย หรือไม่ได้ระบุปัจจัย	0

ชื่อ _____ นามสกุล _____ ม.5/ _____

แบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

คำชี้แจง

1. แบบวัดมีจำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อต้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้สึก และด้านแนวโน้มพฤติกรรมการแสดงออก
2. แบบวัดเจตคติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์
3. ความคิดเห็นหรือความรู้สึกดังกล่าวเป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคล ดังนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะประพฤติปฏิบัติแตกต่างกัน
4. แบบวัดเจตคติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยเท่านั้น คำตอบนี้ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น จึงขอให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคตินี้ให้ตรงกับสภาพความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนให้มากที่สุด

วิธีตอบแบบวัดเจตคติ

แบบวัดฉบับนี้ ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์อยู่ทางด้านซ้าย ในแต่ละข้อความจะมีช่องให้นักเรียนเลือกตอบ 4 ช่องทางด้านขวา คือ

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับข้อความนั้นมาก
- เห็นด้วย หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับข้อความนั้นบางส่วน
- ไม่เห็นด้วย หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับข้อความนั้นบางส่วน
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับข้อความนั้นมาก

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจแล้วพิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกคล้ายตามไปกับข้อความเหล่านั้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของตัวเลือกแต่ละข้อความนั้น และกรุณาตอบแบบวัดเจตคติทุกข้อ

ขอขอบคุณในความร่วมมือของนักเรียนอย่างดียิ่ง

ตัวอย่างการตอบ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นของนักเรียน			
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0. ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา	✓			

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เข้าใจได้ง่าย สนุก น่าติดตาม				
2. ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ เพราะเป็นเรื่องในอดีตที่ผ่านมาแล้ว				
10. การศึกษาประวัติศาสตร์ฝึกให้ฉันคิดวิเคราะห์จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตได้				
12. ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีเนื้อหาสาระที่เน้นการท่องจำ				
16. ฉันจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์นอกชั้นเรียน เพราะความรู้ที่ได้ในชั้นเรียนก็เพียงพอแล้ว				
27. ฉันจะเข้าร่วมฟังบรรยายประเด็นทางประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น				

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 22 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index-Of Consistency: IOC) ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

ข้อ	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)					เฉลี่ย	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
กรณีศึกษาที่ 1								
1.1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.77	0.27
1.2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.64	0.36
1.3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.50	0.21
1.4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.65	0.27
1.5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.61	0.24
1.6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.50	0.46
1.7	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.36	0.36
กรณีศึกษาที่ 2								
1.1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.23	0.46
1.2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.73	0.27
1.3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.59	0.21
1.4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.39	0.55
1.5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.43	0.41
1.6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.39	0.23
1.7	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.55	0.23

ตารางที่ 23 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index-Of Consistency: IOC) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

ข้อ	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)						ค่าอำนาจจำแนก (r)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.21
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.45
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.43
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.44
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.53
6	+1	+1	0	+1	+1	0.80	0.53
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.48
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.36
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.21
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.41
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.38
12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.49
13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.46
14	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.52
15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.62
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.57
17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.48
18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.57
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.64
20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.68
21	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.72
22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.30
23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.44
24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.28
25	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.52

ข้อ	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)						ค่าอำนาจ จำแนก (r)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	
26	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.45
27	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.31
28	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.32
29	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.58
30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.44

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

(การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่)

รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ลัดเลาะรวบรวมข้อมูลรอบชุมชนกับการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

พัฒนาการของถิ่นฐานชุมชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชุมชนเล็กๆ หลายแห่งที่ขยายตัวเป็นชุมชนใหญ่ที่มีบทบาท ผู้คนมักใช้คำว่า “ย่าน” แทนคำว่า “ท้องถิ่น” เมื่อต้องการสื่อความหมายแบบเดียวกัน ซึ่งการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีสมบูรณ์เกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชน คือ การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือพยานบุคคล ต้องอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่หลากหลายและเชื่อถือได้

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีระบบ

ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ม.4-6/1 วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

ด้านความรู้

1. อธิบายแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร ได้ถูกต้อง
2. จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร ได้ถูกต้อง
3. อธิบายประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร ได้ถูกต้อง

ด้านทักษะ

สำรวจพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานครโดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้เหมาะสมกับบริบท

ด้านคุณลักษณะ

ตระหนักเห็นคุณค่าของการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร

สาระการเรียนรู้

การศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นชุมชน

กรุงเทพมหานครมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานก่อนการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์แล้ว เนื่องจากเป็นบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง อยู่ใกล้ทะเล มีลำน้ำสำหรับเรือเดินทะเลเข้ามาติดต่อกำขายได้ โดยพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของกรุงเทพมหานครเริ่มจากท้องถิ่นริมสองฝั่งน้ำเจ้าพระยาและลำคลองก่อน แล้วต่อมาก็เกิดขึ้นตามถนนที่ทางบ้านเมืองสร้างขึ้น เพราะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในระยะแรกๆ ต้องอาศัยแม่น้ำเป็นเส้นทางคมนาคมและเป็นแหล่งอุปโภคบริโภค ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นก่อนจึงเป็นท้องถิ่นริมฝั่งแม่น้ำ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาแต่เดิม การตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครนั้นแบ่งตาม 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา คือ ฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี

กรุงเทพมหานครตั้งและปริมณฑลอยู่บนที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง อันเป็นบริเวณอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลที่มีการตกตะกอนไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีคลองสายต่างๆ เชื่อมระหว่างแม่น้ำอีกหลายคลองเข้าด้วยกัน ทำให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นภูมิภาคที่เหมาะสมแก่การทำนาข้าว

คนกรุงเทพฯ คือ ผู้ที่ตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ประชาชนเมื่อแรกสถาปนากรุงเทพมหานครบางส่วนสืบเชื้อสายมาจากชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณนี้ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากเขตราชาธานีเก่า (กรุงศรีอยุธยา) และพื้นที่อื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามกับพม่า รวมทั้งชาวต่างชาติที่ทยอยอพยพเข้ามาค้าขายฟ้านักอาศัยทั้งโดยความเต็มใจและตกอยู่ในภาวะจำยอม

วิถีชีวิตของชาวบางกอกที่เปลี่ยนจากชุมชนเกษตรเป็นชาวเมืองหลวงในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์คงไม่แตกต่างจากการดำรงชีวิตของประชาชนในสมัยอยุธยาเท่าใดนัก เนื่องจากมีรากเหง้า ประวัติความเป็นมารวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมเดียวกัน ชุมชนดั้งเดิมของชาวบางกอกส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวสวนที่ตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ริมแนวแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิมตามลำคลองสาขา พื้นที่บริเวณเป็นที่ดอน จึงมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเกิดเป็นชุมชนที่หนาแน่นและพัฒนาการขึ้นเป็นเมืองบางกอกจนเป็นราชธานีในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์

นับตั้งแต่การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของราชธานี ชุมชนเล็กๆ หลายแห่งขยายตัวเป็นชุมชนใหญ่ที่มีบทบาทในแต่ละยุคสมัย คนที่อยู่กรุงเทพมหานครมักใช้คำว่า “ย่าน” แทนคำว่า “ท้องถิ่น” เมื่อต้องการสื่อความหมายแบบเดียวกัน เช่น ย่านท่าเตียน ย่านวัดแจ้ง ย่านบางลำภู ย่านเสาชิงช้า ย่านเฉลิมกรุง เป็นต้น ย่านเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่เก่าแก่อยู่ในเขตเมืองหรือใกล้กับกรุงเทพมหานครมาแต่เดิม นอกจากบริเวณดังกล่าว คือ ย่านชุมชนทั้งเก่าใหม่อันห่างจากตัวเมือง การคมนาคมด้วยถนนก็ไม่สะดวก เช่น ย่านศรียาน สะพานควาย นางเลิ้ง พาหุรัด เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็ยังมีชุมชนโบราณอีกหลายแห่งที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตและการทำมาหากินไว้เรื่อยมา แม้วันนี้เป็นเวลากว่า 2 ศตวรรษ ชุมชนโบราณและย่านเก่าจะเหลือเพียงชื่อมากกว่าความรุ่งเรืองเช่นในอดีต แต่เรื่องเล่าที่ยังคงอยู่ในความทรงจำของคนรุ่นก่อน สถานที่ซึ่งซ่อนประวัติศาสตร์ไว้เบื้องหลัง ร่องรอยที่ยังเหลืออยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตก็ยังคงเปรียบเสมือนรากแก้วที่ส่งผ่านความมีชีวิตชีวาให้กับกิ่งก้านที่แผ่ขยายออกไป

การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในชุมชน

การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องในชุมชนอาจเริ่มต้นรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาในชุมชน หรืออาจศึกษาจากหลักฐานต่างๆ ที่ผู้คนในอดีตได้รวบรวมไว้ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากเอกสาร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น โบราณวัตถุ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต การรวบรวมข้อมูลควรแนะนำถึงวิธีการการสอบถาม การเล่าเรื่อง การระบุหลักฐาน แหล่งข้อมูล การแยกแยะประเภทหลักฐาน โดยผู้ศึกษาจะต้องรู้วิธีการค้นคว้าและแหล่งที่สามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ เพื่อดำเนินการรวบรวมและคัดเลือกเอกสารหลักฐานที่มีคุณค่าตรงกับปัญหาหรือข้อสมมติฐานได้ ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ จะต้องมีการจำแนกประเภทของหลักฐาน แบ่งออกเป็นหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรอง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ โดยคำนึงถึงลำดับความเชื่อได้ของหลักฐานเป็นเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาไม่สามารถหาคำตอบจากคำบอกเล่าของคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวหรือจากหนังสือเพียงเล่มเดียว จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์

ตัวอย่างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ นอกจากแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หรือแบบสังเกตแล้ว ยังมีเครื่องมือทางมานุษยวิทยาที่ใช้ในการศึกษาชุมชนเชิงลึก เช่น

1. **แผนที่เดินดิน** เป็นเครื่องมือขั้นแรกที่สำคัญและจำเป็น เพราะจะช่วยทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนครบถ้วนที่สุด ได้ข้อมูลมากโดยใช้เวลาน้อยที่สุดและข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เนื่องจากสังเกตด้วยตนเอง แผนที่เดินดินมีความแตกต่างจากแผนที่ตั้งโต๊ะ เนื่องจากแผนที่ตั้งโต๊ะใช้อ่านหาคำแหน่งที่ตั้ง ในขณะที่แผนที่เดินดินใช้ทำความเข้าใจสังคม ทั้งนี้ การทำแผนที่เดินดิน

ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่การเขียนแผนที่ทางกายภาพให้ชัดเจนและครบถ้วนแต่สำคัญที่การเดินเข้าไปให้เห็นและเข้าใจถึงความหมายและหน้าที่ของสังคมของพื้นที่กายภาพ อย่างไรก็ตาม แผนที่ตั้งโต๊ะอาจนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการทำแผนที่เดินดินได้

2. **ผังเครือญาติ** เป็นการถอดความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติหรือเชิงสายเลือดในชุมชน ผังเครือญาติมีความสำคัญในการเข้าใจชุมชน เนื่องจากเครือญาติเป็นความสัมพันธ์หน่วยเล็กที่สุดที่เป็นรากฐานของชีวิตครอบครัว และจะมีความเกี่ยวข้องกับไปตลอดชีวิต

3. **โครงสร้างองค์กรชุมชน** การศึกษาขององค์กรชุมชนเป็นการศึกษาโครงสร้างของชุมชนด้านต่างๆ ได้แก่ สถาบัน องค์กร และบุคคลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะช่วยให้ทราบบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. **ปฏิทินชุมชน** คือ การเรียนรู้วิถีของคนในชุมชนว่าในแต่ละช่วงเวลา ชุมชนมีกิจกรรมอะไรบ้าง อะไรที่เกิดขึ้น และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในชุมชนอย่างไร โดยแบ่งเป็นกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม

5. **ประวัติศาสตร์ชุมชน** คือ การศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จะช่วยให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดความรู้สึกร่วมกับชุมชน ตลอดจนลดอคติส่วนตัวบางอย่างที่เข้าไปตัดสินเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน

6. **ประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ** การศึกษาประวัติชีวิตจะช่วยให้เห็นรายละเอียดของผู้คน สร้างความเข้าใจในเรื่องราวของชีวิต และเกิดมุมมองในมิติของความเป็นมนุษย์มากขึ้น การศึกษาชีวิตของผู้คนอย่างละเอียดลึกซึ้งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจคนและชีวิตมากขึ้น หลักการตั้งคำถามเพื่อถามประวัติชีวิตควรเป็นคำถามปลายเปิดที่เน้นอารมณ์ และความรู้สึก ความคิดเห็น เพื่อจะได้เข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่ (คาบที่ 1)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่า มีเครื่องมืออะไรบ้างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทั้งการศึกษาจากเอกสาร และการลงพื้นที่

2. ครูจัดศูนย์การเรียนรู้ให้นักเรียนศึกษาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ศูนย์ละ 7 นาที ดังนี้

ศูนย์ที่ 1 แผนที่เดินดิน

ศูนย์ที่ 2 ผังเครือญาติ

ศูนย์ที่ 3 โครงสร้างองค์กรชุมชน

ศูนย์ที่ 4 ประวัติศาสตร์ชุมชน

ศูนย์ที่ 5 ประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจและแบบสัมภาษณ์

3. ภายในศูนย์การเรียนรู้จะประกอบด้วยใบความรู้ บัตรคำสั่ง และบัตรกิจกรรม นักเรียนภายในกลุ่มจะต้องศึกษาใบความรู้หรือสื่อให้ความรู้ จากนั้นร่วมกันปฏิบัติตามบัตรคำสั่ง และตอบคำถามในบัตรกิจกรรมประจำศูนย์ ซึ่งเป็นการอธิบายแนวทางการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของแต่ละศูนย์

4. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาจำแนกประเภทของหลักฐานในคาบต่อไป (ให้เวลา 2 สัปดาห์) ดังนี้

4.1 ลงพื้นที่เดินสำรวจสถานที่ในชุมชนและบริเวณโดยรอบ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหัวข้อที่ศึกษา และโดยร่างเป็นแผนที่เดินดิน (ฉบับปัจจุบัน)

4.2 ลงพื้นที่สอบถามหรือสัมภาษณ์คนในชุมชนหรือประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนที่จะศึกษาอย่างน้อย 2 – 3 ครั้ง โดยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาจากกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ประวัติชุมชน “เรื่องเล่าผ่านกาลเวลา” ประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน และใบงานสำรวจข้อมูลการตั้งถิ่นฐานของชุมชน

4.3 ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและระบบออนไลน์ (บันทึกแหล่งที่มาของข้อมูลหลักฐาน เช่น บรรณานุกรม มาด้วย)

ขั้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริงร่วมกับคนในพื้นที่ (คาบที่ 2)

1. ครูแจกกระดาษเขียนขนาดใหญ่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเส้นเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนที่ศึกษา โดยประมวลเหตุการณ์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอเส้นเวลา (Timeline) และภาพรวมของลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่จริงและนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เลือกใช้ โดยอธิบายแนวทางการใช้เครื่องมือที่เลือกใช้และข้อมูลที่รวบรวมได้ กลุ่มละ 5 นาที

3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอภาพรวมของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่จริงและนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เลือกใช้ โดยอธิบายแนวทางการใช้เครื่องมือที่เลือกใช้และข้อมูลที่รวบรวมได้ กลุ่มละ 5 นาที

4. ครูให้นักเรียนช่วยกันอธิบายเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามเกณฑ์ต่างๆ และบอกความสำคัญของการจำแนกประเภทของหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมได้ทั้งจากพื้นที่จริงและค้นคว้าจากฐานข้อมูลมาจำแนกประเภทของหลักฐานตามความสำคัญ ลงในใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์

6. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำใบกิจกรรมสลับกับกลุ่มอื่น และให้แต่ละกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องในการจำแนกประเภทของหลักฐานของกลุ่มอื่น

7. ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ใบความรู้ บัตรคำสั่ง และบัตรกิจกรรม จำนวน 5 ศูนย์

2. ใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์

3. แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในสถานที่จริงตามสถานที่ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มสนใจศึกษา

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการประเมินผล	เครื่องมือประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
- อธิบายแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล การตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานครได้ถูกต้อง	การประเมิน การตอบ คำถามในบัตรกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้	แบบประเมิน การตอบ คำถามในบัตรกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้	<u>ดี</u> : ตอบคำถามในบัตรกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์มากกว่าร้อยละ 80 <u>พอใช้</u> : ตอบคำถามในบัตรกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ร้อยละ 50 – 79 <u>ปรับปรุง</u> : ตอบคำถามในบัตรกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์น้อยกว่าร้อยละ 50
- จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานครได้ถูกต้อง	การประเมิน ใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์	แบบประเมิน ใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์	<u>ดี</u> : จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานได้ถูกต้องทั้งหมด <u>พอใช้</u> : จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานได้ถูกต้องส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 <u>ปรับปรุง</u> : จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานได้ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 60

จุดประสงค์ การเรียนรู้	วิธีการ ประเมินผล	เครื่องมือ ประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
- อธิบายประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ได้ถูกต้อง	การประเมินการนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์	แบบประเมินการนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์	<p><u>ดี</u> : บอกเล่าประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ได้ถูกต้อง และบอกหลักฐานอ้างอิงข้อมูลได้เป็นระบบและน่าเชื่อถือ</p> <p><u>พอใช้</u> : บอกเล่าประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ได้ถูกต้อง แต่บอกหลักฐานอ้างอิงข้อมูลยังไม่เป็นระบบและน่าเชื่อถือ</p> <p><u>ปรับปรุง</u> : บอกเล่าประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ไม่ถูกต้อง</p>
- สสำรวจพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้เหมาะสมกับบริบท	การประเมินการนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์	แบบประเมินการนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์	<p><u>ดี</u> : ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง เหมาะสม และหลากหลาย</p> <p><u>พอใช้</u> : ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง แต่ไม่เหมาะสมหรือ/และไม่หลากหลาย</p> <p><u>ปรับปรุง</u> : ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่หลากหลาย</p>
- ตระหนักเห็นคุณค่าของการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร	การบันทึกแบบบันทึกการเรียนรู้	แบบบันทึกการเรียนรู้	<p><u>ดี</u> : เห็นความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ และเห็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p><u>พอใช้</u> : เห็นความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ แต่ยังเห็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันไม่มากนัก</p> <p><u>ปรับปรุง</u> : ไม่แสดงบทบาทช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม ไม่แสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม และไม่มีการสอบถามและพูดคุยการคนในพื้นที่</p>

แบบบันทึกการเรียนรู้

ชื่อ _____ นามสกุล _____ วันที่ _____

จากการเรียนรู้ในรายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย ให้นักเรียนบันทึกการเรียนรู้โดยมีแนวทางหรือประเด็นในการเขียนบันทึก ดังนี้

1. ให้นักเรียนเขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการเรียนการสอนคาบนี้
2. ให้นักเรียนเขียนอธิบายเหตุการณ์สำคัญหรือเหตุการณ์ประทับใจที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้การสอน เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน การทำงานร่วมกับเพื่อนสมาชิกกลุ่ม การทำงานหรือผลงานของตนเอง การเรียนรู้และพัฒนาการในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

(การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์)

รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ลัดเลาะรวบรวมข้อมูลรอบชุมชนกับการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

พัฒนาการของถิ่นฐานชุมชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชุมชนเล็กๆ หลายแห่งที่ขยายตัวเป็นชุมชนใหญ่ที่มีบทบาท ผู้คนมักใช้คำว่า “ย่าน” แทนคำว่า “ท้องถิ่น” เมื่อต้องการสื่อความหมายแบบเดียวกัน ซึ่งการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีสมบูรณ์เกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชน คือ การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือพยานบุคคล ต้องอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่หลากหลายและเชื่อถือได้

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีระบบ

ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ม.4-6/1 วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

ด้านความรู้

1. อธิบายแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร ได้ถูกต้อง
2. จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร ได้ถูกต้อง
3. อธิบายประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร ได้ถูกต้อง

ด้านทักษะ

สำรวจพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานครโดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้เหมาะสมกับบริบท

ด้านคุณลักษณะ

ตระหนักเห็นคุณค่าของการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานคร

สาระการเรียนรู้

การศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นชุมชน

กรุงเทพมหานครมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานก่อนการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์แล้ว เนื่องจากเป็นบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง อยู่ใกล้ทะเล มีลำน้ำสำหรับเรือเดินทะเลเข้ามาติดต่อค้าขายได้ โดยพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของกรุงเทพมหานครเริ่มจากท้องถิ่นริมสองฝั่งน้ำเจ้าพระยาและลำคลองก่อน แล้วต่อมาก็เกิดขึ้นตามถนนที่ทางบ้านเมืองสร้างขึ้น เพราะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในระยะแรกๆ ต้องอาศัยแม่น้ำเป็นเส้นทางคมนาคมและเป็นแหล่งอุปโภคบริโภค ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นก่อนจึงเป็นท้องถิ่นริมฝั่งแม่น้ำ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาแต่เดิม การตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครนั้นแบ่งตาม 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา คือ ฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี

กรุงเทพมหานครตั้งและปริมณฑลอยู่บนที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง อันเป็นบริเวณอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลที่มีการตกตะกอนไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีคลองสายต่างๆ เชื่อมระหว่างแม่น้ำอีกหลายคลองเข้าด้วยกัน ทำให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นภูมิภาคที่เหมาะสมแก่การทำนาข้าว

คนกรุงเทพฯ คือ ผู้ที่ตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ประชาชนเมื่อแรกสถาปนากรุงเทพมหานครบางส่วนสืบเชื้อสายมาจากชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณนี้ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากเขตราชาธานีเก่า (กรุงศรีอยุธยา) และพื้นที่อื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามกับพม่า รวมทั้งชาวต่างชาติที่ทยอยอพยพเข้ามาค้าขายทำนากอาศัยทั้งโดยความเต็มใจและตกอยู่ในภาวะจำยอม

วิถีชีวิตของชาวบางกอกที่เปลี่ยนจากชุมชนเกษตรเป็นชาวเมืองหลวงในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์คงไม่แตกต่างจากการดำรงชีวิตของประชาชนในสมัยอยุธยาเท่าใดนัก เนื่องจากมีรากเหง้า ประวัติความเป็นมารวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมเดียวกัน ชุมชนดั้งเดิมของชาวบางกอกส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวสวนที่ตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ริมแนวแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิมตามลำคลองสาขา พื้นที่บริเวณเป็นที่ดอน จึงมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเกิดเป็นชุมชนที่หนาแน่นและพัฒนาการขึ้นเป็นเมืองบางกอกจนเป็นราชธานีในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์

นับตั้งแต่การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของราชธานี ชุมชนเล็กๆ หลายแห่งขยายตัวเป็นชุมชนใหญ่ที่มีบทบาทในแต่ละยุคสมัย คนที่อยู่กรุงเทพมหานครมักใช้คำว่า “ย่าน” แทนคำว่า “ท้องถิ่น” เมื่อต้องการสื่อความหมายแบบเดียวกัน เช่น ย่านท่าเตียน ย่านวัดแจ้ง ย่านบางลำภู ย่านเสาชิงช้า ย่านเฉลิมกรุง เป็นต้น ย่านเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่เก่าแก่อยู่ในเขตเมืองหรือใกล้กับกรุงเทพมหานครมาแต่เดิม นอกจากบริเวณดังกล่าว คือ ย่านชุมชนทั้งเก่าใหม่อันห่างจากตัวเมือง การคมนาคมด้วยถนนก็ไม่สะดวก เช่น ย่านศรียาน สะพานควาย นางเลิ้ง พาหุรัด เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีชุมชนโบราณอีกหลายแห่งที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตและการทำมาหากินไว้เรื่อยมา แม้วันนี้เป็นเวลากว่า 2 ศตวรรษ ชุมชนโบราณและย่านเก่าจะเหลือเพียงชื่อมากกว่าความรุ่งเรืองเช่นในอดีต แต่เรื่องเล่าที่ยังคงอยู่ในความทรงจำของคนรุ่นก่อน สถานที่ซึ่งซ่อนประวัติศาสตร์ไว้เบื้องหลัง ร่องรอยที่ยังเหลืออยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตก็ยังคงเปรียบเสมือนรากแก้วที่ส่งผ่านความมีชีวิตชีวาให้กับกิ่งก้านที่แผ่ขยายออกไป

การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในชุมชน

การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในชุมชนอาจเริ่มต้นรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาในชุมชน หรืออาจศึกษาจากหลักฐานต่างๆ ที่ผู้คนในอดีตได้รวบรวมไว้ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากเอกสาร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น โบราณวัตถุ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต การรวบรวมข้อมูลควรแนะนำถึงวิธีการการสอบถาม การเล่าเรื่อง การระบุหลักฐาน แหล่งข้อมูล การแยกแยะประเภทหลักฐาน โดยผู้ศึกษาจะต้องรู้วิธีการค้นคว้าและแหล่งที่สามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ เพื่อดำเนินการรวบรวมและคัดเลือกเอกสารหลักฐานที่มีคุณค่าตรงกับปัญหาหรือข้อสมมติฐานได้ ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ จะต้องมีการจำแนกประเภทของหลักฐาน แบ่งออกเป็นหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ โดยคำนึงถึงลำดับความเชื่อได้ของหลักฐานเป็นเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาคงไม่สามารถหาคำตอบจากคำบอกเล่าของคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวหรือจากหนังสือเพียงเล่มเดียว จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์

ตัวอย่างเครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ นอกจากแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หรือแบบสังเกตแล้ว ยังมีเครื่องมือทางมานุษยวิทยาที่ใช้ในการศึกษาชุมชนเชิงลึก เช่น

1. **แผนที่เดินดิน** เป็นเครื่องมือชิ้นแรกที่สำคัญและจำเป็น เพราะจะช่วยทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนครบถ้วนที่สุด ได้ข้อมูลมากโดยใช้เวลาน้อยที่สุดและข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เนื่องจากสังเกตด้วยตนเอง แผนที่เดินดินมีความแตกต่างจากแผนที่ตั้งโต๊ะ เนื่องจากแผนที่ตั้งโต๊ะใช้

อ่านหาตำแหน่งที่ตั้ง ในขณะที่แผนที่เดินดินใช้ทำความเข้าใจสังคม ทั้งนี้ การทำแผนที่เดินดินมีความสำคัญไม่ได้อยู่ที่การเขียนแผนที่ทางกายภาพให้ชัดเจนและครบถ้วนแต่สำคัญที่การเดินเข้าไปให้เห็นและเข้าใจถึงความหมายและหน้าที่ของสังคมของพื้นที่กายภาพ อย่างไรก็ตาม แผนที่ตั้งโต๊ะอาจนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการทำแผนที่เดินดินได้

2. **ผังเครือญาติ** เป็นการถอดความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติหรือเชิงสายเลือดในชุมชน ผังเครือญาติมีความสำคัญในการเข้าใจชุมชน เนื่องจากเครือญาติเป็นความสัมพันธ์หน่วยเล็กที่สุดที่เป็นรากฐานของชีวิตครอบครัว และจะมีความเกี่ยวข้องกับไปตลอดชีวิต

3. **โครงสร้างองค์กรชุมชน** การศึกษาองค์กรชุมชนเป็นการศึกษาโครงสร้างของชุมชนด้านต่างๆ ได้แก่ สถาบัน องค์กร และบุคคลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะช่วยให้ทราบบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. **ปฏิทินชุมชน** คือ การเรียนรู้วิถีของคนในชุมชนว่าในแต่ละช่วงเวลา ชุมชนมีกิจกรรมอะไรบ้าง อะไรที่เกิดขึ้น และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในชุมชนอย่างไร โดยแบ่งเป็นกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม

5. **ประวัติศาสตร์ชุมชน** คือ การศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จะช่วยให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดความรู้สึกร่วมกับชุมชน ตลอดจนลวดลายตัวตนบางอย่างที่เข้าไปตัดสินเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน

6. **ประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ** การศึกษาประวัติชีวิตจะช่วยให้เห็นรายละเอียดของผู้คน สร้างความเข้าใจในเรื่องราวของชีวิต และเกิดมุมมองในมิติของความเป็นมนุษย์มากขึ้น การศึกษาชีวิตของผู้คนอย่างละเอียดลึกซึ้งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจคนและชีวิตมากขึ้น หลักการตั้งคำถามเพื่อถามประวัติชีวิตควรเป็นคำถามปลายเปิดที่เน้นอารมณ์ และความรู้สึก ความคิดเห็น เพื่อจะได้เข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (คาบที่ 1)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่า มีเครื่องมืออะไรบ้างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทั้งการศึกษาจากเอกสาร และการลงพื้นที่
2. ครูจัดศูนย์การเรียนรู้ให้นักเรียนศึกษาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ศูนย์ละ 7 นาที ดังนี้

ศูนย์ที่ 1 แบบสัมภาษณ์

ศูนย์ที่ 2 เอกสารตำราทางประวัติศาสตร์

ศูนย์ที่ 3 แผนที่เดินดิน

ศูนย์ที่ 4 ผังเครือญาติและโครงสร้างองค์กรชุมชน

ศูนย์ที่ 5 ประวัติศาสตร์ชุมชนและประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ

3. ภายในศูนย์การเรียนรู้จะประกอบด้วยใบความรู้ บัตรคำสั่ง และบัตรกิจกรรม นักเรียนภายในกลุ่มจะต้องศึกษาใบความรู้หรือสื่อให้ความรู้ จากนั้นร่วมกันปฏิบัติตามบัตรคำสั่ง และตอบคำถามในบัตรกิจกรรมประจำศูนย์ ซึ่งเป็นการอธิบายแนวทางการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของแต่ละศูนย์

4. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาจำแนกประเภทของหลักฐานในคาบต่อไป (ใช้เวลา 2 สัปดาห์) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุดและระบบออนไลน์ (บันทึกแหล่งที่มาของข้อมูลหลักฐาน เช่น บรรณานุกรมมาด้วย) และอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากพื้นที่จริง โดยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาจากกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (คาบที่ 2)

1. ครูแจกกระดาษวาดเขียนขนาดใหญ่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเส้นเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณรอบโรงเรียนที่ศึกษา โดยประมวลเหตุการณ์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอเส้นเวลา (Timeline) และภาพรวมของการเก็บข้อมูลในพื้นที่จริงและนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เลือกใช้ โดยอธิบายแนวทางการใช้เครื่องมือที่เลือกใช้และข้อมูลที่รวบรวมได้ กลุ่มละ 5 นาที

3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เลือกใช้ โดยอธิบายแนวทางการใช้เครื่องมือที่เลือกใช้และข้อมูลที่รวบรวมได้ กลุ่มละ 5 นาที

4. ครูให้นักเรียนช่วยกันอธิบายเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามเกณฑ์ต่างๆ และบอกความสำคัญของการจำแนกประเภทของหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมได้มาจำแนกประเภทของหลักฐานตามความสำคัญ ลงในใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์

6. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำใบกิจกรรมสลับกับกลุ่มอื่น และให้แต่ละกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องในการจำแนกประเภทของหลักฐานของกลุ่มอื่น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ใบความรู้ บัตรคำสั่ง และบัตรกิจกรรม จำนวน 5 ศูนย์
2. ใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการประเมินผล	เครื่องมือประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
- อธิบายแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล การตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานครได้ถูกต้อง	การประเมินการตอบคำถามในบัตรกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้	แบบประเมินการตอบคำถามในบัตรกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้	ดี : ตอบคำถามในบัตรกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์มากกว่าร้อยละ 80 พอใช้ : ตอบคำถามในบัตรกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ร้อยละ 50 – 79 ปรับปรุง : ตอบคำถามในบัตรกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์น้อยกว่าร้อยละ 50
- จำแนกประเภทตามความสำคัญ of ข้อมูลการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพมหานครได้ถูกต้อง	การประเมินใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์	แบบประเมินใบกิจกรรมเรื่อง การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์	ดี : จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานได้ถูกต้องทั้งหมด พอใช้ : จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานได้ถูกต้องส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 ปรับปรุง : จำแนกประเภทตามความสำคัญของข้อมูลหลักฐานได้ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 60
- อธิบายประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ได้ถูกต้อง	การประเมินการนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์	แบบประเมินการนำเสนอการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์	ดี : บอกเล่าประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ได้ถูกต้อง และบอกหลักฐานอ้างอิงข้อมูลได้เป็นระบบและน่าเชื่อถือ พอใช้ : บอกเล่าประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ได้ถูกต้อง แต่บอกหลักฐานอ้างอิงข้อมูลยังไม่เป็นระบบและน่าเชื่อถือ ปรับปรุง : บอกเล่าประวัติความเป็นมาของพัฒนาการตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ไม่ถูกต้อง

จุดประสงค์ การเรียนรู้	วิธีการ ประเมินผล	เครื่องมือ ประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
- สํารวจพัฒนาการ ตั้งถิ่นฐานในสถานที่ ชุมชน กรุงเทพฯ ฯ โดยใช้เครื่องมือ การเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ได้ เหมาะสมกับบริบท	การประเมินการ นำเสนอการใช้ เครื่องมือในการ เก็บรวบรวม ข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์	แบบประเมินการ นำเสนอการใช้ เครื่องมือในการ เก็บรวบรวม ข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์	ดี : ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ ถูกต้อง เหมาะสม และหลากหลาย พอใช้ : ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ได้ถูกต้อง แต่ไม่เหมาะสมหรือ/และไม่หลากหลาย ปรับปรุง : ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่หลากหลาย
- ตระหนักเห็น คุณค่าของการศึกษา พัฒนาการการตั้งถิ่น ฐานในสถานที่ชุมชน กรุงเทพมหานคร	การบันทึก แบบสะท้อน ความคิด	แบบบันทึก สะท้อน ความคิด	ดี : เห็นความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการการตั้ง ถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ฯ และเห็นประโยชน์ ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พอใช้ : เห็นความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการการ ตั้งถิ่นฐานในสถานที่ชุมชนกรุงเทพฯ ฯ แต่ยังเห็น ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่มากนัก ปรับปรุง : ไม่แสดงบทบาทช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม ไม่ แสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม และไม่มีการสอบถาม และพูดคุยการคนในพื้นที่

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 24 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index-Of Consistency: IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้

รายการพิจารณา	ความสอดคล้องของข้อความกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)											
	แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่						แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 แรกเริ่มศึกษาลัทธิฐานชุมชน												
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. สารการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเชื่อมโยงให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
4. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
6. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลาเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. สื่อการเรียนรู้ที่ใช้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
10. การวัดและประเมินผลสอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
เฉลี่ย						0.84						0.80

รายการพิจารณา	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)											
	แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่						แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ไล่เลาะรวบรวมข้อมูลรอบชุมชน												
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. สารการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเชื่อมโยงให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
6. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลาเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. สื่อการเรียนรู้ที่ใช้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	0	+1	+1	+1	+1	0.80	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
10. การวัดและประเมินผลสอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	0	+1	+1	+1	+1	0.80	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
เฉลี่ย						0.84						0.88

รายการพิจารณา	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)											
	แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่						แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พินิจบริบทชุมชนหลากหลายมิติ												
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเชื่อมโยงให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
4. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0	+1	+1	+1	+1	0.80
6. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลาเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. สื่อการเรียนรู้ที่ใช้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
10. การวัดและประเมินผลสอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
เฉลี่ย						0.92						0.86

รายการพิจารณา	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)											
	แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่						แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ชุมชนของฉันทคือชุมชนของเรา												
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเชื่อมโยงให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
6. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลาเรียน	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. สื่อการเรียนรู้ที่ใช้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
10. การวัดและประเมินผลสอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
เฉลี่ย						0.80						0.88

รายการพิจารณา	ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด (IOC)											
	แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่						แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	เฉลี่ย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พัฒนาการตั้งถิ่นฐานจากชุมชนสู่บ้านเมือง												
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเชื่อมโยงผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	0	+1	+1	+1	+1	0.80	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่	0	+1	+1	+1	+1	0.80	0	+1	+1	+1	+1	0.80
6. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลาเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. สื่อการเรียนรู้ที่ใช้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
9. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
10. การวัดและประเมินผลสอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน	-1	+1	+1	+1	+1	0.60	-1	+1	+1	+1	+1	0.60
เฉลี่ย						0.80						0.86

ภาคผนวก ฉ

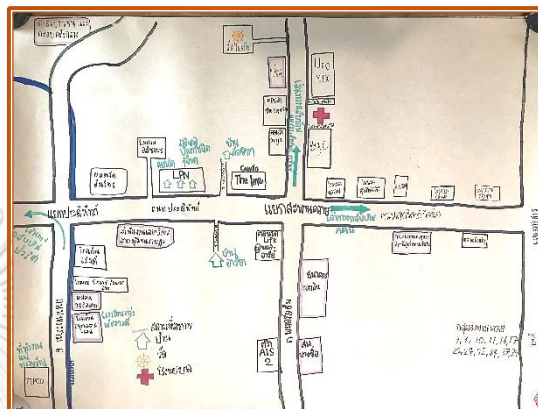
ภาพกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

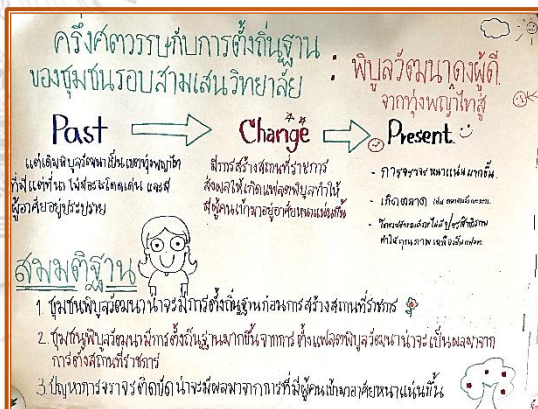
การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่
(กลุ่มทดลองที่ 1)

กิจกรรมขั้นที่ 1 ขึ้นกำหนดสถานที่ในท้องถิ่นและประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์

1.1 การออกแบบแผนที่แสดงสถานที่ในชุมชนที่จะศึกษา และที่ตั้งบ้านหรือโรงเรียนทั้งเดิมและปัจจุบันของสมาชิกกลุ่มในชุมชน

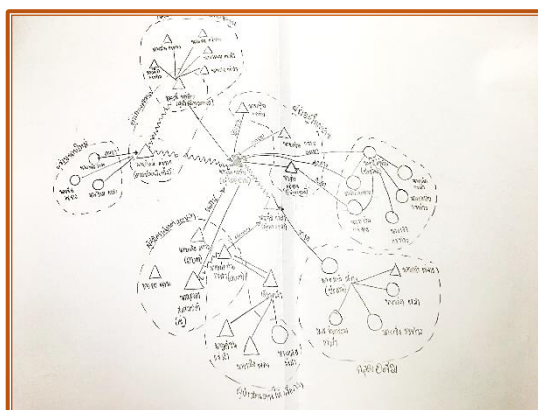

1.2 การออกแบบผังความคิดนำเสนอประเด็นการศึกษาและสมมติฐานการศึกษา

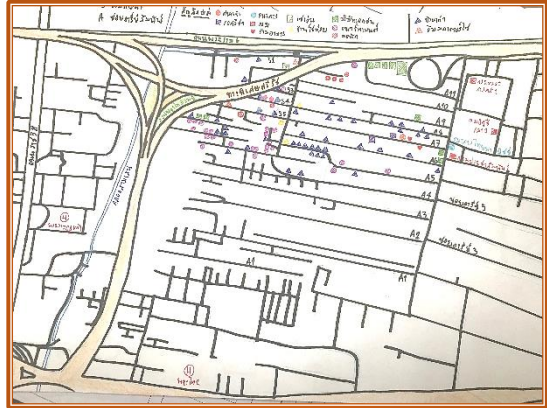

กิจกรรมขั้นที่ 2 ขึ้นรวบรวมข้อมูลในสถานที่ชุมชน

2.1 การศึกษาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (เครื่องมือในการศึกษาชุมชน) ผ่านกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้

2.2 การลงพื้นที่สำรวจสถานที่ในชุมชนและร่างแผนที่เดินดิน

2.3 การลงพื้นที่สอบถามข้อมูลหรือสัมภาษณ์คนในชุมชน

2.4 การลงพื้นที่ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในชุมชน

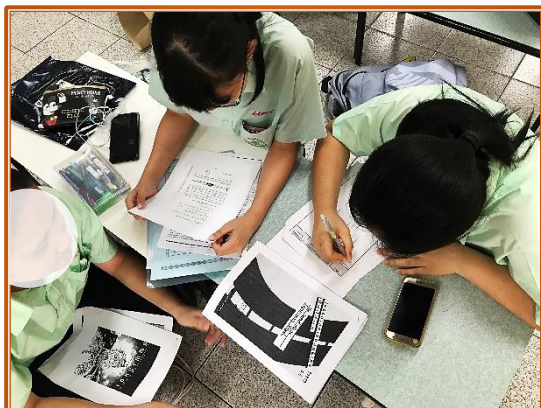

พิพิธภัณฑ์การกระจายเสียง กรมประชาสัมพันธ์ และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตพญาไท ชุมชนพิบูลวัฒนา (ซ้าย)
พิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้การประปาไทย ชุมชนซอยศาสนา (ขวา)

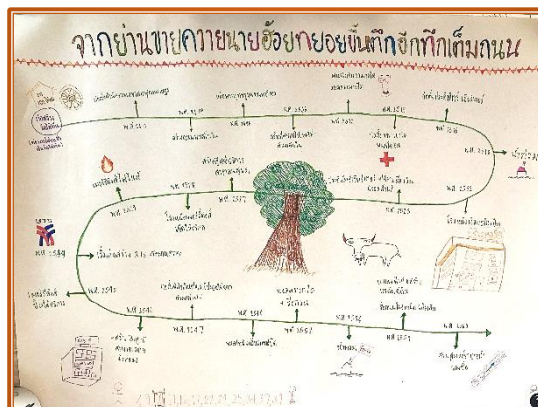
2.5 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุด

2.6 การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชุมชน

2.7 การเขียนเส้นเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่รวบรวมมา

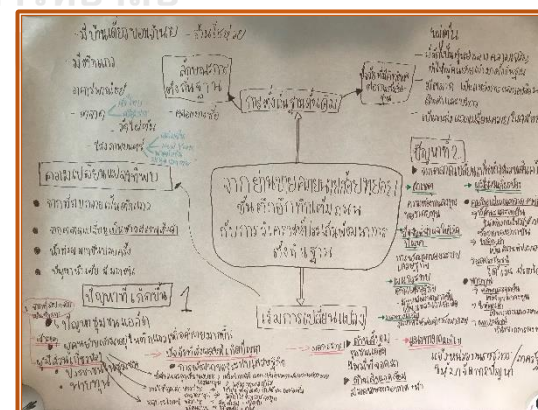

กิจกรรมขั้นที่ 3 ชั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล

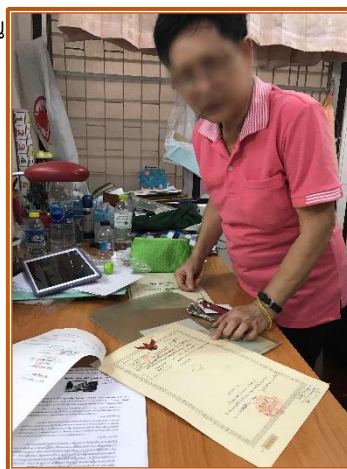

กิจกรรมขั้นที่ 4 ชั้นวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นศึกษาและสะท้อนความรู้ความคิดร่วมกับคนในสถานที่ชุมชน

4.1 การออกแบบผังกราฟฟิกแสดงการวิเคราะห์บริบทที่สัมพันธ์กับประเด็นการศึกษา

4.2 การลงพื้นที่สะท้อนความรู้ความคิดร่วมกับคนในชุมชน

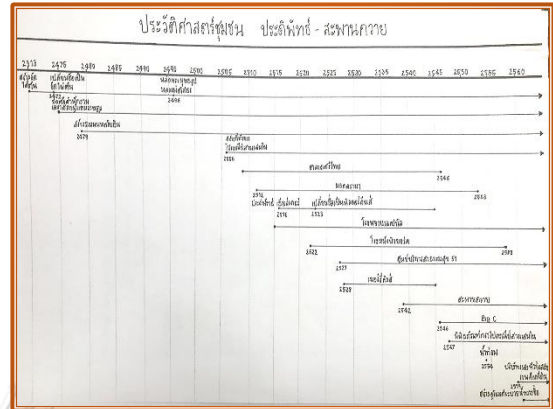
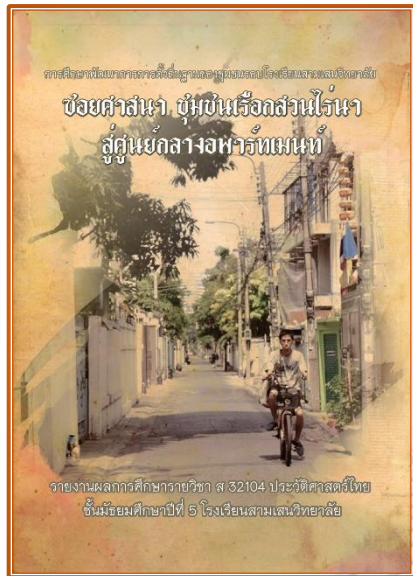
นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่สังเคราะห์เป็นบทความแผนที่ประวัติศาสตร์ หรือผังเวลาประวัติศาสตร์ชุมชน ลงพื้นที่สะท้อนความรู้ความคิดที่สังเคราะห์ได้ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนกิจกรรมขั้นที่ 5 ขึ้นนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและขยายผลการศึกษาสู่สาธารณะ

5.1 การนำเสนอผลการศึกษาต่อชุมชนและสาธารณะ

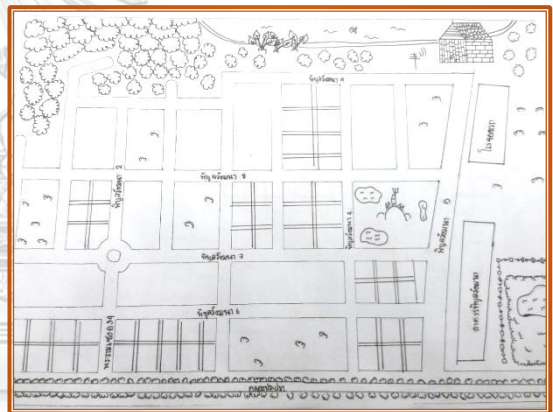
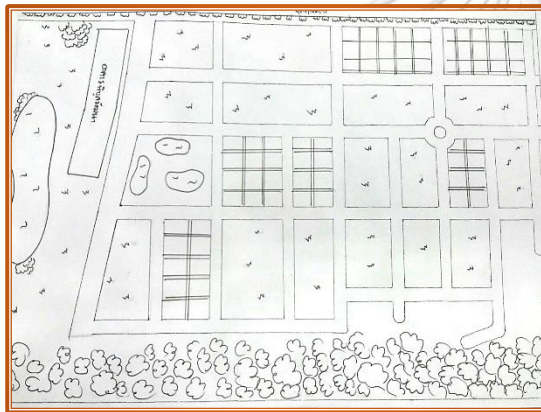

การนำเสนอผลการศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนพิบูลวัฒนาในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของชุมชน

5.2 ตัวอย่างผลงานนักเรียน

ผังเวลาประวัติศาสตร์ชุมชน

แผนที่ประวัติศาสตร์ชุมชนพัฒนาเมื่อ 50 ปี (ซ้าย) และ 30 ปี (ขวา)

ตัวอย่างประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจในชุมชน

ชีวิตป้ามานิตย์

ป้ามานิตย์ มีชื่อจริงว่า ป้ามานิตย์ มีชื่อเล่นว่า ป้ามานิตย์ เกิดเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2481 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบ้านดอน

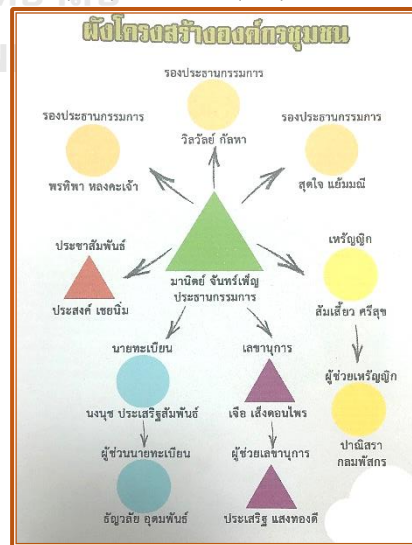
ป้ามานิตย์ ทำงานรับจ้างเย็บผ้าเป็นอาชีพหลัก และช่วยสอนลูกหลานในชุมชนเกี่ยวกับงานเย็บผ้า

ป้ามานิตย์ มีความรักในครอบครัว และให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกหลาน

ป้ามานิตย์ มีลูกชาย 3 คน และลูกสาว 2 คน

ป้ามานิตย์ มีสุขภาพแข็งแรง และมีความสุขในชีวิต

ประวัติชีวิตบุคคลในชุมชนที่น่าสนใจ

ผังโครงสร้างองค์กรชุมชน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
กิจกรรมขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหาหรือประเด็นศึกษา

การออกแบบผังความคิดนำเสนอประเด็นการศึกษาและสมมติฐานการศึกษา

กิจกรรมขั้นที่ 2 ขั้นประเมินค่าและวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การศึกษาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (เครื่องมือในการศึกษาชุมชน)

ผ่านกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้

2.2 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลในห้องสมุด

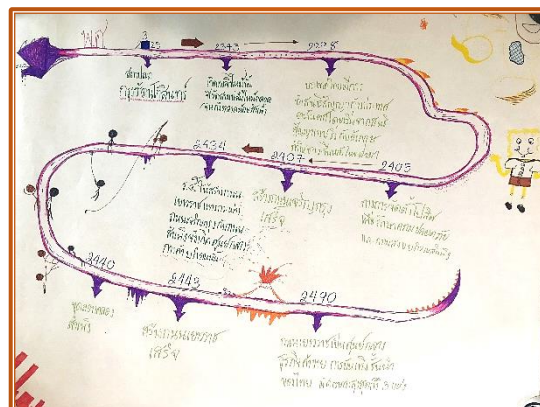
2.3 การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในชุมชน

2.4 การจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชุมชน

2.5 การเขียนเส้นเวลา (Timeline) แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่รวบรวมมา

กิจกรรมขั้นที่ 3 ชั้นประเมินค่าและตีความข้อมูล

3.1 การประเมินค่าข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชุมชน

กิจกรรมขั้นที่ 4 ชั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง

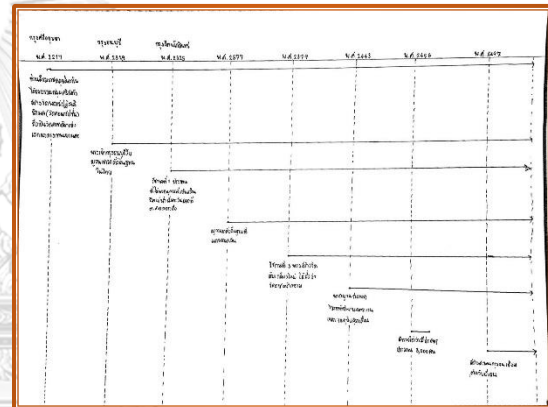
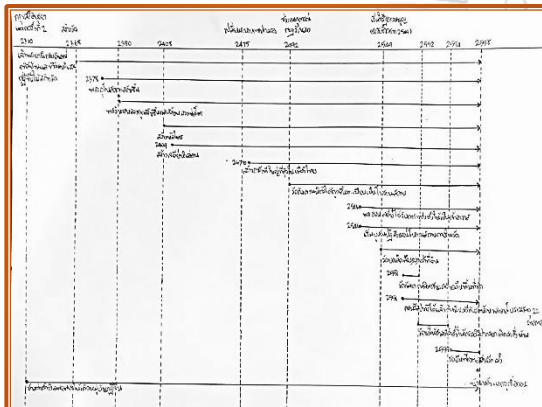

กิจกรรมขั้นที่ 5 ชั้นเรียบเรียงและนำเสนอประเด็นศึกษา

5.1 การนำเสนอผลการศึกษา

5.2 ตัวอย่างผลงานนักเรียน

ผังเวลาประวัติชุมชน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายณัฏฐชฎิล มาอินแก้ว เกิดวันที่ 28 มิถุนายน 2531 ที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ โครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาคสมทบ (พสวท.สมทบ) เมื่อปีการศึกษา 2549 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยม อันดับหนึ่ง สาขาวิชามัธยมศึกษา วิชาเอกสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2554 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2558 ปัจจุบันรับราชการครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

